

01701 สพป.จันทบุรี เขต 1

การแก้ไขปัญหาให้นักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันในสถานศึกษา
ของเครือข่ายการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1

นางพัฒนรัตน์ มณฑลอนันต์ธร

รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1

นางสาธิตี บุรณโกศล

ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสังข์ทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1

การวิจัยนี้ เป็นส่วนหนึ่งของสำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กระทรวงศึกษาธิการ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	4
ความสำคัญและที่มาของปัญหา.....	4
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	7
คำถามการวิจัย.....	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	8
ขอบเขตของการวิจัย.....	13
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	17
2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	19
การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	19
บริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1.....	23
การบริหารจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จันทบุรี เขต 1.....	25
การออกกลางคันปัจจัยความสูญเสียเล่าทางการศึกษา.....	29
แนวทางการแก้ไขปัญหาในกลุ่มนักเรียนออกกลางคัน.....	43
การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของเครือข่ายทางสังคม.....	54
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	59
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	64
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	65
เครื่องมือการวิจัยที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	66
การสร้างเครื่องมือการวิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	67
การเก็บรวบรวมข้อมูลและการจัดกระทำกับข้อมูล.....	68
ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหา ประเมิน และปรับปรุงแนวทาง การแก้ไขปัญหาให้นักเรียนออกกลางคันและนักเรียนเสี่ยงออกกลางคัน โดยกลุ่มเครือข่ายการจัดการศึกษาด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม.....	74
ขั้นตอนที่ 2 ปฏิบัติการแก้ไขปัญหาให้นักเรียนออกกลางคัน และนักเรียน เสี่ยงออกกลางคันด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม.....	76

ขั้นตอนที่ 3 ติดตาม ประเมินผล และพัฒนาการดำเนินงานแนวทางแก้ไข ปัญหานักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคัน ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม.....	77
ขั้นตอนที่ 4 สรุปผล รายงานผลแนวทางแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม.....	78
บรรณานุกรม.....	82
ภาคผนวก.....	86
เครื่องมือวิจัย.....	87

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

การจัดการศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษาเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบ อย่างเป็นขั้นเป็นตอนมีผลกระทบในทางเสียหายน้อยที่สุดจึงต้องมีการกำหนดยุทธศาสตร์ของการปฏิรูปการศึกษาให้มีความเหมาะสมกับผู้เรียน(สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2545)1) คือ ปฏิรูประบบการเรียนการสอนและการประเมินผล ได้แก่ 1) การปรับหลักสูตรและกำหนดปรัชญาของการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่ดี การฝึกอบรมครู และการพัฒนาครู การเป็นผู้นำที่ดีของอาจารย์ใหญ่ และผู้อำนวยการโรงเรียนการจัดอุปกรณ์การเรียนการสอน ตำรา หนังสือ ให้มีความเพียงพอแก่สถานศึกษา ระบบการประเมินผลที่สอดคล้องกับจุดประสงค์และปรัชญาของหลักสูตรชุมชนให้การสนับสนุน2) การปฏิรูประบบการบริหารการศึกษาเพื่อให้เกิดเอกภาพด้านนโยบายทุกระดับการศึกษา ให้เกิดการแบ่งภารกิจให้ชัดเจนระหว่างส่วนกลางและส่วนของจังหวัดและสถานศึกษา ให้ทำหน้าที่บริหารและจัดการ ให้เกิดประสิทธิภาพของการบริหารจัดการ ให้เกิดผลดีต่อการกระจายโอกาสทางการศึกษา3) การปรับระบบการศึกษาให้สอดคล้องกับยุคสมัยใหม่เป็นการเตรียมคนให้สามารถศึกษาได้ตลอดชีวิต จะต้องจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ให้แก่ประชาชนส่วนใหญ่ตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นสิทธิของประชาชนทุกคนที่จะได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี โดยรัฐไม่เก็บค่าใช้จ่าย และการศึกษานอกระบบมีมาตรการส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้กว้างขวางยิ่งขึ้น4) การปฏิรูปการเรียนการสอนเป็นการสร้างคนไทยยุคใหม่ในโลกปัจจุบัน สู่อนาคตเป็นคนไทยยุคเทคโนโลยีสารสนเทศ จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีความรอบรู้ มีความพร้อม มีความมุ่งมั่น มีจินตนาการมองการณ์ไกล มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขเรียนรู้ร่วมกันแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนากระบวนการคิด พัฒนาสุนทรียภาพและลักษณะนิสัย ศิลปะ ดนตรี กีฬา การฝึกฝนกาย วาจา และใจ ซึ่งจะช่วยให้การทำงานของสมองมีการพัฒนาศักยภาพได้อย่างเต็มที่ ทำให้คนเกิดการตื่นตัวแบบอ่อนคลาย มีสมาธิในการทำงาน เกิดการเรียนรู้จากการกระทำด้วยตนเอง

นโยบายพัฒนาการศึกษาของรัฐบาลเพื่อให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาคในการศึกษาที่มีคุณภาพ โดยกำหนดแผนการศึกษาแห่งชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) (สภาการศึกษา, 2560, หน้า ก) เพื่อให้คนไทยมีสมรรถนะในการทำงานที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาประเทศยกระดับการศึกษาของชาติให้มีมาตรฐานและจัดการศึกษาได้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพตามเป้าหมายการพัฒนาประเทศที่เน้นการลดความเหลื่อมล้ำ ขยาย

โอกาสหวังแก้ปัญหาทั้งระบบ ประกอบกับนโยบายที่ 4 ด้านการศึกษาและการเรียนรู้ การทำนุบำรุง ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1, 2560, หน้า 2) โดยจัดให้มีการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ ซึ่งการปฏิรูปการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน(มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2556, หน้า 2) พบว่ามีปัญหา จากใจกลางของคุณภาพการศึกษาไทยคือการขาด “ประสิทธิภาพ” ในการใช้ทรัพยากรอัน เนื่องมาจากการขาด “ความรับผิดชอบ” ของระบบการศึกษาต่อนักเรียนและผู้ปกครอง รัฐจึงสร้าง แนวทางความรับผิดชอบนี้ โดยกำหนดไว้ 2 แนวทางหลัก ได้แก่ การปรับปรุงให้สายความรับผิดชอบ เชื่อมต่อกันมากขึ้นและการทำให้สถานศึกษาและครูต้องรับผิดชอบต่อผู้ปกครองโดยตรงโดยการปรับ ระบบการเงินเพื่อการศึกษาเป็นเงินอุดหนุนรายบุคคลมากขึ้นทั้งในสถานศึกษาของรัฐและเอกชนส่วนด้าน การเรียนรู้ โดยการให้คนในสังคมไทยทุกช่วงวัยมีทักษะ ความรู้ และความสามารถเพิ่มขึ้น มี การศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานสากล และมีความสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องดังนั้น นโยบายของรัฐบาล(พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา) จึงสนับสนุนให้องค์การภาคประชาชน สังคม ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนทั่วไปมีโอกาสร่วมจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ และทั่วถึง สนับสนุนให้องค์การทางศาสนาเข้ามามีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนพัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างสันติสุข และความปรองดอง สมานฉันท์ในสังคมไทยอย่างยั่งยืน และสนับสนุนการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ วัฒนธรรมของประเทศเพื่อนบ้าน ปลูกฝังค่านิยมและ จิตสำนึกที่ดี

นโยบายพัฒนาการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้นำนโยบาย ของรัฐบาลด้านการศึกษาที่กำหนดเป็น 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1, 2560, หน้า 7) ยุทธศาสตร์ที่ 1 ด้านการจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง ของสถาบันหลัก และการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ปลูกฝังผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการพัฒนา ผู้เรียน และส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันด้วยการปรับหลักสูตร การวัดและประเมินผลที่เหมาะสม พัฒนาคุณภาพกระบวนการเรียนรู้ สนับสนุนการทำวิจัย และนำ ผลการวิจัยไปใช้พัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านการส่งเสริมพัฒนาครูและ บุคลากรทางการศึกษาให้สามารถจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนาระบบการบริหารงาน บุคคลให้มีประสิทธิภาพ โดยเชื่อมโยงกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านโอกาส ความ เสมอภาค และความเท่าเทียม การเข้าถึงบริการทางการศึกษา ที่มีคุณภาพ และลดความเหลื่อมล้ำ ทางการศึกษา ยุทธศาสตร์ที่ 5 ด้านการจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับ สิ่งแวดล้อม ยุทธศาสตร์ที่ 6 ด้านการพัฒนาระบบบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพและส่งเสริมให้ทุก ภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียน

นโยบายพัฒนาการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 มีภารกิจหลักในการสร้างโอกาสและความเสมอภาคในการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อส่งเสริม สนับสนุน การบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดโดยดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ จุดเน้น และนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปีที่ 1 เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตั้งแต่ระดับปฐมวัยถึงระดับการศึกษาภาคบังคับ จึงมีหน้าที่บริหารจัดการศึกษา กำกับ ติดตาม ส่งเสริม สนับสนุนสถานศึกษาในสังกัดให้บริหารจัดการศึกษาให้สอดคล้องแผนการศึกษาแห่งชาติ 20 ปี แต่ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา พบว่าด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาของประชากรวัยเรียนในระดับการศึกษาภาคบังคับตั้งแต่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หรือนักเรียนที่มีอายุย่างเข้าปีที่ 7 จนถึงอายุย่างเข้าปีที่ 16 ยังมีนักเรียนออกกลางคันและมีนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันเพิ่มขึ้นในทุกระดับการศึกษาและทุกปีอย่างต่อเนื่องและจากการศึกษาข้อมูล DMC นักเรียนออกกลางคัน ปีการศึกษา 2558 พบว่า มีประชากรวัยเรียนเข้าเรียนได้ไม่ครบทุกคน (ระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น) เพราะมีปัญหา นักเรียนออกกลางคันจำนวน 13 คน (จำนวนนักเรียนรวมทั้งสิ้น 16,374 คน: ข้อมูล ณ 10 มิถุนายน 2558) คิดเป็นร้อยละ 0.08 ปีการศึกษา 2559 พบว่า นักเรียนออกกลางคันจำนวน 26 คน (จำนวนนักเรียนรวมทั้งสิ้น 19,465 คน: ข้อมูล ณ 10 มิถุนายน 2559) คิดเป็นร้อยละ 0.13 และข้อมูลปีการศึกษา 2560 ถึง ปีการศึกษา 2561 (ภาคเรียนที่ 1) พบว่า มีโรงเรียน จำนวน 8 โรงเรียน ที่มีนักเรียนออกกลางคัน จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 0.24 และมีโรงเรียน จำนวน 7 โรงเรียน ที่มีนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันอีก จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 0.12 (จำนวนนักเรียนรวมทั้งสิ้น 16,195 คน: ข้อมูล ณ 10 มิถุนายน 2561) แสดงให้เห็นว่า สถานศึกษาในสังกัดมีจำนวนนักเรียนที่ออกกลางคันและนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันเพิ่มมากขึ้นทุกปี สอดคล้องกับงานวิจัยของโกมล จันทวงษ์ (2558, หน้า บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยสาเหตุการออกกลางคัน แนวทางการแก้ปัญหาและข้อเสนอแนะการแก้ไขปัญหาการออกกลางคันของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์ ศูนย์สระแก้ว พบว่า ปัจจัยสาเหตุการออกกลางคันของนักศึกษาได้แก่ ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอนเป็นสาเหตุการออกกลางคันมากที่สุดรองลงมาได้แก่ ด้านสถานศึกษา ด้านสภาพแวดล้อมและจากงานวิจัยของปฎิภาณ อินทเนตร (2558, หน้า บทคัดย่อ) ได้ศึกษายุทธศาสตร์การบริหารจัดการแก้ปัญหา นักเรียนออกกลางคันของโรงเรียนวังเหนือวิทยาที่สอดคล้องกับการศึกษาในศตวรรษที่ 21 พบว่า ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแก้ไขปัญหา นักเรียนออกกลางคันประกอบด้วย 6 ประการ ได้แก่ 1) พัฒนา คุณภาพชีวิตและส่งเสริมความถนัดตามความต้องการของนักเรียน 2) สร้างงานและส่งเสริมให้นักเรียนมีรายได้ที่สุจริตระหว่างเรียน 3) พัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เป็นรูปแบบที่มาตรฐาน 4) สร้างความรู้และสร้างความตระหนักให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5) สร้างเครือข่ายทางสังคมและหน่วยงานภายนอกในการกำกับ ติดตาม

และช่วยเหลือนักเรียนในด้านต่างๆ และ 6) สร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจที่ดีระหว่างโรงเรียนกับครอบครัว และสอดคล้องกับแนวการปฏิบัติงานของสำนักติดตามและประเมินผลการอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2560, หน้า 3-4) เกี่ยวกับโครงการลดปัญหาการออกกลางคันของผู้เรียนอาชีวศึกษา ประจำปีงบประมาณ 2560

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรีเขต 1 จึงมีความตระหนัก และให้ความสำคัญในการดำเนินการศึกษาตามภารกิจหน้าที่ความรับผิดชอบในปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าวข้างต้น โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม (Participation) ของเครือข่ายการจัดการศึกษาในการศึกษาข้อมูลปัจจัยศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคันและนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันอย่างจริงจัง และต่อเนื่องและเพื่อประเมินผลแนวทางการแก้ไขปัญหายังมีคุณภาพ เพื่อให้ให้นักเรียนทั้งสองกลุ่มนี้ลดจำนวนลงหรือมีจำนวนน้อยที่สุดหรือไม่มี และเพื่อช่วยให้นักเรียนออกกลางคันได้กลับมาเข้าเรียนต่อในระบบการศึกษาและนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันยังมีอัตราคงอยู่ครบตามจำนวนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และนักเรียนทั้งสองกลุ่มได้รับโอกาสและความเสมอภาคในการศึกษาอย่างเท่าเทียมกันจนจบการศึกษาภาคบังคับซึ่งผู้มีส่วนได้เสียในการจัดการศึกษาทั้งภาครัฐ/ เอกชน/ มูลนิธิ ฯลฯ จะได้มีความรู้ ความเข้าใจในข้อมูลปัจจัยทั้งของนักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคัน ในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 อย่างแท้จริง พร้อมทั้งยินดีให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง จริงใจ และต่อเนื่องเพื่อดูแล ช่วยเหลือนักเรียนทั้งสองกลุ่มนี้ได้อย่างเหมาะสม ถูกวิธี และสอดคล้องกับบริบท สถานการณ์ของข้อมูลปัจจัยในปัญหาที่เกิดขึ้นของนักเรียนทำให้เกิดผลดีโดยตรงต่อนักเรียน สถานศึกษา และกลุ่มเครือข่ายการจัดการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ในการร่วมมือกันบริหารจัดการศึกษาและแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคันและนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลปัจจัยนักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม (Participation) ของเครือข่ายการจัดการศึกษา
2. เพื่อศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม (Participation) ของเครือข่ายการจัดการศึกษา
3. เพื่อประเมินแนวทางแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคัน

ในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม (Participation) ของเครือข่ายการจัดการศึกษา

คำถามการวิจัย

1. ข้อมูลบ่งชี้ของนักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 เป็นอย่างไร
2. แนวทางแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของเครือข่ายการจัดการศึกษาเป็นอย่างไร
3. ผลการประเมินแนวทางแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคัน ในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 เป็นอย่างไร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 และสถานศึกษามีฐานข้อมูลบ่งชี้ของนักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคัน
2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 และสถานศึกษาได้แนวทางแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคัน
3. เครือข่ายมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันอย่างจริงจังและต่อเนื่อง
4. นักเรียนออกกลางคันและนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันได้รับการแก้ไขปัญหอย่างเหมาะสม ถูกวิธี
5. นักเรียนออกกลางคันมีจำนวนลดลง/ ไม่มี และกลับมาเข้าเรียนต่อในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานและนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันยังคงมีอัตราอยู่ในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน
6. หน่วยงานทางการศึกษาสามารถนำไปกำหนดเป็นนโยบายในการแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคันและนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันอย่างมีคุณภาพ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์แนวคิดของนักบริหารนักวิชาการ และนักวิจัยด้านการแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันเพื่อนำมาแก้ไขนักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

จังหวัดบุรีรัมย์ เขต 1 สู่การบรรลุเป้าหมายซึ่งแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาให้นักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคัน และแนวคิดกระบวนการมีส่วนร่วมของเครือข่ายการจัดการศึกษา และจากผลการวิเคราะห์ สังเคราะห์ แนวคิดดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยได้กรอบแนวคิด ดังนี้

1. ข้อมูลบ่งชี้ของนักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคัน ดำเนินการสำรวจสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ของข้อมูลบ่งชี้ของนักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันในสถานศึกษา หลังจากนั้นดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบนักเรียนออกกลางคันที่มีนักเรียนออกกลางคัน ผู้ปกครองของนักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนออกกลางคัน ได้แก่

- 1.1 ด้านสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ครู เพื่อนและการเรียนการสอน
- 1.2 ด้านปัญหาครอบครัว สัญชาติ ฐานะทางเศรษฐกิจ และการตั้งถิ่นฐาน
- 1.3 ด้านสภาพแวดล้อมความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน และแหล่งอบายมุข
- 1.4 ด้านเหตุผลส่วนตัวสมรส ไม่ต้องการเรียน ติดเกม ถูกจำคุก เสพยาเสพติด ปัญหาสุขภาพ การดูแลตนเองให้ปลอดภัย เสียชีวิตและด้านอื่นๆ

2. กลุ่มตัวอย่าง การวิจัยครั้งนี้ได้จากการคัดเลือกประชากรในปีการศึกษา 2561 โดยใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2558, หน้า 1) โดยใช้เกณฑ์พิจารณาตามขนาดสถานศึกษา ประกอบด้วย สถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 3 โรง ขนาดกลาง จำนวน 4 โรง และขนาดเล็ก จำนวน 6 โรง รวมทั้งสิ้น 13 โรง และแบ่งสัดส่วนจำนวนนักเรียนออกกลางคันรายสถานศึกษา ได้กลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น จำนวน 44 คน ได้แก่

- 1.1 กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาที่มีนักเรียนออกกลางคันในสถานศึกษาขนาดใหญ่จำนวน 3 คน ขนาดกลาง 3 คน และขนาดเล็ก 2 คนรวมทั้งสิ้น จำนวน 8 คน
- 1.2 กลุ่มครูผู้รับผิดชอบนักเรียนที่มีนักเรียนออกกลางคันในสถานศึกษาขนาดใหญ่จำนวน 3 คน ขนาดกลาง 3 คน และขนาดเล็ก 2 คนรวมทั้งสิ้น จำนวน 8 คน
- 1.3 กลุ่มผู้ปกครองของนักเรียนออกกลางคัน ในสถานศึกษาขนาดใหญ่จำนวน 5 คน ขนาดกลาง 6 คน และขนาดเล็ก 3 คนรวมทั้งสิ้น จำนวน 14 คน
- 1.4 กลุ่มนักเรียนออกกลางคันในสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 5 คน ขนาดกลาง 6 คน และขนาดเล็ก 3 คนรวมทั้งสิ้น จำนวน 6 คน และกลุ่มนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันในสถานศึกษาขนาดใหญ่จำนวน 1 คน ขนาดกลาง 6 คน และขนาดเล็ก 3 คนรวมทั้งสิ้นจำนวน 14 คน

3. กลุ่มเครือข่ายการจัดการศึกษา ประกอบด้วย 7 กลุ่ม รวมทั้งสิ้นจำนวน 42 คน ได้แก่

- 3.1 กลุ่มผู้บริหารการศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการ/ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำนวน 1 คน

3.2 กลุ่มบุคลากรผู้ได้รับมอบหมายหน้าที่งานการออกกลางคัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 จำนวน 1 คน

3.3 กลุ่มนักจิตวิทยาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 จำนวน 1 คน

3.4 กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาที่มีนักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคัน ในสถานศึกษาขนาดใหญ่จำนวน 3 คน ขนาดกลาง 4 คน และขนาดเล็ก 6 คนรวมทั้งสิ้น จำนวน 13 คน

3.5 กลุ่มครูผู้รับผิดชอบนักเรียนออกกลางคันที่มีนักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันในสถานศึกษาขนาดใหญ่จำนวน 3 คน ขนาดกลางจำนวน 4 คน และขนาดเล็กจำนวน 6 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 13 คน

3.6 กลุ่มประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามสัดส่วนขนาดสถานศึกษาขนาดใหญ่จำนวน 1 คน ขนาดกลาง 1 คน และขนาดเล็ก 1 คนรวมทั้งสิ้น จำนวน 3 คน

3.7 กลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทางการศึกษาได้แก่ หน่วยงานของรัฐ/ เอกชน/ มูลนิธิฯฯ รวมทั้งสิ้นจำนวน 10 คน

3. กระบวนการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเด็กเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันซึ่งเป็นแผนในการแก้ไขปัญหาเด็กเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันของกลุ่มเครือข่ายการจัดการศึกษา นำไปสู่การปฏิบัติงานให้สำเร็จตามเป้าหมายโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม (Participation) ของยุพพร รูปงาม (2545, หน้า 8-9) เกี่ยวกับการระดมความร่วมมือเป็นเครื่องมือในการดำเนินการตามความสมัครใจอย่างตั้งใจไม่มีใครบังคับก็จะทำงานด้วยความรัก และการใช้ระบบบริหาร เป็นการให้ปฏิบัติตามนโยบายเพื่อให้บรรลุเป้าหมายเพิ่มความคาดหวังผลประโยชน์อาศัยของนรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2546, หน้า 4) เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่ไม่เคยได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ หรือเข้าร่วมการตัดสินใจหรือเคยมาเข้าร่วมด้วยเล็กน้อย แต่ต่อมาได้เข้าร่วมด้วยมากขึ้น เป็นไปอย่างมีอิสรภาพ เสมอภาค มิใช่มีส่วนร่วมอย่างผิวเผินแต่เข้าร่วมด้วยอย่างแท้จริงยิ่งขึ้นและการเข้าร่วมนั้นต้องเริ่มตั้งแต่ขั้นแรกจนถึงขั้นสุดท้ายของโครงการ อาศัยของโกวิท พวงงาม (2545, หน้า 8) เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมที่แท้จริงของประชาชนในการพัฒนามี 4 ขั้นตอน คือ 1) การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาของแต่ละท้องถิ่น 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม 3) การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน 4) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงานและของบัณฑิต อ่อนดำ (2554, หน้า 2 อ้างในทศพล กฤตยพิสิฐ, 2537 หน้า 13) เกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกขั้นตอนของการปฏิบัติงาน และเทคนิคการทำงานของนักพัฒนาเป็นผู้ส่งเสริม สนับสนุนทั้งในด้านข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีที่เหมาะสมในงานพัฒนา ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การมีส่วนร่วมในขั้นการริเริ่มการ

พัฒนาขั้นตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผนในการพัฒนา ขั้นตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินการพัฒนาขั้นตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมในขั้นตอนรับผลประโยชน์จากการพัฒนา และขั้นตอนที่ 5 การมีส่วนร่วมในขั้นประเมินผลการพัฒนาจากแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องการมีส่วนร่วมดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำมาบูรณาการกระบวนการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหา ประเมิน และปรับปรุงแนวทางการแก้ไขปัญหา นักเรียนออกกลางคันและนักเรียนเสี่ยงออกกลางคัน ดังนี้

1. จัดประชุมเชิงปฏิบัติของกลุ่มเครือข่ายการจัดการศึกษาค้นหาแนวทางแก้ไขปัญหา นักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคัน

2. ประเมิน และปรับปรุงแนวทางแก้ไขปัญหา นักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันโดยผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ 2 ปฏิบัติการแก้ไขปัญหา นักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันดังนี้

1. จัดประชุมเชิงปฏิบัติของกลุ่มเครือข่ายการจัดการศึกษา เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจ ขยายแนวคิดแนวทางแก้ไขปัญหา นักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคัน

2. ลงพื้นที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา และบ้านพักนักเรียน/ สถานที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันผู้วิจัยลงมือปฏิบัติงานร่วมเป็นบางครั้ง

ขั้นตอนที่ 3 ติดตาม ประเมินผล และพัฒนาการดำเนินงานแนวทางแก้ไขปัญหา นักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคัน ดังนี้

1. จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ ติดตาม ประเมินผล และพัฒนาการดำเนินงานแนวทางแก้ไขปัญหา นักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคัน

2. จัดเวทีแสดงผลงานของสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการแก้ไขปัญหา นักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคัน

ขั้นตอนที่ 4 สรุปผล รายงานผลแนวทางแก้ไขปัญหา นักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคัน

4. แนวทางการแก้ไขปัญหา นักเรียนออกกลางคันและนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันของปฏิภาณ อินทเนตร (2558, หน้า บทคัดย่อ) เกี่ยวกับยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแก้ปัญหา นักเรียนออกกลางคันของนักเรียนวังเหนือวิทยา ที่สอดคล้องกับการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโกมล จันทวงศ์ (2558, หน้า บทคัดย่อ) เกี่ยวกับปัจจัยสาเหตุการออกกลางคันของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์ศุภณัฐสรระแก้วและของสำนักติดตามและประเมินผลการอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2560, หน้า 3-4) เกี่ยวกับโครงการลดปัญหาการออกกลางคันของผู้เรียนอาชีวศึกษา ประจำปีงบประมาณ 2560 ประกอบด้วย 7 ประการ ได้แก่

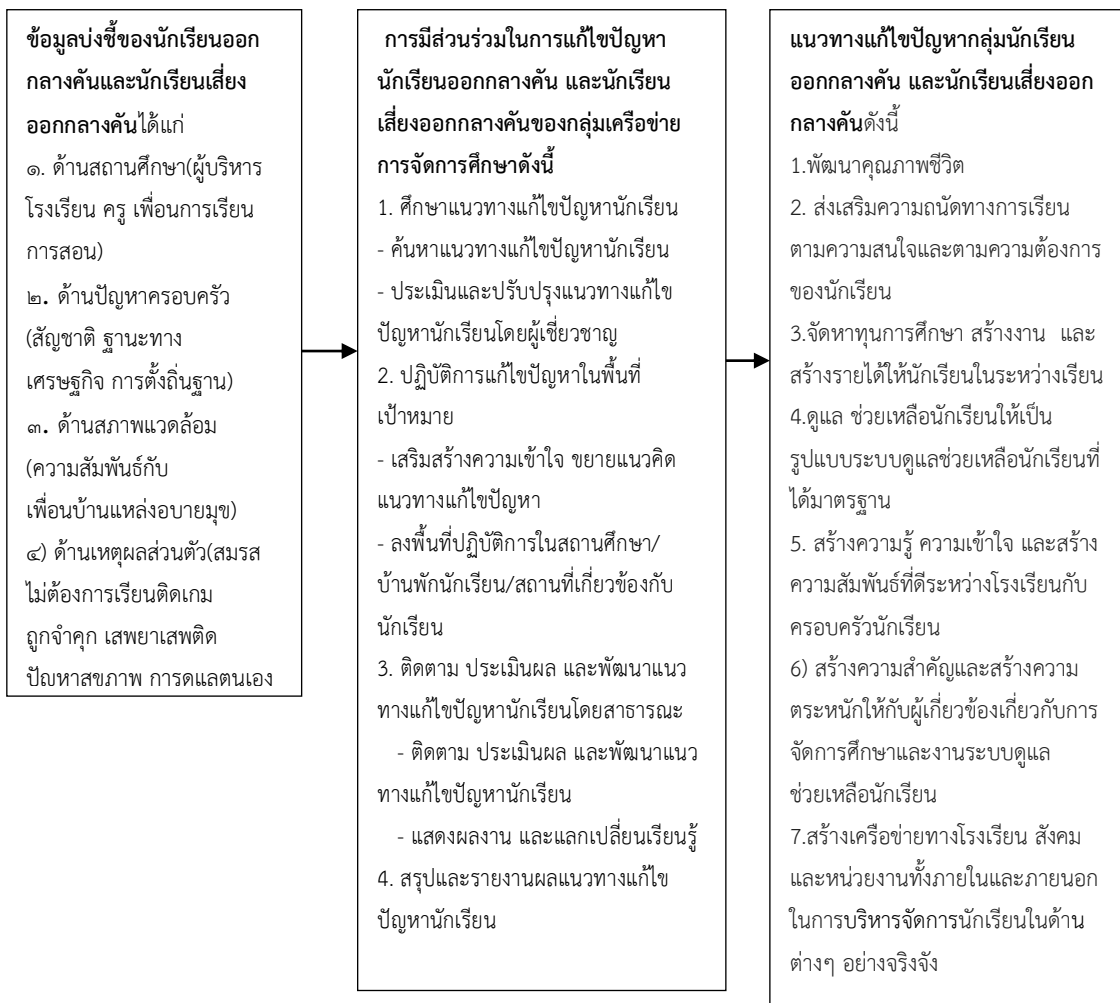
1. พัฒนาคุณภาพชีวิต
2. ส่งเสริมความถนัดทางการเรียน ตามความสนใจและตามความต้องการของนักเรียน
3. จัดหาทุนการศึกษา สร้างงาน และสร้างรายได้ให้นักเรียนในระหว่างเรียน
4. ดูแล ช่วยเหลือนักเรียนให้เป็นรูปแบบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ได้มาตรฐาน
5. สร้างความรู้ ความเข้าใจ และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนกับครอบครัว

นักเรียน

6. สร้างความสำคัญและสร้างความตระหนักให้กับผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดการศึกษาและงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
7. สร้างเครือข่ายทางโรงเรียน สังคม และหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกในการบริหารจัดการนักเรียนในด้านต่าง ๆ อย่างจริงจัง

5. **สถานที่วิจัย** ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 เป็นสนามวิจัย โดยแบ่งขนาดสถานศึกษาตามจำนวนนักเรียน 3 ขนาด ได้แก่ สถานศึกษาขนาดเล็ก มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1-120 คนสถานศึกษาขนาดกลางมีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 121-200 คน และสถานศึกษาขนาดใหญ่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 201-300 คนขึ้นไปและในสถานศึกษาดังกล่าวมีนักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันใน 4 อำเภอได้แก่ สถานศึกษาในเขตอำเภอเมืองจันทบุรี จำนวน 3 แห่ง อำเภอท่าใหม่ จำนวน 6 แห่ง อำเภอนายายอาม จำนวน 1 แห่ง และอำเภอแก่งหางแมว จำนวน 3 แห่ง รวมทั้งสิ้น จำนวน 13 แห่ง

จากการศึกษาทฤษฎีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล เอกสาร หลักการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำมาบูรณาการกับการแก้ไขปัญหาเด็กเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันในสถานศึกษาของกลุ่มเครือข่ายการจัดการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 มาใช้ปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายเป็นกรอบความคิดในการวิจัยครั้งนี้ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตของเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลบ่งชี้ของนักเรียนออกกลางคั้น และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคั้น 2) เพื่อศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคั้น และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคั้น และ 3) เพื่อศึกษาผลการประเมินแนวทางแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคั้น และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคั้นในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม (Participation) ประกอบด้วย3ด้านหลัก คือ

1.1 ข้อมูลบ่งชี้ของนักเรียนออกกลางคั้นและนักเรียนเสี่ยงออกกลางคั้น

1.2 แนวทางการแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคั้น และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคั้น อาศัยแนวคิดของปฏิภาณ อินทเนตร (2558, หน้า บทคัดย่อ) ในเรื่องเกี่ยวกับ ยุทธศาสตร์การบริหาร

จัดการแก้ปัญหาให้นักเรียนออกกลางคันของนักเรียนวังเหนือวิทยา ที่สอดคล้องกับการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโกมล จันทวงศ์ (2558, หน้า บทคัดย่อ) ในเรื่องเกี่ยวกับปัจจัยสาเหตุการออกกลางคันของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์ศูนย์สระแก้วและของสำนักติดตามและประเมินผลการอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2560, หน้า 3-4) ในเรื่องเกี่ยวกับในเรื่องเกี่ยวกับการลดปัญหา การออกกลางคันของผู้เรียนอาชีวศึกษา ประจำปีงบประมาณ 2560

1.3 การมีส่วนร่วมในแนวทางการแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันอาศัยแนวคิดของยุพาพร รุ่งงาม (2545, หน้า 8-9)ในเรื่องเกี่ยวกับระบบทางการบริหาร(Administration and Method) ในการระดมความร่วมมือเป็นเครื่องมือในการดำเนินการตามความสมัครใจอย่างตั้งใจไม่มีใครบังคับก็จะทำงานด้วยความรัก และการใช้ระบบบริหาร เป็นการให้ปฏิบัติตามนโยบายเพื่อให้บรรลุเป้าหมายเพิ่มความคาดหวังผลประโยชน์อาศัยแนวคิดของนรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2546, หน้า 4)ในเรื่องเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่ไม่เคยได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ หรือเข้าร่วมการตัดสินใจหรือเคยมาเข้าร่วมด้วยเล็กน้อย แต่ต่อมาได้เข้าร่วมด้วยมากขึ้น เป็นไปอย่างมีอิสรภาพ เสมอภาค มิใช่มีส่วนร่วมอย่างผิวเผินแต่เข้าร่วมด้วยอย่างแท้จริงยิ่งขึ้น และการเข้าร่วมนั้นต้องเริ่มตั้งแต่ขั้นแรกจนถึงขั้นสุดท้ายของโครงการและอาศัยแนวคิดของโกวิทย์ พวงงาม (2545, หน้า 8)ในเรื่องเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาของแต่ละท้องถิ่นการวางแผนดำเนินกิจกรรมการลงทุนและการปฏิบัติงานและการติดตามและประเมินผลงานและอาศัยแนวคิดของบัณฑิต อ่อนคำ (2554, หน้า 2 อ้างในทศพล กฤตยพิสิฐ, 2537 หน้า 13)ในเรื่องเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกขั้นตอนของการปฏิบัติงาน โดยมีนักวิชาการเป็นผู้ส่งเสริม สนับสนุนทั้งในด้านข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีที่เหมาะสมในงานพัฒนา ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การมีส่วนร่วมในขั้นการริเริ่มการพัฒนาขั้นตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผนในการพัฒนา ขั้นตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินการพัฒนาขั้นตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมในขั้นตอนรับผลประโยชน์จากการพัฒนา และขั้นตอนที่ 5 การมีส่วนร่วมในขั้นประเมินผลการพัฒนา

จากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยนำมาบูรณาการเป็นกระบวนการมีส่วนร่วมในแนวทางการแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคันและนักเรียนเสี่ยงออกกลางคัน ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหา ประเมิน และปรับปรุงแนวทางการแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคันและนักเรียนเสี่ยงออกกลางคัน

ขั้นตอนที่ 2 ปฏิบัติการแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคัน

ขั้นตอนที่ 3 ติดตาม ประเมินผล และพัฒนาแนวทางแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคัน

ขั้นตอนที่ 4 สรุปผล รายงานผลแนวทางแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคัน

2. กลุ่มประชากร/กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ในปีการศึกษา 2561 ได้แก่

2.1 กลุ่มประชากร ได้แก่

2.1.1 กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ดำเนินการคัดเลือกกลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาขนาดตามจำนวนนักเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานออกเป็น 3 ขนาด ได้แก่ กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่ กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาขนาดกลาง และกลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก รวมทั้งสิ้นจำนวน 66 คน

2.1.2 กลุ่มครูผู้รับผิดชอบนักเรียนออกกลางคัน/ ครูประจำชั้น/ ครูแนะแนวในสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ดำเนินการคัดเลือกกลุ่มครูผู้รับผิดชอบนักเรียนออกกลางคัน/ ครูประจำชั้น/ ครูวิชาการโรงเรียน/ ครูแนะแนวในสถานศึกษาขนาดตามจำนวนนักเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานออกเป็น 3 ขนาด ได้แก่ กลุ่มครูผู้รับผิดชอบนักเรียนออกกลางคัน/ ครูประจำชั้น/ ครูวิชาการโรงเรียน/ครูแนะแนวในสถานศึกษาขนาดใหญ่กลุ่มครูผู้รับผิดชอบนักเรียนออกกลางคัน/ ครูประจำชั้น/ ครูวิชาการโรงเรียน/ ครูแนะแนวในสถานศึกษาขนาดกลาง และกลุ่มครูผู้รับผิดชอบนักเรียนออกกลางคัน/ ครูประจำชั้น/ ครูวิชาการโรงเรียน/ ครูแนะแนวในสถานศึกษาขนาดเล็ก รวมทั้งสิ้นจำนวน 976 คน

2.1.3 กลุ่มผู้ปกครองนักเรียนออกกลางคันในสถานศึกษาขนาดใหญ่จำนวน 14 คน ขนาดกลาง 15 คน และขนาดเล็ก 10 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 39 คน และกลุ่มผู้ปกครองนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันในสถานศึกษาขนาดใหญ่จำนวน 8 คน ขนาดกลาง 9 คน และขนาดเล็ก 3 คนรวมทั้งสิ้น จำนวน 20 คน

2.1.4 กลุ่มนักเรียนออกกลางคันในสถานศึกษาขนาดใหญ่จำนวน 14 คน ขนาดกลาง 15 คน และขนาดเล็ก 10 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 39 คนและกลุ่มนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันในสถานศึกษาขนาดใหญ่จำนวน 8 คน ขนาดกลาง 9 คน และขนาดเล็ก 3 คนรวมทั้งสิ้นจำนวน 20 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง การวิจัยครั้งนี้ได้จากการคัดเลือกประชากรในปีการศึกษา 2561 โดยใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)(จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2558, หน้า 1) โดยผู้วิจัยพิจารณาจากการตัดสินใจของผู้วิจัยเอง โดยการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนที่ต้องการในสถานศึกษาที่มีนักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคัน รวมทั้งสิ้นจำนวน 36 คน ได้แก่

2.2.1 กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาที่มีนักเรียนออกกลางคันและนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันจำนวน 13 โรงเรียน แบ่งออกเป็นผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาขนาดใหญ่จำนวน 1 คน ขนาดกลาง 2 คน และขนาดเล็ก 3 คนรวมทั้งสิ้น จำนวน 6 คน

2.2.2 กลุ่มครูผู้รับผิดชอบนักเรียนออกกลางคัน/ ครูประจำชั้น/ ครูแนะแนวที่มีนักเรียนออกกลางคันและนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันรวมทั้งสิ้นจำนวน 13 โรงเรียน แบ่งออกเป็นครูผู้รับผิดชอบนักเรียนออกกลางคัน/ ครูประจำชั้น/ ครูแนะแนว ในสถานศึกษาขนาดใหญ่จำนวน 1 คน ขนาดกลาง 2 คน และขนาดเล็ก 3 คนรวมทั้งสิ้น จำนวน 6 คน

2.2.3 กลุ่มผู้ปกครองนักเรียนออกกลางคันในสถานศึกษาขนาดใหญ่จำนวน 1 คน ขนาดกลาง 2 คน และขนาดเล็ก 3 คนรวมทั้งสิ้น จำนวน 6 คนและกลุ่มผู้ปกครองนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันในสถานศึกษาขนาดใหญ่จำนวน 1 คน ขนาดกลาง 2 คน และขนาดเล็ก 3 คนรวมทั้งสิ้น จำนวน 6 คน

2.2.4 กลุ่มนักเรียนออกกลางคันในสถานศึกษาขนาดใหญ่จำนวน 1 คน ขนาดกลาง 2 คน และขนาดเล็ก 3 คนรวมทั้งสิ้น จำนวน 6 คน และกลุ่มนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันในสถานศึกษาขนาดใหญ่จำนวน 1 คน ขนาดกลาง 2 คน และขนาดเล็ก 3 คนรวมทั้งสิ้นจำนวน 6 คน

4. กลุ่มเครือข่ายการจัดการศึกษา ประกอบด้วย 7 กลุ่ม รวมทั้งสิ้นจำนวน 43 คน ได้แก่

4.1 กลุ่มผู้บริหารการศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการ/ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 จำนวน 1 คน

4.2 กลุ่มบุคลากรผู้ได้รับมอบหมายหน้าที่งานการออกกลางคัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 จำนวน 1 คน

4.3 กลุ่มนักจิตวิทยาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 จำนวน 1 คน

4.4 กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ดำเนินการคัดแยกกลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา แบ่งขนาดตามจำนวนนักเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานออกเป็น 3 ขนาด ได้แก่ กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาขนาดใหญ่ 3 คน กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาขนาดกลาง 4 คน และกลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 6 คน รวมทั้งสิ้น 13 คน

4.5 กลุ่มครูผู้รับผิดชอบนักเรียนออกกลางคัน/ ครูประจำชั้น/ ครูแนะแนวในสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ดำเนินการคัดแยกกลุ่มครูผู้รับผิดชอบนักเรียนออกกลางคัน/ ครูประจำชั้น/ ครูวิชาการโรงเรียน/ ครูแนะแนวในสถานศึกษา แบ่งขนาดตามจำนวนนักเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานแบ่งออกเป็น 3 ขนาด ได้แก่ กลุ่มครูผู้รับผิดชอบนักเรียนออกกลางคัน/ ครูประจำชั้น/ ครูวิชาการโรงเรียน/ ครูแนะ

แนวในสถานศึกษาขนาดใหญ่จำนวน 3 คน ขนาดกลางจำนวน 4 คน และขนาดเล็กจำนวน 6 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 13 คน

4.6 กลุ่มประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คัดเลือกเฉพาะที่มีนักเรียน ออกกลางคันและนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันที่มีอยู่จริงในสถานศึกษาแบ่งออกเป็น 3 ขนาด ได้แก่ ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาขนาดใหญ่จำนวน 1 คน ขนาดกลาง จำนวน 2 คน และขนาดเล็กจำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 6 คน

4.7 กลุ่มผู้สนับสนุนการจัดการศึกษาได้แก่ บุคลากรในหน่วยงานของรัฐ/ เอกชน/ มูลนิธิที่เกี่ยวข้อง/ ผู้ปกครอง ฯลฯ รวมทั้งสิ้นจำนวน 8 คน

นิยามศัพท์เฉพาะ

นักเรียนออกกลางคัน หมายถึง นักเรียนที่มีสภาพข้อมูลบ่งชี้เชิงลึกในปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวนักเรียนเอง และมีผลกระทบต่อนักเรียนโดยตรงเป็นสาเหตุทำให้นักเรียนต้องออกจากสถานศึกษา ก่อนเรียนจบการศึกษาภาคบังคับหรือก่อนอายุอย่างเข้าปีที่ 16 ตามเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับที่กำหนดไว้

นักเรียนเสี่ยงออกกลางคัน หมายถึง นักเรียนที่มีสภาพข้อมูลบ่งชี้เชิงลึกในปัญหาที่เกิดขึ้น มีผลกระทบทำให้นักเรียนมีแนวโน้มอาจจะต้องออกจากสถานศึกษาไม่วันใดก็วันหนึ่งก่อนเรียนจบ การศึกษาภาคบังคับ

การมีส่วนร่วมของกลุ่มเครือข่าย หมายถึง การเชื่อมโยงกลุ่มบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมด้วยความสมัครใจในการรับทราบปัญหาข้อมูลเชิงลึกของนักเรียน พร้อมทั้งร่วมกันหาวิธีการแก้ไขปัญหาคือ ดูแล ช่วยเหลือ สนับสนุนนักเรียนออกกลางคัน และเสี่ยงออกกลางคันให้ได้กลับมาเข้าเรียนต่อ หรือยังคงอยู่ในระบบสถานศึกษา โดยให้นักเรียนทั้งสองกลุ่มนี้ได้รับโอกาสและความเสมอภาคในการศึกษาอย่างเท่าเทียมกันจนจบการศึกษาภาคบังคับ

กระบวนการมีส่วนร่วม (Participation) หมายถึง กระบวนการ เทคนิค วิธีการของผู้บริหารจัดการศึกษาทุกคนมีส่วนร่วมค้นหาวิธีการ แนวทางแก้ไขปัญหการออกกลางคัน และเสี่ยงออกกลางคันที่มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับสถานการณ์ข้อมูลบ่งชี้เชิงลึกของนักเรียนที่ประสบปัญหาออกกลางคัน และเสี่ยงออกกลางคันประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาคือ ประเมิน และปรับปรุงแนวทางการแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคันและนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันขั้นตอนที่ 2 ปฏิบัติการแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันขั้นตอนที่ 3 ติดตาม ประเมินผล และพัฒนาแนวทางแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคัน และขั้นตอนที่ 4 สรุปผล รายงานผลแนวทางแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคัน

กลุ่มเครือข่ายการจัดการศึกษา หมายถึงกลุ่มบุคคลที่มีส่วนร่วมในแนวทางการแก้ไขปัญหา นักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันประกอบด้วย 1) ผู้บริหารการศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการ/ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1) 2) กลุ่มบุคลากรที่ได้รับมอบหมายภายในกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษาให้รับผิดชอบหน้าที่งานการออกกลางคันของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 3) กลุ่มนักจิตวิทยาของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 4) กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษา ที่มีนักเรียนออกกลางคันและนักเรียนเสี่ยงออกกลางคัน 5) กลุ่มครูผู้รับผิดชอบนักเรียนออกกลางคันฯ / ครูประจำชั้น/ ครูแนะแนวในสถานศึกษาที่มีนักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคัน6) กลุ่มประธานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาที่มีนักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคัน 7) กลุ่มผู้สนับสนุนการจัดการศึกษา ได้แก่ บุคลากรในหน่วยงานของรัฐ/ เอกชน/ มูลนิธิ/ ผู้ปกครอง ฯลฯ)

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การแก้ไขปัญหาให้นักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันในสถานศึกษาของเครือข่ายการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 คณะผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1
3. การออกกลางคันและความสูญเปล่าทางการศึกษา
4. การแก้ไขปัญหาการออกกลางคัน
5. การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของเครือข่ายทางสังคม
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จุดมุ่งหมายทางการศึกษา

การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกอย่างรวดเร็วบนฐานความรู้และความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสื่อสาร ทำให้ประเทศไทยมีความต้องการการพัฒนาให้สามารถปรับตัวเท่าทันการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันในประชาคมโลกปัจจุบันยึดระบบเศรษฐกิจเป็นตัวนำของกระบวนการพัฒนา กระบวนทัศน์การพัฒนาประเทศไทยภายใต้แนวคิด ประเทศไทย 4.0 เป็นแผนพัฒนาประเทศระยะยาวสู่การเป็นประเทศที่มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน เพื่อปฏิรูปปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่ เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม วิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560 - 2579) ต้องการพัฒนาคอนไทยโดยเปลี่ยนจากแรงงานทักษะต่ำไปสู่แรงงานที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญและทักษะสูงสามารถรับมือกับโอกาสและภัยคุกคามแบบใหม่ ๆ ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและรุนแรงในศตวรรษที่ 21 ยุทธศาสตร์สำคัญประการหนึ่งในการนำไปสู่ความสำเร็จ คือ การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน (คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561, หน้า 3-41)

การพัฒนาคอนเริ่มต้นที่การให้การศึกษา เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถและทักษะตอบสนองการพัฒนาทั้งในระดับท้องถิ่นถึงระดับประเทศ ด้วยระบบการศึกษาเป็นเครื่องมือพัฒนาคอน แผนการศึกษาแห่งชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) จึงเป็นหัวใจสำคัญในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพกำลังคนของประเทศให้เท่าทันกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคปัจจุบัน การปรับและพัฒนาแผนการจัดการศึกษาให้เป็นไปในทิศทางเดียวกับแผนพัฒนาประเทศเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง

โดยระบுவัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ พัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองดี มีคุณลักษณะ ทักษะ และสมรรถนะที่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และยุทธศาสตร์ชาติ พัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ มีคุณธรรม จริยธรรม รู้รักสามัคคี ร่วมมือผนึกกำลังพัฒนาประเทศสู่ความยั่งยืนตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง และเพื่อนำประเทศก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง และความเหลื่อมล้ำภายในประเทศลดลง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560, หน้า 10) การพัฒนาระบบศึกษาให้มีประสิทธิภาพเพื่อยกระดับการศึกษาและคุณภาพของประชาชนเป็นสิ่งจำเป็นต่อกระบวนการพัฒนาความเจริญก้าวหน้าของประเทศ

การพัฒนาแผนการศึกษาของชาติแต่ละห้วงเวลาตามความต้องการจำเป็นต้องยึดจุดมุ่งหมาย หลักการ แนวทางจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 ซึ่งเป็นแผนแม่บทตั้งที่ระบุไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ต้อง มุ่งปลูกฝังจิตสำนึก ที่ถูกต้อง รู้จักรักษาสีทิวทัศน์ หน้าที่ เคารพกฎหมาย ภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม และประเทศชาติมีความสามารถในการประกอบอาชีพ พึ่งตนเองได้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการจัดการศึกษาตลอดชีวิตโดยให้สังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดและพัฒนาระบบการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ส่วนรูปแบบการจัดการศึกษาของชาติแบ่งเป็น 3 ระบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เฉพาะการศึกษาในระบบมี 2 ระดับ คือ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษา โดยการศึกษาขั้นพื้นฐานต้องจัดการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปี และสามารถจัดตามระบบการศึกษาได้ทั้งสามรูปแบบ ทั้งนี้กำหนดให้การศึกษาภาคบังคับเป็นส่วนหนึ่งในการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมถึงกำหนดสิทธิในการจัดการศึกษาให้กับครอบครัว ชุมชน หน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ ดำเนินการจัดได้

การศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นการจัดการศึกษาในระบบในสถานศึกษาต่าง ๆ ภายใต้การบริหารจัดการ ส่งเสริม ดูแล กำกับ ติดตาม การจัดการศึกษาโดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการกำกับของกระทรวงศึกษาธิการ ประกอบด้วย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา ในฐานะหน่วยงานทางการศึกษาของรัฐมีหน้าที่จัดการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภทตามภารกิจ รวมทั้ง ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้การศึกษาสามารถตอบสนองความต้องการของคนและสังคมได้ จึงถือว่าสามารถจัดการศึกษาได้บรรลุผลและประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย การศึกษาชาติ ภารกิจสำคัญ คือ การนำวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ชาติ และนโยบายไปสู่การปฏิบัติในระบบการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและคุณภาพ เพื่อสร้างคนไทยให้มีคุณลักษณะตามที่ต้องการ

การจัดการศึกษาเพื่อความเสมอภาคและโอกาสทางการศึกษา

การศึกษามีความสำคัญต่อความเจริญในระดับปัจเจก คือการดำรงชีวิตที่มีคุณภาพและมี สุข และ ความเจริญระดับประเทศโดยรวม รัฐมีนโยบายยกระดับการศึกษาของคนไทยให้สูงขึ้น ตลอดมา การสร้างโอกาสทางการศึกษาให้กับประชาชนโดยการจัดการศึกษาภาคบังคับ กำหนดให้ ประชากรวัยเรียนทุกคนต้องเข้ารับการศึกษาก่อนพื้นฐานในระดับประถมศึกษา คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ.๒๕๒๓ โดยมีโรงเรียนประถมศึกษา กระจายอยู่ทั่วทุกชุมชนเพื่อให้เข้าถึงการศึกษาได้ง่าย และส่งเสริมขยายการศึกษาต่อในระดับ มัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญ และในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติเดิม ดังปรากฏโรงเรียนขยายโอกาสอยู่ทั่วประเทศ

เมื่อรัฐปฏิรูปการศึกษาได้กำหนดสิทธิการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประชาชนไว้อย่าง ชัดเจน เป็นการให้การศึกษาเบื้องต้นแก่ประชาชนทุกคนอย่างเท่าเทียมและเสมอภาคโดยรัฐ ตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 ระบุไว้ในมาตรา 10 ให้การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อย กว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ทั้งนี้รวมถึงผู้ที่มีความ บกพร่องทั้งสติปัญญา ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และผู้มีความสามารถพิเศษ มาตรา 11 ให้บิดามารดา หรือผู้ปกครองมีหน้าที่จัดให้บุคคลผู้อยู่ในความดูแลได้รับการศึกษาภาคบังคับ ดังที่ระบุใน มาตรา 17 ให้มีการศึกษาภาคบังคับจำนวนเก้าปี โดยให้เด็กซึ่งมีอายุย่างเข้าปีที่เจ็ดเข้าเรียนในสถานศึกษาขั้น พื้นฐานจนอายุย่างเข้าปีที่สิบหก เว้นแต่สอบได้ชั้นปีที่เก้าของการศึกษาภาคบังคับ หลักเกณฑ์และ วิธีการนับอายุให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ประชากรวัยเรียนทุกคนต้องได้รับการศึกษาที่มี คุณภาพอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน นอกจากนี้ยังระบุถึงการลงทุนเพื่อการศึกษาโดยรัฐต้องจัดสรร งบประมาณแผ่นดินให้กับการศึกษาในฐานะที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ เพื่อให้ ประชาชนที่มีฐานะยากจนไม่ได้รับการศึกษาได้มีโอกาสเข้าเรียนทุกคนจนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่สาม ฉะนั้นประชาชนคนไทยทุกคนจึงได้รับสิทธิทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมและเสมอภาคกัน ประชาชน ทุกคนควรอย่างยิ่งที่จะต้องรับรู้รวมถึงใช้สิทธิอย่างคุ้มค่าและควรคำนึงถึงหน้าที่ทางการศึกษาของ ตนเองตามที่กฎหมายกำหนดในฐานะพลเมืองดีของชาติ

การสร้างโอกาสทางการศึกษาและการลงทุนเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐดังกล่าวส่งผล ต่อการขยายการศึกษาภาคบังคับเป็น 9 ปี ดังที่ตราไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545 กำหนดให้การศึกษาขั้นปีที่หนึ่งถึงชั้นปีที่เก้าเป็นการศึกษาภาคบังคับ เด็กวัยเรียนจึงต้องเข้า เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และเรียนต่อจนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 บิดา มารดา หรือผู้ปกครองมีหน้าที่จัดให้บุตรหรือบุคคลซึ่งอยู่ในความดูแลได้เข้าเรียนจนเรียนจบ การศึกษาภาคบังคับ จำนวน 9 ปี โดยให้เด็กซึ่งมีอายุย่างเข้าปีที่เจ็ดเข้าเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

จนอายุย่างเข้าปีที่สิบหก เว้นแต่สอบได้ชั้นปีที่ 9 ของการศึกษาภาคบังคับ ซึ่งการนับอายุของเด็กเพื่อเข้ารับการศึกษาภาคบังคับในสถานศึกษา ขึ้นพื้นฐาน ให้นับตามปีปฏิทิน หากเด็กอายุครบหกปีบริบูรณ์ในปีใด ให้นับว่าเด็กมีอายุย่างเข้าปีที่ 7 ในปีนั้น และกำหนดบทลงโทษผู้ปกครองที่ไม่ส่งเด็กที่อยู่ในปกครองเข้าเรียน รวมถึงผู้ขัดขวางไม่ให้เด็กได้เข้าเรียน และเรียนจบการศึกษาภาคบังคับตามระยะเวลาที่หลักสูตรกำหนด หน่วยงาน องค์กรทางการศึกษาที่รับผิดชอบและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องแจ้งให้ผู้ปกครองที่เด็กในปกครองเข้าเรียนทราบล่วงหน้าอย่างน้อยเป็นเวลา 1 ปี

นอกจากนี้ความต้องการบรรลุความสำเร็จของยุทธศาสตร์ชาติ คุณภาพของประชาชนเป็นเงื่อนไขความสำเร็จของการพัฒนา ยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพคนเป็นหัวใจสำคัญโดยการศึกษาต้องทำหน้าที่พัฒนาประชาชน รัฐได้กำหนดยุทธศาสตร์สร้างโอกาสบนความเสมอภาคและความเท่าเทียมกันทางสังคม แผนการศึกษาแห่งชาติ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) ได้มีการกำหนดทิศทางและเป้าหมายความสำเร็จด้านการจัดการศึกษาสนองความต้องการ ไว้ 5 ประการ คือ 1) ประชากรทุกคนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ และมาตรฐาน 2) ผู้เรียนทุกกลุ่มได้รับบริการทางการศึกษาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียม 3) ระบบการศึกษาที่มีคุณภาพ 4) ระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ 5) ระบบการศึกษาที่สนองตอบ และก้าวทันการเปลี่ยนแปลง กระทรวงศึกษาธิการได้นำไปกำหนดยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ดังนั้นสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในฐานะทำหน้าที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ต้องส่งเสริมการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ยุทธศาสตร์การศึกษาชาติ ด้านโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียม การเข้าถึงบริการทางการศึกษา ในยุทธศาสตร์ที่ 4 ขยายโอกาสขยายโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ โดยการเพิ่มโอกาสการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ และลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา การขับเคลื่อนนโยบายดังกล่าวต้องนำไปเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายและจัดทำแผนในระดับหน่วยงาน

ภารกิจการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาที่สำคัญในการบริการการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับเด็กวัยเรียนของชาติทุกกลุ่ม ตามขอบข่ายในหน้าที่ คือ ผู้เรียนก่อนประถมศึกษา ผู้เรียนการศึกษาภาคบังคับ และผู้เรียนการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือตั้งแต่ระดับปฐมวัยถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยการบริหารการศึกษาผ่านสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจำนวน 183 เขต และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 42 เขต ดำเนินการจัดการในสถานศึกษาในสังกัดที่กระจายอยู่ทั่วประเทศ โดยสำนักเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและสถานศึกษาในสังกัดต้องดำเนินการเกณฑ์เด็กในวัยเรียนให้ได้เข้ารับการศึกษาอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะการศึกษาภาคบังคับ คือ จากชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยมีให้มีเด็กตกหล่นดูแลนักเรียนในให้คงอยู่ในสถานศึกษา ไม่ออกกลางคัน ดังนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาซึ่งทำหน้าที่จัดการศึกษาภาคบังคับต้องสร้างโอกาสและความเสมอภาคในการศึกษาโดยสร้างการมี

ส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง สร้างการรับรู้ของประชาชนในการเข้าถึงการศึกษาพื้นฐาน การสร้างความตระหนักในหน้าที่พลเมืองในการเข้ารับการศึกษา ส่งเสริมพ่อแม่ผู้ปกครองให้เห็นความสำคัญของการศึกษา และส่งเด็กวัยเรียนทุกกลุ่มเข้ารับการศึกษาในสถานศึกษา

การศึกษาพื้นฐานของประชาชนเป็นเรื่องสำคัญของชาติ ที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องให้ความสำคัญร่วมมือและเข้ามามีส่วนร่วม รวมถึงประชาชนต้องคำนึงถึงบทบาทหน้าที่และสิทธิของตนเอง แต่กลับพบว่ามีการวัยเรียนไม่ได้เข้าเรียนเป็นจำนวนมาก จากผลการศึกษาวิจัยหลายฉบับระบุว่าสถานศึกษาไม่สามารถเกณฑ์เด็กวัยเรียนได้ครบมีประชากรวัยเรียนจำนวนมากไม่เคยเข้าเรียน และมีนักเรียนจำนวนหนึ่งหลุดออกจากระบบการศึกษาภาคบังคับก่อนเรียนจบการศึกษาด้วยสาเหตุต่าง ๆ หลายประการ เป็นอุปสรรคต่อประสิทธิภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและส่งผลกระทบต่อระดับการศึกษาโดยรวมของประชาชน

บริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 17 สิงหาคม 2553 ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พ.ศ. 2553 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1, 2560, หน้า 1) ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 1 ถนนตากสิน ตำบลตลาด อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี รหัสไปรษณีย์ 22000 โทรศัพท์: 0 3932 1088 โทรสาร: 0 3932 4212 Website: www.chan1.go.th มีสถานศึกษาในเขตพื้นที่บริการทางการศึกษาจำนวน 4 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอเมืองจันทบุรี อำเภอท่าใหม่ อำเภอนายายอาม และอำเภอแก่งหางแมว สำนักงานฯ มีบทบาทหน้าที่ในการพัฒนา ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้กับประชากรในวัยเรียนให้ทุกคนได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพ ทัวถึง และเท่าเทียมกัน โดยมุ่งหวังให้นักเรียนเป็น “คนดี คนเก่ง และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข” และต้องดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่และกรอบภารกิจให้มีความสอดคล้องและเป็นไปตามนโยบายของรัฐบาล กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสนับสนุนภาระงานของหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชนให้บรรลุผลสำเร็จ

ข้อมูลพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 มีจำนวนสถานศึกษาในสังกัดปีการศึกษา 2561 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา (ข้อมูล ณ 10 มิถุนายน 2561) ขนาดเล็ก (นักเรียน 0-120 คน) จำนวน 40 โรงเรียน ขนาดกลาง (นักเรียน 121-600 คน) จำนวน 37 โรงเรียน 1 สาขา ขนาดใหญ่ (นักเรียน 601-1,500 คน) จำนวน 3 โรงเรียน และขนาดใหญ่พิเศษ (นักเรียน 1,501 คนขึ้นไป) จำนวน 2 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น จำนวน 82 โรงเรียน 1 สาขา มีจำนวนนักเรียนปีการศึกษา 2561 จำแนกตามระดับการศึกษา (ข้อมูล ณ 10 มิถุนายน 2561) ได้แก่ ระดับก่อนประถมศึกษา

จำนวน 3,691 คน ระดับประถมศึกษา จำนวน 13,501 คน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 2,694 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 19,886 คน และจากการศึกษาข้อมูลนักเรียนออกกลางคันในระบบ DMC ปีการศึกษา 2558 พบว่า มีประชากรวัยเรียนเข้าเรียนได้ไม่ครบทุกคน (ระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น) จำนวน 13 คน (จำนวนนักเรียนรวมทั้งสิ้น 16,374 คน: ข้อมูล ณ 10 มิถุนายน 2558) คิดเป็นร้อยละ 0.08 ปีการศึกษา 2559 พบว่า มีจำนวน 26 คน (จำนวนนักเรียนรวมทั้งสิ้น 19,465 คน: ข้อมูล ณ 10 มิถุนายน 2559) คิดเป็นร้อยละ 0.13 และข้อมูลปีการศึกษา 2560 ถึง ปีการศึกษา 2561 (ภาคเรียนที่ 1) พบว่า มีจำนวน 39 คน/ 8 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 0.24 และมีนักเรียนเสี่ยงออกกลางคัน จำนวน 23 คน/ 7 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 0.14 (จำนวนนักเรียนรวมทั้งสิ้น 16,195 คน: ข้อมูล ณ 10 มิถุนายน 2561)

วิสัยทัศน์ คือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 เป็นองค์กรหลักในการส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมีคุณภาพสู่มาตรฐานสากล บนพื้นฐานของความเป็นไทย โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

พันธกิจ ประกอบด้วย

1. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง เสมอภาค และมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้
2. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม มีค่านิยมที่พึงประสงค์
3. พัฒนาประสิทธิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมศักยภาพของนักเรียน
4. พัฒนาระบบบริหารจัดการที่เน้นการมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างความรับผิดชอบ ต่อคุณภาพการศึกษา และบูรณาการการจัดการศึกษา

เป้าประสงค์ ประกอบด้วย

1. ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับโอกาสในการศึกษาภาคบังคับอย่างทั่วถึง เสมอภาค และมีคุณภาพ
2. นักเรียนระดับก่อนประถมศึกษาและระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคน มีพัฒนาการเหมาะสมตามวัย และมีคุณภาพ
3. ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีสมรรถนะตรงตามสายงาน และมีวัฒนธรรมการทำงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์
4. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในสังกัดมีประสิทธิภาพและเป็นกลไกขับเคลื่อนการศึกษาขั้นพื้นฐานตามศาสตร์พระราชา และตามมาตรฐานสากล
5. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเน้นการทำงานแบบบูรณาการ มีเครือข่ายการบริหารจัดการ และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

ยุทธศาสตร์ (Strategy) ประกอบด้วย

ยุทธศาสตร์ที่ 1 จัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง

ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาคุณภาพผู้เรียนและส่งเสริมการจัดการศึกษา เพื่อสร้างขีด

ความสามารถในการแข่งขัน

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ขยายโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ

ยุทธศาสตร์ที่ 5 ส่งเสริม และเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ยุทธศาสตร์ที่ 6 พัฒนาระบบบริหารจัดการและส่งเสริมการมีส่วนร่วม

ค่านิยม (Values) โปร่งใส แลกเปลี่ยนเรียนรู้ มุ่งสู่คุณภาพ ขยายฐานความรู้ สู่วิถีที่เป็นเลิศ

อัตลักษณ์ (Identity) มีจิตบริการ ปฏิบัติงานมุ่งผลสัมฤทธิ์

การบริหารจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1

(2561, หน้า 31-40) ดังนี้

1. ดำเนินงานตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษาสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร (รัชกาลที่ 10) เกี่ยวกับด้านการศึกษา เช่น การเลี้ยงดูลูก หลานในครอบครัว หรือการฝึกฝนอบรมในสถานศึกษา ต้องมุ่งให้เด็ก และเยาวชนรักงาน สู้งาน ทำงานให้สำเร็จลุล่วง ฝึกฝนอบรมทั้งในด้านหลักสูตร และนอกหลักสูตร โดยมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนทำงานและมีงานทำใน ที่สุด และต้องสนับสนุนผู้สำเร็จหลักสูตร ให้มีอาชีพ มีงานทำ สามารถเลี้ยงตัวเอง และครอบครัวได้

2. ดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาล (พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี) ด้านการศึกษา ได้แก่ นโยบายที่ 4 เกี่ยวกับการศึกษาและการเรียนรู้ พัฒนาคนทุกช่วงวัยโดยส่งเสริม การเรียนรู้ตลอดชีวิต ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนพัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างสันติสุข สนับสนุนการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ เรียนรู้และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมของประเทศเพื่อนบ้าน ปลูกฝังค่านิยม และจิตสำนึกที่ดี ทำนุบำรุงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม นอกจากนี้ มีการจัดปฏิรูป การศึกษาและการเรียนรู้ด้านการจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนการศึกษา โดยให้องค์การภาครัฐ สังกัด เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนทั่วไป เข้ามามีโอกาสร่วมจัดการศึกษาที่มี คุณภาพและทั่วถึง

3. ดำเนินงานตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) ภายใต้วิสัยทัศน์ “ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” โดยมียุทธศาสตร์เกี่ยวกับด้านการศึกษา 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้าน ความมั่นคงในกิจกรรมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ 2) การ สร้างความสามารถในการแข่งขันกับนานาประเทศ 3) การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน โดยเฉพาะการพัฒนาเด็กเล็กในระดับ Pre-School และมีการเสริมสร้างศักยภาพครูด้วย 4) การสร้าง โอกาสความเสมอภาค และความเท่าเทียมกันทางสังคม โดยเห็นภาพสะท้อนจากความเหลื่อมล้ำ

ทางการศึกษาระหว่างโรงเรียนที่มีความพร้อมกับโรงเรียนชนบทที่ยังขาดการสนับสนุนในด้านต่างๆ
5) การสร้างความเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม 6) การปรับสมดุลและพัฒนาระบบ
การบริหารจัดการภาครัฐ เช่น การดำเนินงานด้านต่างๆ ของคณะกรรมการการศึกษาธิการจังหวัด

4. ดำเนินงานตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564)
ซึ่งเป็นแผนที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนการปฏิรูปประเทศด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
กับการศึกษาในยุทธศาสตร์ที่ 1 เกี่ยวกับการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ อยู่ในเป้าหมาย
ที่ 2 คือ คนในสังคมไทยทุกช่วงวัยมีทักษะ มีความรู้ และมีความสามารถเพิ่มขึ้น และอยู่ในเป้าหมายที่
3 คือ คนไทยมีการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานสากล และมีความสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองอย่าง
ต่อเนื่อง

5. ดำเนินงานตามนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เช่น นโยบายที่ 2
ด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและส่งเสริมการจัดการศึกษา เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน
นโยบายที่ 3 ด้านการส่งเสริมพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยการพัฒนาครูและบุคลากร
ทางการศึกษาให้สามารถจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ ในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น TEPE Online
ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) นโยบายที่ 4 ด้าน
โอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียม การเข้าถึงบริการทางการศึกษา ลดความเหลื่อมล้ำ
ทางการศึกษา นโยบายที่ 6 ด้านการพัฒนาระบบบริหารจัดการ และส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม
ในการจัดการศึกษา และพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

6. ดำเนินงานตามนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ ด้านความมั่นคง ด้านการผลิต
พัฒนากำลังคน ด้านสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน
ด้านการสร้างโอกาส ความเสมอภาค และการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ด้านการเสริมสร้าง
คุณภาพชีวิตประชาชนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และด้านการพัฒนาระบบและการบริหารจัดการ

7. ดำเนินงานตามภารกิจส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกลุ่มส่งเสริม
การจัดการศึกษามีภารกิจหน้าที่ความรับผิดชอบ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี
เขต 1, 2559, หน้า 40-48) ดังนี้

7.1 กำหนดวิธีการและแนวทางการรับนักเรียนระดับปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐาน
อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ

7.2 การจัดการศึกษาในพื้นที่ภูเขาทุรกันดารให้ได้รับการศึกษาอย่างเหมาะสมและมี
คุณภาพ

7.3 การจัดการศึกษาเด็กไร้สัญชาติ เด็กต่างชาติพันธุ์อย่างมีประสิทธิภาพ มีความ
สมดุลทั้งทางด้านมั่นคงและสิทธิมนุษยชน

7.4 การแก้ปัญหาเด็กตกหล่น กลุ่มเสี่ยง และเด็กออกกลางคัน ให้ได้เข้าเรียนการศึกษาภาคบังคับทุกคนและเรียนต่อเนื่องจนจบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

7.5 งานส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส และผู้มีความสามารถพิเศษ ได้แก่ ด้านวิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ (สสวท.) การคัดเลือกนักเรียนเพื่อศึกษาต่อ งานส่งเสริมการแนะแนว สุขภาพอนามัยกีฬา และนันทนาการ ลูกเสือ-เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ ประชาธิปไตยและวินัยนักเรียน การพิทักษ์สิทธิเด็กเยาวชนและงานกิจการนักเรียนอื่นๆ

7.6 งานส่งเสริมสนับสนุนการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยการระดมทุน การคัดเลือกนักเรียนเพื่อขอรับทุนการศึกษา งานสวัสดิการ และสงเคราะห์นักเรียน งานส่งเสริมกิจกรรมพิเศษ และงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ งานความมั่นคงแห่งชาติ งานป้องกันและแก้ไขปัญหาการใช้สารเสพติด และคุ้มครองความปลอดภัยนักเรียน การคุ้มครองการตั้งครมก่อนวัยอันควร งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน งานวิเทศสัมพันธ์ และงานแลกเปลี่ยนนักเรียนทุนระหว่างประเทศ ฯลฯ

ผลการบริหารจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 (2561, หน้า 23-30) ดังนี้

1. ด้านคุณภาพการจัดการศึกษา มุ่งเน้นนักเรียนในทุกระดับ ทุกประเภทการศึกษาให้มีคุณภาพมาตรฐาน พัฒนาสถานศึกษาสู่มาตรฐานสากล พร้อมทั้งยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนให้สูงขึ้น

2. ด้านโอกาสทางการศึกษา ดำเนินการขยายโอกาสทางการศึกษาให้ทั่วถึงและครอบคลุม เพื่อให้ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับโอกาสในการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมีคุณภาพ และลดอัตราการออกกลางคัน

3. ด้านประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณในแต่ละปี เพื่อพัฒนาด้านการพัฒนานักเรียน ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา และด้านการบริหารจัดการให้ประสบผลสำเร็จทุกตัวชี้วัด และเร่งปรับปรุงพัฒนาผลการดำเนินงานตามคำรับรองการปฏิบัติราชการ (KPI Report system: KRS) และผลการดำเนินงานตัวชี้วัดตามแผนปฏิบัติการราชการ (Action plan Report system: ARS) ให้มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลตามตัวชี้วัด

ปัญหา อุปสรรคการบริหารจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 (2560, หน้า 15-17) ได้แก่

1. ปัญหาด้านเด็กด้อยโอกาส เด็กออกกลางคัน และเด็กเสี่ยงออกกลางคันมีจำนวนเพิ่มขึ้น และนักเรียนไม่มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร เนื่องจากนักเรียนมีการขาดเรียนบ่อย มีปัญหาด้านครอบครัว ปัญหาด้านเศรษฐกิจ มีสภาพร่างกายและสมองไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ตามช่วงอายุวัย

2. ปัญหาด้านการพัฒนาผู้เรียน พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 บางคนยังไม่สามารถอ่านออกเขียนได้ ขาดการสื่อสารที่ดี นักเรียนยังไม่มั่นใจในการแสดงออก และไม่คอยกล้าตั้งคำถาม นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้านความสามารถพื้นฐาน (Nation Test : NT) ได้แก่ ด้านภาษา ด้านคำนวณ และด้านเหตุผล ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้านการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (Ordinary National Education: O-NET) ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) พบว่า ยังมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานร้อยละ 50

3. ปัญหาด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา พบว่า ครูขาดจิตสำนึกและขาดความตระหนักในการพัฒนาตนเองในการนำไปสู่กระบวนการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน ชุมชน/ ท้องถิ่น

4. ปัญหาด้านการบริหารจัดการศึกษา พบว่า บุคลากรมีจำนวนน้อย และมีภาระงานประจำและงานอื่นๆ จำนวนมาก ทำให้ไม่สามารถบริหารจัดการ ออกนิเทศ ติดตามและประเมินผลตามสถานศึกษาต่างๆ ในสังกัดได้อย่างทั่วถึง และพบว่า มีโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวนถึง 40 โรงเรียน (สถานศึกษามีทั้งหมด จำนวน 82 โรงเรียน 1 สาขา) ทำให้ได้สถานศึกษาขนาดเล็กได้รับงบประมาณน้อย มีฐานะยากจน ทำให้การระดมทรัพยากรเพื่อนำมาช่วยสนับสนุนการจัดการศึกษาให้กับนักเรียนมีไม่เพียงพอ และไม่สามารถอำนวยความสะดวกให้กับนักเรียนได้ดีเท่าที่ควร

แนวทางการพัฒนาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1

(สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1, 2561, หน้า 43-44) ได้แก่

1. ด้านการพัฒนาผู้เรียน คือ การเตรียมความพร้อมนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษาทุกคน จัดสรรทรัพยากรการพัฒนาไปสู่เป้าหมาย (Block grant) ส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนางานแนะแนวในโรงเรียน พัฒนานักเรียนให้มีทักษะชีวิต ทักษะ การคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ทักษะด้านภาษา และพัฒนา และส่งเสริมเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ให้สามารถพัฒนาได้เต็มตามศักยภาพเป็นรายบุคคล

2. ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความเข้มแข็งในการปฏิบัติหน้าที่ในความรับผิดชอบ พัฒนาความรู้ความสามารถให้ครูมีประสิทธิภาพ โดยทาง Teachers and Educational Personals Enhancement Based on Mission and Functional Areas as Majors, Professional Learning Community และ Active Learning

3. ด้านการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษา โดยมุ่งผลสัมฤทธิ์เน้นการกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วมการบริหารจัดการศึกษาขององค์กรภาครัฐ/ เอกชน เร่งรัดการนิเทศ ติดตามประเมินผลของโรงเรียนอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง ยกย่องเชิดชูเกียรติโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียนที่มี

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง สถานศึกษามีอัตราการออกกลางคันลดลง นักเรียนมีพฤติกรรมเสี่ยงลดลง โดยการส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาทุกแห่งมีระบบประกันคุณภาพภายในและผ่านการรับรองมาตรฐานการประเมินคุณภาพภายนอก

การออกกลางคันปัจจัยความสูญเปล่าทางการศึกษา

การออกกลางคัน (Drop out) นับเป็นสาเหตุของความสูญเปล่าทางการศึกษาหรือการขาดประสิทธิภาพของระบบการศึกษา จากการลงทุนทางการศึกษาและผลตอบแทนด้านผลผลิตทางการศึกษาในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ หากสถานศึกษาสามารถผลิตนักเรียนบรรลุเป้าหมายเชิงปริมาณและคุณภาพ นักเรียนที่รับเข้าเรียนสามารถเรียนจบตามหลักสูตรทุกคน ไม่มีการออกกลางคัน หรือไม่มีนักเรียนคนใดใช้เวลาเรียนมากกว่าหลักสูตรกำหนด การจัดการศึกษาของสถานศึกษานั้นมีประสิทธิภาพมาก ดังนั้นความสูญเปล่าจึงเกิดขึ้นควบคู่กับประสิทธิผลทางการศึกษา UNESCO (1968, หน้า 88-89 อ้างถึงใน จตุพล ยงศร, 2560 หน้า 3) สรุปไว้ว่า ความสูญเปล่าทางการศึกษาเป็นผลที่เกิดมาจากการจัดการศึกษาหรือการออกกลางคันของนักเรียนทำให้ได้รับประสิทธิผลไม่คุ้มค่าจากงบประมาณหรือค่าใช้จ่ายที่ลงทุนไป

ปัจจัยความสูญเปล่าทางการศึกษามีสาเหตุมาจากการออกกลางคันของกลุ่มนักเรียนในการจัดการศึกษาภาคบังคับสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แต่ละกลุ่มประกอบด้วยกลุ่มเด็กปกติ กลุ่มเด็กพิเศษ กลุ่มเด็กด้อยโอกาส เช่น เด็กพื้นที่ห่างไกล ก้นดาร์ เด็กเร่ร่อน เด็กไร้สัญชาติ เด็กต่างด้าว เป็นต้น สามารถจัดกลุ่มเด็กออกกลางคันเป็นกลุ่ม ๆ ได้ดังนี้ (สำนักรับนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2549, หน้า 3)

1. เด็กในวัยการศึกษาภาคบังคับที่ไม่ได้เรียน พบว่ามีเด็กในวัยเรียนจำนวนหนึ่งที่ถูกครอบงำไม่ได้ส่งให้เข้าเรียน ได้แก่ เด็กที่มีความพิการ เด็กมีปัญหาด้านสติปัญญา เด็กมีปัญหาด้านสุขภาพ เด็กมีอายุมากเกินไป เด็กไร้สัญชาติ
2. เด็กเข้าเรียนแล้วออกกลางคัน สถานศึกษาเกณฑ์เด็กเข้าเรียนแล้ว แต่มีบางส่วนที่ออกกลางคันก่อนที่จะเรียนจบตามหลักสูตรครบ 9 ปี
3. เด็กกำลังเรียนอยู่และเสี่ยงที่จะออกกลางคัน หมายถึง การดำเนินงานเชิงรุกที่จะจัดการป้องกันปัญหาการออกกลางคันที่อาจจะเกิดขึ้น

กษมา วรวรรณ ณ อยุธยา (2550, หน้า 32) ให้ความหมายการออกกลางคัน คือ การที่นักเรียนต้องออกจากกระบบโรงเรียนก่อนเรียนจบหลักสูตรตามที่กำหนดไว้ซึ่งสามารถจำแนกออกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มนักเรียนที่ออกจากโรงเรียนโดยสมบูรณ์ และ 2) นักเรียนกลุ่มที่ออกกลางคันยังไม่สมบูรณ์ เป็นนักเรียนกลุ่มที่มีโอกาสเสี่ยงหรือมีแนวโน้มจะออกกลางคัน ด้วยการขาดเรียนบ่อย ๆ หรือมีลักษณะสำคัญอย่างอื่นประกอบ เช่น ถูกจับเพราะต้องคดีความ หรือถูกคุมตัวในสถานพินิจ

ถูกคุมประพฤติ เจ็บป่วยหรือได้รับอุบัติเหตุ สมรสแล้ว หรือตั้งครรภ์ และรักษาตัวจากการติดยาเสพติด นักเรียนกลุ่มนี้คือกลุ่มที่ต้องป้องกันไม่ให้ออกกลางคัน

รุ่งโรจน์ อาริยะ (2552, หน้า 5) อธิบายไว้ว่าการออกกลางคัน หมายถึง การที่นักเรียน เข้าศึกษาต่อในสถานศึกษาแล้วต้องออกจากสถานศึกษาก่อนสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร ด้วยสาเหตุใดสาเหตุหนึ่ง เช่น ขาดเรียนเกินกำหนด ก่อนสำเร็จการศึกษา ซึ่งเป็นไปตามระเบียบของสถานศึกษา

สรุปได้ว่า การออกกลางคัน หมายถึง การออกจากสถานศึกษาก่อนเรียนจบตามหลักสูตร ตามที่กำหนดของกลุ่มนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในการศึกษาภาคบังคับเป็นเหตุให้เกิดการสูญเปล่าทางการศึกษา ประกอบด้วยกลุ่มนักเรียนที่ออกกลางคัน และกลุ่มนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันหรือมีแนวโน้มออกกลางคัน

สภาพการออกกลางคัน

การออกกลางคันเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จของระบบการศึกษาเนื่องจากสะท้อนถึงประสิทธิภาพการจัดการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในฐานะที่รับผิดชอบจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในระบบ ต้องเร่งแก้ไขการออกกลางคันของนักเรียนให้มีจำนวนลดลงหรือหมดไป แต่สภาพความเป็นจริงที่ปรากฏสถานการณ์การออกกลางคันในสถานศึกษายังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่องและมีความรุนแรงเพิ่มขึ้นจึงเป็นเรื่องที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน

ก่อนการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และหลังการปฏิรูปการศึกษา เป็นระยะเวลาที่ครั่งศตวรรษ และกว่ายี่สิบปีสภาพการออกกลางคันของนักเรียนยังมีความซับซ้อนมากขึ้นตามสภาพเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกประเทศ จากรายงานผลการวิจัยในช่วงปีพ.ศ.2540-2541 การศึกษาความสูญเปล่าทางการศึกษา พบว่า สภาพการออกกลางคันเกิดขึ้นกับกลุ่มนักเรียนทั้งระดับประถมศึกษา และระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และส่วนใหญ่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เมื่อรัฐบาลได้มีนโยบายขยายโอกาสทางการศึกษาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 และ 7 ขยายการศึกษาต่อจากชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เมื่อมีจำนวนนักเรียนมากขึ้นผลกลับทำให้มีจำนวนนักเรียนออกกลางคันเพิ่มขึ้นตามไปด้วย (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2541, บทคัดย่อ) สภาพการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้เกิดการสูญเสียทางเศรษฐกิจอันเนื่องมาจากความสูญเปล่าทางการศึกษาที่รัฐได้ลงทุนเพื่อการศึกษาด้วยเงินงบประมาณแผ่นดินจำนวนมากมาก่อนการปฏิรูปการศึกษา

ความพยายามพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อยกระดับการศึกษาของคนไทยให้สูงขึ้น โดยการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.

2542 โดยการตราพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับจาก 6 ปี เป็น 9 ปี กลุ่มนักเรียนออกกลางคัน ยังคงมากขึ้น จากรายงานการวิจัย การพัฒนาระบบการติดตามดูแลนักเรียนในการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี ตามพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พุทธศักราช 2545 ของสำนักงานปลัดกระทรวง ศึกษาธิการ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2555) พบว่า เด็กในวัยเรียนส่วนหนึ่งไม่ได้เข้ารับการ ศึกษาในระบบ และกลุ่มนักเรียนจำนวนหนึ่งได้หลุดออกจากระบบการศึกษา และยังพบว่า มีนักเรียนออกกลางคันทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น โดยเฉพาะระดับมัธยมศึกษา ตอนต้นมีแนวโน้มออกกลางคันสูงขึ้น สาเหตุจากปัญหาหลายประการ ได้แก่ การย้ายถิ่นติดตาม ผู้ปกครอง ฐานะทางครอบครัวยากจน ขาดการเอาใจใส่ที่ดี เนื่องจากพ่อแม่แยกทางกัน หรือไป ทำงานต่างถิ่น ระบบการติดตามนักเรียนของโรงเรียนยังขาดประสิทธิภาพ การติดตามไม่ทั่วถึง ครอบคลุมทุกพื้นที่เนื่องจากขาดการเชื่อมโยงข้อมูลกับระบบข้อมูลเพื่อการบริหารจัดการและวางแผน การศึกษาโดยเฉพาะข้อมูลนักเรียนรายบุคคล รวมถึงการดูแลนักเรียนในระบบโรงเรียนไม่สามารถทำ ให้นักเรียนคงอยู่ในโรงเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับ

สอดคล้องกับข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กษมา วรวรรณ ณ อยุธยา, 2555) กล่าวว่า ตั้งแต่ปีการศึกษา 2543- 2548 มีกลุ่มผู้เรียนอายุ 6-14 ปี ออกกลางคัน ประมาณปีละ 100,000 คน แสดงให้เห็นว่ากลุ่มนักเรียนระดับการศึกษาภาคบังคับมีการออกกลางคัน จำนวนมาก และยังคงต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี พ.ศ.2548 – 2550 พบว่า ปี พ.ศ.2550 มีนักเรียนระดับ ประถมศึกษาออกกลางคัน ร้อยละ 1.13 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 2.43 ระดับมัธยมศึกษา ตอนปลาย ร้อยละ 1.16 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552, หน้า 52) ส่วนใหญ่ยังเป็น นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยมีสาเหตุมาจากความเบื่อหน่ายและเครียดกับการเรียน การทะเลาะวิวาท ติดเพื่อน ติดยาเสพติด และตั้งครมไม่พึงประสงค์ ฯลฯ และยังพบอีกว่า เมื่อพบ กลุ่มเด็กที่เสี่ยงต่อการออกกลางคัน โรงเรียนไม่มีมาตรการรองรับหรือดำเนินการหรือส่งต่อเด็กกลุ่มนี้ ให้ไปในทิศทางใด เด็กที่ออกกลางคันจำนวนมากใช้ชีวิตอย่างไม่มีเป้าหมาย และมีแนวโน้มเข้าสู่วงจร ปัญหาสังคม และกระทำความผิด เช่น ยาเสพติด ก่ออาชญากรรม จนถึงปีการศึกษา 2556 ผลการ สัมภาษณ์พบว่า มียอดกลุ่มนักเรียนออกกลางคันสะสม มีจำนวนถึง 400,000 คน

แม้ว่าหลังจากมีพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ.2545 จะส่งผลให้ระดับการศึกษา เฉลี่ยของคนไทยสูงขึ้น และแนวโน้มการออกกลางคันระดับการภาคบังคับมีจำนวนลดลง ตั้งแต่ปี การศึกษา 2552 และมีแนวโน้มลดลงเรื่อยๆ จนต่ำกว่าหมื่นคนในปี 2557 (8,814 คน) แต่เมื่อ พิจารณาข้อมูลลึกลงมา พบว่า เด็กไทยที่เข้าเรียนในระบบการศึกษา หลุดรอดเรียนจบการศึกษาภาค บังคับ (9 ปี) เพียง 70 กว่าเปอร์เซ็นต์ และจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน (12 ปี) ประมาณ 60 เปอร์เซ็นต์ แสดงให้เห็นว่ามีกลุ่มนักเรียนกว่า 40 เปอร์เซ็นต์ที่ออกกลางคัน จากการเสวนาการปฏิรูปการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2558 ข้อมูลบ่งชี้จากหลายแหล่งระบุว่าเด็กไทยจำนวนมากต้องเข้าสู่ตลาดแรงงาน

ไม่มีโอกาสได้เรียนต่อถึงระดับอุดมศึกษา ถึงร้อยละ 60 สาเหตุมาจากการออกกลางคัน โดยข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ปี 2557 ระบุว่า เยาวชนวัย 15-19 ปี ซึ่งอยู่ในวัยการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 4.74 ล้านคน กำลังเรียนอยู่ในระบบการศึกษา 3.33 ล้านคน เลิกเรียนไปแล้วถึง 1.14 ล้านคน หรือร้อยละ 29.63 ทำให้ประชากรวัยแรงงานของไทยมีการศึกษาเฉลี่ยต่ำ โดยในจำนวน 39 ล้านคน พบว่า จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาหรือต่ำกว่า ถึงร้อยละ 48.6 หรือ 19.5 ล้านคน สภาพปัญหาการออกกลางคันส่งผลให้เกิดการสูญเปล่าของการศึกษาภาคบังคับในการให้การศึกษาขั้นพื้นฐานของประชากรวัยเรียน ข้อมูลชี้ให้เห็นว่าการลงทุนทางการศึกษาของรัฐในโครงการเรียนฟรี 15 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ.2552 ไม่ช่วยให้การออกกลางคันลดลง แต่มีนักเรียนออกกลางคันสะสมเพิ่มขึ้นเกือบล้านคน

สภาพการออกกลางคันมีความซับซ้อนตามสภาพการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคไร้พรมแดน และแตกต่างกันไปตามสภาพภูมิสังคมของแต่ละภูมิภาค เห็นได้อย่างชัดเจนการเกิดความไม่สงบในชายแดนภาคใต้เกิดผลกระทบให้มีจำนวนเด็กตกหล่นและเด็กกลางคันจำนวนมาก และสภาพการออกกลางคันของกลุ่มเด็กในภาคเหนือ ส่วนใหญ่เป็นเด็กชนเผ่า เด็กไร้สัญชาติ เมื่อประเทศไทยเข้าสู่การเปิดเสรีอาเซียน ในปีพ.ศ. 2558 การรับรองปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยการส่งเสริมการศึกษาเพื่อเด็กและเยาวชนที่ตกหล่น การเปิดโอกาสทางการศึกษาให้กับเด็กทุกคนที่อยู่ในประเทศไทยยิ่งทำให้เกิดปัญหาการออกกลางคันของกลุ่มเด็กข้ามชาติเพิ่มขึ้น ดังที่ ชัยยุทธ ปัญญสวัสดิ์สุทธิ์ (2557, หน้า 125) ได้สรุปผลการศึกษาโครงการการสำรวจติดตามการใช้จ่ายภาครัฐของโครงการเรียนฟรี 15 ปี ในประเทศไทยไว้ว่า อัตราการออกกลางคันของ นักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานต่ำกว่าความเป็นจริง แตกต่างจากสถิติแหล่งอื่นเนื่องจากปัญหานักเรียนซ้ำซ้อนแบบแขวนลอย (มีชื่อแต่ไม่มาเรียน) มีมากขึ้น เมื่อโรงเรียนไม่คัดชื่อนักเรียนที่เลิกเรียนออก และไม่ทราบว่านักเรียนอยู่หรือย้ายไปที่ใด หรือย้ายกลับประเทศของตนเองไปแล้ว

ปัญหาการออกกลางคันยังไม่หมดไปเนื่องจากความไม่ชัดเจนของข้อมูลกลุ่มนักเรียนออกกลางคัน ทำให้การแก้ไขปัญหาไม่ตรงกับสภาพเป็นจริง การศึกษาข้อมูลบ่งชี้เชิงลึกของแต่ละพื้นที่จึงเป็นสิ่งจำเป็นในการใช้เป็นข้อมูลดำเนินการหาแนวแก้ไขปัญหาให้เหมาะสมสอดคล้องกับนักเรียนแต่ละกรณี

ผลกระทบจากปัจจัยการสูญเปล่าทางการศึกษา (การออกกลางคัน)

จุดมุ่งหมายสำคัญของการศึกษา คือ การผลิตกำลังคนของชาติให้มีคุณภาพ มีความพร้อมทั้งด้านความรู้ สติปัญญา รู้จักคิดเป็นทำเป็น สามารถพึ่งตนเองได้ เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ แต่ถ้การจัดการศึกษาล้มเหลวเนื่องจากการจัดการศึกษานั้นไม่สามารถสนองความต้องการของบุคคลและสังคมได้ เนื่องจากผู้เรียนจบแล้วไม่มีงานทำ เกิดปัญหาการว่างงาน เป็นลักษณะความล้มเหลวทางการศึกษาส่งผลให้เกิดปัญหาสังคมการศึกษาทำหน้าที่พัฒนาคน

ความมุ่งหวังทางการศึกษาของประเทศทำให้เกิดการขับเคลื่อนการบริหารจัดการ และการลงทุนเพื่อการศึกษา โดยการจัดสรรงบประมาณ การระดมทรัพยากรการศึกษาภาคบังคับ เพื่อให้ทุกคนได้รับโอกาสทางการศึกษา มีการจัดตั้งโรงเรียนขยายโอกาส การสร้างอาคารเรียน และห้องเรียน การสนับสนุนสื่ออุปกรณ์การเรียน จัดอัตราค่าเล่าเรียนเพิ่มขึ้น ในรูปแบบงบประมาณเพื่อการศึกษาจากงบประมาณแผ่นดิน รัฐบาลทุกสมัยความพยายามที่จะปฏิรูปการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เห็นได้อย่างชัดเจนในปีงบประมาณ 2561 รัฐทุ่มงบประมาณด้านการศึกษา 5.10 แสนล้านบาท 561 คิดเป็นร้อยละ 17.6 ของงบประมาณทั้งหมด และ 4% ของ GDP ประเทศ ซึ่งเป็นสัดส่วนที่สูงเมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆ นับว่าเป็นปัจจัยที่รัฐป้อนเข้าในระบบการศึกษา หลักการทางเศรษฐศาสตร์ถือว่าประสิทธิภาพเป็นความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยป้อน (Input) กับผลผลิต (Output) ดังนั้นในการดำเนินกิจกรรมใดๆ ที่มีประสิทธิภาพ กิจกรรมนั้นจะต้องให้ผลตอบแทนที่มีปริมาณและคุณภาพสูงด้วย เพราะฉะนั้นถ้าการจัดการศึกษาของสถานศึกษาสามารถใช้ปัจจัยป้อนน้อยแต่ได้ผลผลิตที่มีปริมาณและคุณภาพมากหรือสามารถผลิตนักเรียน ได้ตามจำนวนที่รับเข้าเรียนและเรียนจบตามหลักสูตรทุกคน ไม่มีการออกกลางคันหรือไม่มีนักเรียน คนใดใช้เวลาเรียนมากกว่าหลักสูตรกำหนด การจัดการศึกษาของสถาบันนั้นย่อมถือว่ามีประสิทธิภาพมากเช่นกัน

การออกกลางคันเป็นตัวบ่งชี้หนึ่งของประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาที่สำคัญ ได้แก่ อัตราการเข้าชั้น ถ้ามีอัตราที่สูงแสดงถึงประสิทธิภาพต่ำ อัตราการเลื่อนชั้น ถ้าอัตราสูงแสดงถึงประสิทธิภาพสูง ส่วนอัตราการออกกลางคัน และอัตราการคงอยู่ คือ สัดส่วนของผู้เรียนที่อยู่ในระบบการศึกษาจนจบปีหรือจบการศึกษาหรือไม่ออกกลางคัน แสดงว่ามีประสิทธิภาพสูง สำหรับอัตราการเหลือนรอด คือ สัดส่วนของนักเรียนยังคงอยู่ในระบบตั้งแต่เข้าเรียนชั้นแรกจนถึงชั้นสุดท้าย โดยไม่มีการเรียนซ้ำชั้นหรือออกกลางคันในระหว่างปีใดปีหนึ่งตลอดหลักสูตร หรือระดับการศึกษาหนึ่ง ๆ ตัวบ่งชี้นี้มีค่าสูงสุดเท่ากับ 100 % ต้องสอดคล้องกับ อัตราการสำเร็จการศึกษา โดยเทียบกับจำนวนนักเรียนแรกเข้าทั้งหมดในรุ่นเดียวกัน อัตราการเรียนต่อ คือ สัดส่วนของผู้สำเร็จการศึกษาชั้นสูงสุดของระดับที่ไปเรียนต่อในชั้นแรกของระดับที่สูงขึ้นในปีถัดไป โดยเทียบกับจำนวนผู้จบการศึกษาทั้งหมด ทั้งนี้ค่าสัมประสิทธิ์ประสิทธิภาพของการจัดการศึกษา ถ้าได้ผลผลิตครบถ้วนตามเวลาที่กำหนดก็ถือว่าประสิทธิภาพเท่ากับ 1 หรือ 100 % (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2552, หน้า 15) ผลผลิตการจัดการศึกษาของประเทศต้องมีความคุ้มค่าของการลงทุน และไม่เกิดความสูญเปล่าทางการศึกษา ประชากรของประเทศต้องได้รับการศึกษาที่สูงขึ้น สะท้อนถึงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีศักยภาพตามความต้องการพัฒนาของประเทศ

การออกกลางคันเป็นความสูญเปล่าหรือ ความล้มเหลวทางการศึกษาที่สามารถจำแนกออกได้เป็นสองลักษณะ คือ ความสูญเปล่าภายใน (internal wastage) เป็นความสูญเปล่าที่สืบเนื่องมาจากระบบการศึกษาขาดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ สามารถสังเกตได้จากดัชนีตัวชี้วัดหลายตัว เช่น

อัตราการตกต่ำชั้น การใช้เวลาเรียนมากกว่าปกติ และการออกกลางคัน เป็นต้น ส่วนอีกลักษณะหนึ่งเป็น ความสูญเสียเปล่าภายนอก (External wastage) ที่เป็นการสูญเสียเปล่าอันเนื่องมาจากการผลิตผู้เรียนจบออกมาแล้วไม่มีงานทำหรือเกิดภาวะการว่างงาน วัดได้จากดัชนีการว่างงานของผู้สำเร็จการศึกษาหรือการทำงานต่ำกว่ามาตรฐานความรู้ ความสามารถที่ได้ศึกษาเล่าเรียนออกมาหรืออาจจะวัดจากดัชนีอัตราการไม่รู้หนังสือ หรือไม่สามารถอ่าน เขียนหรือใช้ภาษาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม (ศิริชัย ชินะตั้งกูร, 2546, หน้า 19)

ปัจจัยความสูญเสียเปล่าทางการศึกษาที่เกิดจากการออกกลางคัน ส่งผลเสียทั้งระบบสังคมและ เศรษฐกิจ และความมั่นคงของชาติในอนาคต ปัญหาสังคม ปัญหาแรงงานที่มีคุณภาพ รายได้และการ ออกจากงาน จากการศึกษาผลกระทบการออกกลางคันก่อให้เกิดความสูญเสียเปล่าทางการศึกษาสรุปได้ ดังนี้

1. ผลกระทบต่อตัวนักเรียน ผลเสียของการออกกลางคันทำให้สูญเสียโอกาสในการศึกษา และพัฒนาตนเอง การขาดสังคมกับเพื่อนวัยเดียวกัน ส่งผลต่อการประกอบอาชีพ ไม่มีงานทำ หรือ ทำงานที่มีรายได้ต่ำ การเป็นผู้มีการศึกษาต่ำทำให้อยู่ในกลุ่มแรงงานที่ไร้ฝีมือ จะได้รับความกดดันจาก การจ้างงาน โอกาสความก้าวหน้าจากการเป็นแรงงานที่ไม่มีผลผลิต นอกจากนี้นักเรียนจะเป็นเหตุของ อัตราเพิ่มพฤติกรรมเสี่ยง การอยู่มีระบบโรงเรียนนักเรียนจะมีความเสี่ยงในเรื่องต่าง ๆ เช่น การ ตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร อาชญากรรม การติดยาเสพติด เป็นต้น

2. ผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ จากการคำนวณตัวเลขทางเศรษฐกิจของกลุ่มนักเรียนที่ ออกกลางคัน ร้อยละ 60 จากจำนวนเด็กที่เกิดมาราวปีละ 900,000 คน ทำให้ชุมชนท้องถิ่นที่มี นักเรียนออกกลางคัน สูญเสียรายได้กว่า 85 ล้านบาทต่อปี ซึ่งควรเป็นเงินกระตุ้นการใช้จ่ายและนำมา หมุนเวียนระบบเศรษฐกิจในชุมชน และยังส่งผลต่อเศรษฐกิจในอนาคต เนื่องจากจะอยู่ในกลุ่ม แรงงานชั้นต่ำ มีรายได้ตลอดอายุการทำงาน ช่วงอายุ 15-60 ปี น้อยกว่าคนจบปริญญาตรีถึง 2 เท่า ทำให้สูญเสียรายได้ปีละ 50 ล้านบาท และส่วนใหญ่มักเข้าไปทำงานในเมืองใหญ่ทำให้ต้องเสีย ค่าใช้จ่ายมากกว่า 50 % ของรายได้ เหลือกลับคืนชุมชนและท้องถิ่นเพียง 50 % ขณะที่พ่อแม่ ผู้ปกครองเห็นว่าชุมชนท้องถิ่น ไม่สามารถจัดการศึกษาที่มีคุณภาพได้ ตัดสินใจส่งบุตรหลานเข้ามา ศึกษาต่อในเมืองใหญ่ ต้องเสียค่าใช้จ่ายเฉลี่ยอย่างน้อย 2,500 บาทต่อคนต่อเดือน เสียรายได้กว่าปี ละ 20 ล้านบาท (สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน, 2557, หน้า 1-2 อ้างถึง ใน จตุพล ยงศร, 2560, หน้า 5)

3. ผลกระทบต่อสังคม สังคมขาดคนที่มีคุณภาพที่จะสร้างสรรค์ความเจริญ และสังคมยัง ต้องแบกรับภาระปัญหาที่จะเกิดขึ้นตามมา หากนักเรียนที่ออกกลางคันโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ไม่สามารถ ช่วยเหลือตนเองได้ และสังคมจะยิ่งวุ่นวายเมื่อกลายเป็นผู้ใหญ่ที่ก่อให้เกิดปัญหาสังคม ดังที่ สมพงษ์ จิตระดับ (20 กันยายน 2016 ค้นคว้าเมื่อ 10 กรกฎาคม 2561) ให้ข้อมูลว่า ในสังคมไทยมี

เด็กอีกประมาณ 3-5 ล้านคนที่ไม่ได้เรียนต่อ กลายเป็นกลุ่ม "เด็กล่องลอย" ไม่สามารถมีงานทำ และไม่รู้ว่าจะประกอบอาชีพอะไร แขนงตัวเองอยู่ในสังคมซึ่งจะพบเห็นเยาวชนกลุ่มนี้ได้ในทุกชุมชนทั่วประเทศ การออกจากระบบการศึกษาของกลุ่มเด็กล่องลอย มี 2 รูปแบบ คือ รูปแบบแรกออกกลางคัน สาเหตุหลักมาจากฐานะที่ยากจนของครอบครัว หรือเยาวชนอยู่ในครอบครัวที่เปราะบาง จึงไม่สามารถศึกษาเล่าเรียนต่อไปได้ รูปแบบที่สอง ถูกผลักออก (Push Out) ส่วนใหญ่เป็นเยาวชนที่มีการแสดงออกที่ก้าวร้าว ก่อเหตุทะเลาะวิวาท รุนแรง ไม่สามารถปรับตัวกับระบบวัดผลทางการศึกษา มีพฤติกรรมก่อปัญหาทำลายชื่อเสียงสถาบันจนผู้บริหารโรงเรียนต้องให้ออกจากโรงเรียน จำนวนเด็กกลุ่มนี้มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จึงมีความเสี่ยงที่จะสร้างภาระและก่อให้เกิดเป็นปัญหาสังคม ซึ่งแบ่งออกเป็นอย่างน้อย 6กลุ่ม ประกอบด้วย

กลุ่มแรก ยุวอาชญากร ปีละประมาณ 50,000-60,000 คน ซึ่งเป็นเยาวชนที่ก่อคดีต่างๆ ทั้งลัก วิ่ง ชิง ปล้น

กลุ่มที่ 2 เด็กเร่ร่อน จำนวนประมาณ 30,000 คน

กลุ่มที่ 3 เยาวชนหญิงที่ท้องในวัยเรียน ประมาณ 150,000 คน

กลุ่มที่ 4 กลุ่มชายบริการทางเพศ ทั้งเด็กชาย-เด็กหญิงประมาณ 70,000-80,000 คน

กลุ่มที่ 5 แรงงานเด็ก ประมาณ 50,000-60,000 คน

กลุ่มที่ 6 เด็กข้ามชาติ ซึ่งในระยะหลังพบว่าจำนวนเพิ่มขึ้นและกำลังเป็นประเด็นใหญ่ของสังคมที่ต้องเร่งดำเนินการแก้ไข

การป้องกันกลุ่มนักเรียนออกกลางคันเป็นการดึงนักเรียนมิให้เป็นส่วนหนึ่งของปัญหาสังคม และส่งผลกระทบต่อระบบอื่น ๆ ของประเทศ เป็นปัจจัยให้การพัฒนาเป็นไปได้ช้าหรือเสื่อมถอยลง

4. ผลกระทบต่อประเทศ ทำให้รัฐสูญเสียงบประมาณและโอกาสทั้งทางตรงและทางอ้อม การสูญเสียงบประมาณแผ่นดินจากการลงทุนทางการศึกษาแต่ละปี และงบที่รัฐควรจะได้รับในอนาคตจากการมีประชากรที่มีคุณภาพ นอกจากนี้รัฐต้องเสียงบประมาณในการดูแลกลุ่มนักเรียนออกกลางคันที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ รวมถึงการเสียโอกาสที่จะได้บุคคลที่มีคุณภาพมาพัฒนาประเทศ

หากเพียงแค่นำจำนวนนักเรียนออกกลางคันในแต่ละปี มาคำนวณกับค่าใช้จ่ายที่รัฐจ่ายในรูปแบบเงินอุดหนุนทางการศึกษาให้กับนักเรียนในระดับการศึกษาภาคบังคับ ลักษณะของเงินอุดหนุนรายหัวสำหรับเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดการเรียนการสอน และค่าใช้จ่ายเงินอุดหนุนในโครงการเรียนฟรี 15 ปี รายคนตามระดับชั้นเรียน จะพบว่าเป็นจำนวนเงินงบประมาณมหาศาล ยิ่งถ้านำจำนวนนักเรียนออกกลางคันสะสมมาคำนวณด้วยจะเพิ่มขึ้นอีกหลายเท่าตัว เงินงบประมาณแผ่นดินที่สูญเสียไปสามารถนำไปพัฒนาประเทศได้อย่างมากมาย การสูญเสียค่าทางการศึกษาจากปัจจัยสาเหตุการออกกลางคันจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในแต่ละพื้นที่ต้องหันมามีส่วนร่วมในการหาสาเหตุการ

ออกกลางคันที่แท้จริง เพื่อร่วมมือในการหาวิธีการและแนวทางการแก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่ได้อย่างยั่งยืน

สาเหตุการออกกลางคัน

สภาพการออกกลางคัน (Drop Out) ที่เกิดขึ้นมาจากปัจจัยที่เป็นสาเหตุหลากหลายด้าน ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องที่สำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งที่หน่วยงานทางการศึกษา บุคคลที่เกี่ยวข้องทุกระดับ จะต้องเร่งดำเนินการศึกษาหาสาเหตุและแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้ลดลงให้มากที่สุดหรือหมดไป

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ให้ความสำคัญและดำเนินการสำรวจข้อมูลจำนวนนักเรียนออกกลางคัน และสาเหตุการออกกลางคันทุกปี ผลการเก็บข้อมูลกลุ่มนักเรียนออกกลางคัน ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตั้งแต่ปีการศึกษา 2548-2557 พบว่าสาเหตุของการออกกลางคันมีการเปลี่ยนแปลงสำคัญ 2 ช่วง คือ ในช่วงปี 2548-2551 สาเหตุการออกกลางคันของนักเรียน ได้แก่ ฐานะยากจน ปัญหาที่มีส่วนต่อการออกกลางคันจากมากไปหาน้อย คือ ฐานะยากจน การอพยพตามผู้ปกครอง มีปัญหาครอบครัว มีปัญหาในการปรับตัว แต่งงาน และหาเลี้ยงครอบครัว แต่ในช่วงปี 2552-2557 สาเหตุของการออกกลางคัน เป็นการอพยพตามผู้ปกครอง มีปัญหาในการปรับตัว มีปัญหาครอบครัว ต้องหาเลี้ยงครอบครัว แต่งงาน และมีฐานะยากจน ตามลำดับ สัดส่วนปัญหาฐานะยากจนมีการลดลงอย่างมากตั้งแต่ปีการศึกษา 2551 (จาก 35.1 ในปีการศึกษา 2551 เป็น 6.9 ในปีการศึกษา 2552 ปัญหาครอบครัวมีฐานะยากจนจึงไม่ใช่สาเหตุสำคัญของการออกกลางคัน ทั้งนี้อาจด้วยว่ารัฐได้มีนโยบายจัดสรรงบประมาณตามโครงการเรียนฟรี 15 ปี ในปีพ.ศ.2552

ปัจจุบันมีข้อมูลเชิงลึกจากผลการวิจัยหลายฉบับศึกษาถึงสาเหตุการออกกลางคันที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมจากผลการศึกษาวิจัยของ อภิชาติ เสนะนันท์ (2555, บทคัดย่อ) เรื่องโมเดลเชิงสาเหตุของการออกกลางคันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1. ความคาดหวังของผู้ปกครอง มีอิทธิพลทางตรงต่อความผูกพันต่อสถาบัน มีอิทธิพลเชิงผกผันโดยตรงต่อการออกกลางคัน ถ้าพ่อแม่ผู้ปกครองมีความคาดหวังต่อนักเรียนสูง โอกาสของนักเรียนที่จะออกกลางคันกลับมีแนวโน้มลดลง เพราะเป็นสิ่งที่นักเรียนเห็นว่า ผู้ปกครองให้ความสนใจและคาดหวังให้ตนเองประสบความสำเร็จ ส่งผลให้นักเรียนต้องตั้งใจตามไปด้วย
2. สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม มีอิทธิพลทางอ้อมผ่านความคาดหวังต่อผู้ปกครอง ผ่านการบูรณาการทางสังคม และความผูกพันกับสถาบัน นำไปสู่การออกกลางคัน กล่าวคือ ผู้ปกครองของนักเรียนที่มีระดับการศึกษาต่ำส่วนใหญ่จะไม่ค่อยมีเวลาในดูแลการเรียนของบุตรหลาน และมีเจตคติไม่เห็นความสำคัญต่อการศึกษา ส่งผลให้นักเรียนมีผลการเรียนไม่ดี ซึ่งผลการเรียนต่ำเป็นปัจจัย

เสียงของการขาดเรียนและออกกลางคันในที่สุด นอกจากนี้ สถานะทางเศรษฐกิจและครอบครัวยังส่งผลต่อการบูรณาการทางสังคม และความผูกพันกับสถาบันอีกด้วย

3. การบูรณาการทางสังคมมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านทางความผูกพันทางสถาบันไปสู่การออกกลางคัน โดยการบูรณาการทางสังคม มี 3 องค์ประกอบคือ

3.1 การเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร งานวิจัยพบว่า การรับรู้ของนักเรียนว่าเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนมีอิทธิพลต่อการจบการศึกษา

3.2 ปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนนักเรียน อิทธิพลกลุ่มเพื่อนส่งผลต่อพฤติกรรมทั้งทางดีและไม่ดีของนักเรียน

3.3 การติดต่อสื่อสารกับครู พบว่า ความสัมพันธ์ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการกับครูสามารถช่วยแก้ปัญหาส่วนตัวและขัดเกลาทางสังคมอย่างไม่เป็นทางการได้

4. ความผูกพันกับสถาบันมีอิทธิพลต่อการออกกลางคันในเชิงผกผัน นักเรียนที่มีความผูกพันกับโรงเรียนก่อให้เกิดความเต็มใจที่จะเรียนจนสำเร็จการศึกษา เป็นความต้องการภายในของนักเรียน ซึ่งความผูกพันกับสถาบันนี้เกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และสภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่สะอาด สะดวก และปลอดภัย

จากการศึกษาแนวคิด ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องของนักวิชาการต่างๆ คณะผู้วิจัยนำมาใช้กำหนดกรอบการศึกษาข้อมูลบ่งชี้เชิงลึกสาเหตุการออกกลางคัน ปัจจัยที่ทำให้เกิดการสูญเปล่าทางการศึกษาประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสถานศึกษา ด้านครอบครัว ด้านตัวนักเรียน และด้านสภาพแวดล้อม ดังมีรายละเอียดตามลำดับ ดังนี้

ด้านสถานศึกษา

สถานศึกษามีโครงสร้างในลักษณะระบบราชการ ประกอบด้วยระบบต่าง ๆ เช่น ระบบบริหารการศึกษา ระบบการเรียนการสอน ระบบกิจกรรมนักเรียน เป็นต้น และระบบสังคมภายในประกอบไปด้วยบุคคลต่าง ๆ ได้แก่ ผู้บริหาร ครู เพื่อน บุคลากรอื่น ซึ่งนักเรียนต้องมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างใช้ชีวิตประจำวันในสถานศึกษา สถานศึกษานับว่าเป็นสถาบันทางสังคมของเด็กวัยเรียนมีบทบาทหน้าที่สำคัญในการกล่อมเกลาทั้งวิชาความรู้ และความประพฤติที่ดีงาม รวมถึงการหล่อหลอมค่านิยม ทักษะคติในเรื่องต่าง ๆ ของสังคม สถานศึกษามีอิทธิพลต่อการบุคลิกภาพ การดำรงชีวิตในวัยเรียนของนักเรียนให้ประสบความสำเร็จและมีความสุข

สภาพแวดล้อมและบรรยากาศภายในสถานศึกษาส่งผลต่อนักเรียนให้เกิดความรักและความผูกพันต่อสถาบัน ครู อาจารย์ เนื่องจากมีอิทธิพลต่อนักเรียนในการพัฒนาให้เป็นคนเก่งในด้านวิชาการ การหล่อหลอมความเป็นคนดี การช่วยให้นักเรียนได้ใช้ชีวิตในสถานศึกษาอย่างมั่นคงปลอดภัยมีความสุขในการเรียน บุคลิกภาพ ท่าที คำพูด พฤติกรรม แบบอย่างการแสดงออกของผู้บริหาร ครู และบุคลากรในสถานศึกษาด้วยความรัก ความเมตตา และความปรารถนาดี ทั้งเรื่องการเรียนการสอน

การปกครอง การควบคุมดูแลนักเรียน การให้สิทธิเสรีภาพ ระเบียบวินัยในโรงเรียน การลงโทษ นักเรียนที่ทำผิด การแต่งกาย กิริยาท่าทาง การวางตนกับนักเรียน และการแนะนำช่วยเหลือนักเรียน จะทำให้นักเรียนยอมรับ รักและศรัทธา เกิดความรู้สึกผูกพันอยากมาเรียน

ผู้บริหารโรงเรียน เป็นผู้มีความสำคัญในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ให้บรรลุ จุดมุ่งหมายทางการศึกษา โดยการจัดระบบโครงสร้างและองค์ประกอบภายในสถานศึกษา สำหรับ พัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพและมีความสุขในการเรียนด้วยปัจจัยทางการศึกษาและงบประมาณที่ได้รับต้องมุ่งส่งเสริมพัฒนาการทางความรู้ ทักษะคิด บุคลิกภาพและคุณธรรมของนักเรียนรวมถึงความปลอดภัย ความสุขในการใช้ชีวิตประจำวันในสถานศึกษาอย่างรู้สึกในคุณค่าของการเรียน เช่น การ จัดบริการทางวิชาการ การจัดให้มีการบริการการดูแลช่วยเหลือนักเรียน รวมถึงการบริการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ปกครอง เป็นต้น ระบบต่าง ๆ ของสถานศึกษาเป็นเงื่อนไขในการดูแลนักเรียนให้คง อยู่ในระบบจนจบการศึกษาตามหลักสูตร

ครูผู้สอน ครูผู้สอนเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ที่จะทำให้การเรียนการสอนเป็นไป อย่างมีประสิทธิภาพ นับตั้งแต่การมีความรู้ชัดเจนในเนื้อหาหลักสูตรที่สอน การมีทักษะและเทคนิคการ สอนที่ดี การเตรียมการสอนของครูจะทำให้การเรียนการสอนราบรื่น ถูกต้อง และน่าสนใจ ครูสอนได้ ตรงตามจุดมุ่งหมายที่กำหนด และช่วยในการวางแผนให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความสนใจ ซึ่ชื่นชมยินดี มีความเชื่อมั่นและศรัทธาในตัวครูผู้สอน ซึ่งจะทำให้ การเรียนการสอนประสบผลสำเร็จ ตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ การจัดเตรียมการสอนให้เป็นระบบทำให้ลดความสับสนยุ่งยากและ นำทางให้การเรียนการสอนเป็นไปด้วยดี การเตรียมการสอนที่ดีทำให้มีความชัดเจนของเนื้อหาวิชาใน หลักสูตร ครูผู้สอนจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องที่จะสอนเป็นอย่างดี จะทำให้ครูผู้สอนมีความ เชื่อมั่นในตัวเอง และนักเรียน ถ้าหากครูผู้สอนขาดความตั้งใจสอน ขาดการเตรียมการสอน ไม่พัฒนา ความรู้ของตนเอง ขาดความรู้และทักษะด้านการสอน จะทำให้การเรียนการสอนขาดประสิทธิภาพ นักเรียนรู้สึกเบื่อหน่ายต่อการเรียน

เพื่อน กลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อนักเรียนเป็นอย่างมากโดยเฉพาะช่วงวัยรุ่นมักคล้อยตามกลุ่ม เพื่อน ทำให้ต้องปรับตัวอย่างมากเพื่อให้เข้ากับกลุ่มเพื่อนนักเรียนที่แวดล้อมด้วยกลุ่มเพื่อนทั้งดีและไม่ดี การมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนหรือนักเรียนร่วมสถานศึกษาเดียวกัน มีผลกระทบต่อการศึกษาของ นักเรียนในทางส่งเสริม หรือทางที่เป็นปัญหาจนทำให้นักเรียนออกกลางคันได้ เช่น การเกิดปัญหา ทะเลาะวิวาทในโรงเรียน การถูกข่มขู่ ทำร้ายทางร่างกายหรือทางเพศ ทำให้ไม่อยากมาโรงเรียน หาก นักเรียนคบเพื่อนดี เพื่อนจะช่วยสนับสนุนและประคับประคองให้ประพฤติดีงามตามความคาดหวัง ของสังคมไปด้วย แต่บางคนคบกับเพื่อนไม่ดี เพื่อนก็จะชักนำเข้าไปสู่ความตกต่ำและล้มเหลวด้วยกัน

เจียรนีย์ ทรงชัยกุล (2543, หน้า 236) ได้แสดงความเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ในกลุ่ม เพื่อนไว้ว่า เพื่อนเป็นปัญหาอย่างหนึ่งที่ทำให้นักเรียนออกกลางคัน เพื่อนมีหลายประเภท ถ้านักเรียน

คบเพื่อนที่จะชักนำไปทางที่ดีก็จะส่งผลไปทางที่ดีด้วย แต่ถ้าคบเพื่อนที่ไม่ดีแล้ว มักจะชักนำในการเที่ยวเตร่หาความสนุกสนาน ซึ่งจะเป็นปัจจัยสาเหตุทำให้นักเรียนออกกลางคัน ดังนี้

1. เพื่อนเสเพล เพื่อนจะชักชวนกันไปหมกมุ่นกับอบายมุข เที่ยวเตร่ตามสถานที่พักผ่อน ติดยาเสพติด เล่นการพนัน ทิดเกมส์ อินเทอร์เน็ต ทำให้นักเรียน ไม่มีเวลาเรียนหนังสือ หรือมีเวลาแต่เรียนไม่รู้เรื่อง ไม่มีสมาธิ จึงเป็นเหตุให้นักเรียนออกกลางคัน

2. เพื่อนเกเร เพื่อนอาจจะร่วมมือกันรังแกเพื่อนนักเรียนด้วยกัน จึงถูกทางสถานศึกษาทำโทษ คัดโทษไว้ หรืออาจถูกเพื่อนในสถานศึกษาที่โตกว่าคอยรังแก บังคับไม่ให้ไปสถานศึกษาบ้าง โดยลอบทำร้ายร่างกายทำให้ไม่กล้าไปเรียน

อิทธิพลกลุ่มเพื่อนส่งผลต่อพฤติกรรมทั้งทางดีและไม่ดีของนักเรียน นักเรียนที่คบหาเพื่อนที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสมมักจะมีพฤติกรรมไม่เหมาะสมตามไปด้วย จากผลการวิจัยของ Deschamps (1992, บทคัดย่อ) พบว่า ประมาณครึ่งหนึ่งของนักเรียนที่ออกกลางคันทั้งหมดมีเพื่อนที่ออกกลางคันอย่างน้อยหนึ่งคน และประมาณหนึ่งในสามของนักเรียนที่ออกกลางคันทั้งหมดมีเพื่อนที่ออกกลางคันอย่างน้อยสองคน Ginacola (2000, บทคัดย่อ) พบว่า เพื่อนที่สนใจทางวิชาการ จะช่วยกระตุ้นเพื่อนให้มีพฤติกรรมสนใจทางวิชาการ และเตือนให้เพื่อนห่างจากการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้องทาง

การจัดการศึกษาของสถานศึกษาจึงต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมในหลายๆ ด้าน โดยคำนึงถึงพัฒนาการและความต้องการของนักเรียนเป็นสำคัญ เช่น ความปลอดภัย เพียงพอของอาคารสถานที่ เครื่องมือ เครื่องจักร อุปกรณ์ในการฝึกงาน การจัดบรรยากาศการเรียนการสอนที่ดี การจัดครูผู้สอนที่มีประสิทธิภาพ การจัดระบบบริการ การช่วยเหลือนักเรียนเรื่องการเรียนและเรื่องอื่น ที่สามารถตอบสนองความต้องการ และความสนใจของนักเรียนจะทำให้นักเรียนมีความสุขในการเรียน อยากมาเรียน การสร้างค่านิยม ทศนคติที่ดีต่อการเรียน สร้างแรงจูงใจให้มีจุดมุ่งหมายทางการเรียน มีความรู้สึกเห็นคุณค่าในการเรียน เกิดความภาคภูมิใจในสถานศึกษา มีความผูกพัน หากสถานศึกษาไม่สามารถทำให้นักเรียนมีความสุขในการเรียน ขาดความมั่นใจทางการเรียน เปื่อหน่วยการเรียน นักเรียนจะขาดเรียนบ่อยและส่งผลต่อการออกกลางคัน ดังนั้นการช่วยเหลือนักเรียนให้ประสบความสำเร็จในการเรียน หรือในทางที่นักเรียนถนัด การเรียนการสอนในปัจจุบันที่มุ่งความเก่งทางวิชาการทำให้นักเรียนที่มีความเก่งทางด้านอื่นไม่ได้รับการยอมรับในโรงเรียน การแข่งขันทางวิชาการ

สูงเกินไปนักเรียนมีความเครียดในการเรียน รู้สึกคับแค้นใจเกิดความรู้สึกต่อต้านการเรียน การสอนในโรงเรียน ไม่อยากเรียนในระบบโรงเรียนและออกกลางคันในที่สุด

ด้านสภาพครอบครัว

ครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมหน่วยเล็กที่สุด สมาชิกมีความสัมพันธ์กันตามสถานะบทบาท พ่อ แม่ ลูก พี่ น้อง และเครือญาติ เป็นความผูกพันทางสายโลหิตบนพื้นฐานของความรัก และความปรารถนาดีต่อกัน ครอบครัวยังเป็นสถาบันแรกที่ทำหน้าที่ขัดเกลอบรมบ่มนิสัยบุตรหลานให้

ได้รับการเรียนรู้ทั้งการประกอบอาชีพ คุณธรรม จริยธรรม และการใช้ชีวิตประจำวัน ในลักษณะการเรียนรู้ทางสังคมหรือกระบวนการขัดเกลาทางสังคม เพื่อเตรียมตัวที่จะเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ในอนาคต

ครอบครัวมีความสำคัญต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนมากที่สุด บุคคลในครอบครัวต้องมีความรัก ความเข้าใจต่อกัน การเอาใจใส่ ความรับผิดชอบ การเห็นคุณค่าและการเคารพซึ่งกันเป็นส่วนประกอบที่สำคัญ และการที่พ่อแม่ไม่ค่อยมีเวลาให้กับบุตรจะทำให้บุตรไม่สนิทสนมกันเท่าที่ควร ความห่างเหินกันทำให้บุตรรู้สึกแตกแยกและเอาแต่ใจตนเอง จนกลายเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น การหนีเรียน ทะเลาะวิวาทและต้องย้ายสถานศึกษาในที่สุด (แทนคุณ จิตต์อิสระ, 2550, หน้า 27) รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัวจะทำให้เด็กซึมซับพฤติกรรม และทัศนคติมาจากแบบอย่างของคนในครอบครัว จากการพูดคุย การถ่ายทอดความคิด เรื่องราวต่าง ๆ ดังนั้น พ่อ แม่ ต้องเป็นแบบอย่างที่ดี ให้ความรักความเข้าใจ มีทักษะการอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสม ไม่ทำให้เกิดความรู้สึกกดดันหรือเลี้ยงดูอย่างเคร่งครัดเกินไป การไม่คาดหวังทางการศึกษาของลูกในระดับสูงเกินความสามารถของลูกจะทำให้ไม่มีความสุขกับการเรียน

ครอบครัวไทยในอดีตมีลักษณะแบบเครือญาติ เด็กจะได้รับความรัก ความอบอุ่น การปกป้อง และการอบรมสั่งสอน จากพ่อ แม่ ญาติพี่น้อง ผู้อาวุโสในครอบครัว สภาพครอบครัวที่สมบูรณ์ทั้งด้านความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว พ่อ แม่ ลูกอาศัยอยู่ด้วยกัน พ่อแม่ผู้ปกครองนักเรียนมีความพร้อมทางเศรษฐกิจ ฐานะมั่นคง เด็กจะอบอุ่น ได้รับความรักและการเอาใจใส่ที่ดีจากพ่อ แม่ และบุคคลในครอบครัว ปัจจุบันสภาวะการณั้บีบคั้นทางเศรษฐกิจเป็นสาเหตุให้พ่อแม่ต้องทำงานนอกบ้านมากขึ้น ในท้องถิ่นชนบทหลายครอบครัวพ่อแม่ต้องไปทำงานในตัวเมือง โดยเฉพาะในกรุงเทพฯและเมืองใหญ่ ๆ ต้องให้ลูกๆ อยู่ในความดูแลของผู้สูงอายุ ซึ่งอาจทำให้เด็กเติบโตมาอย่างไม่มีคุณภาพเท่าที่ควร นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยแบบเครือญาติไปสู่สังคมปัจเจกมากขึ้น ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบครอบครัว ได้แก่ ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวที่มีพ่อหรือแม่เลี้ยงบุตรเพียงลำพัง ครอบครัวพ่อแม่วัยรุ่น ครอบครัวที่อยู่ด้วยกันแบบไม่ใช่ญาติ ครอบครัวที่มีอายุแบบกระโดด คือ ปู่ย่า/ตายายกับหลาน หรือครัวเรือนที่เป็นเพศเดียวกัน ในการดำเนินชีวิตของครอบครัวที่ทั้งพ่อและแม่ต้องแสวงหารายได้ ทำให้ไม่สามารถอบรมเลี้ยงดูบุตรได้เท่าที่ควร ส่งผลให้เด็กไม่ได้รับการดูแลที่เพียงพอ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2552)

ครอบครัวที่อยู่ในภาวะเสี่ยงจากการที่พ่อแม่แยกกันอยู่ หรือพ่อแม่ทิ้งลูกให้อยู่กับญาติผู้สูงอายุ หรือ การที่ผู้ปกครองไม่มีเวลาอยู่ใกล้ชิดนักเรียน ขาดการสื่อสารสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ไม่มีเวลาอบรมสั่งสอนทั้งเรื่องการเรียน เรื่องการใช้ชีวิต และขาดการทำกิจกรรมร่วมกันภายในครอบครัว ส่งผลต่อความไม่เข้าใจระหว่างกัน ครอบครัวมีความสัมพันธ์ที่ไม่ดีต่อกัน มีความขัดแย้ง ทะเลาะเบาะแว้ง นักเรียนขาดความอบอุ่น ขาดความสุขในครอบครัวจะทำให้หันไปหาอบายมุข สิ่งมอมเมาที่ให้ความสุขเพียงชั่วคราว และประพฤติดันเรียกร้องความสนใจจากสังคมอย่างไม่เหมาะสม การมั่วสุม

รวมกลุ่ม ไม่สนใจเรียนและออกกลางคันในที่สุด ส่วนนักเรียนที่มีสภาพความยากจนของครอบครัว มาจากการประกอบอาชีพที่มีรายได้น้อย มีลูกมาก ต้องต่อสู้ดิ้นรนทำมาหากินเลี้ยงตัวเองและครอบครัว ไม่มีเวลาเอาใจใส่ทั้งด้านการเรียน การอบรม การดูแลสุขภาพอนามัย ตลอดจนการให้ความรัก ความอบอุ่น เลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยตามยถากรรม บางครอบครัวนักเรียน ต้องช่วยเหลือทำงานหาเงินเลี้ยงครอบครัว ไม่มีเวลาให้กับการเรียนไม่ได้ทำการบ้าน ไปเรียนสาย ถูกครูทำโทษ เกิดปมด้อย อายเพื่อนจึงทำให้ขาดเรียน

เหล่านี้มีสาเหตุมาจากสภาพความพร้อมทางด้านเศรษฐกิจ และสังคมของครอบครัว การอาศัยอยู่ในครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ หรือสภาพครอบครัวที่ส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจ ความรู้สึก เป็นเหตุให้มีพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้อง ไม่ว่าจะเป็นระดับการศึกษา การประกอบอาชีพ และการมีรายได้ที่ไม่มั่นคงของผู้ปกครองทำให้ไม่สามารถส่งเสริมการเรียนของนักเรียนได้เต็มความสามารถ ผู้ปกครองที่มีการศึกษาต่ำมักมีการประกอบอาชีพที่ไม่มั่นคง มีรายได้น้อย บางครอบครัวต้องเร่ร่อน อพยพไปหางานทำต่างถิ่นทำให้นักเรียนขาดเรียน หรือย้ายสถานศึกษาบ่อย บางครั้งพบว่าผู้ปกครองไม่ส่งนักเรียนเข้าเรียน หรือไม่ได้แจ้งย้ายภูมิลำเนา แม้แต่ไม่แจ้งย้ายจนกระทั่งหยุดเรียนในที่สุด ดังนั้นสภาพปัญหาของครอบครัวมีหลายองค์ประกอบที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนของนักเรียน ได้แก่ ปัญหาความยากจน ปัญหาครอบครัวแตกแยก ปัญหาพ่อแม่ ขาดความใส่ใจในเรื่องการเรียนของนักเรียน มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการศึกษาหรือไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา พ่อแม่ เลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยไม่มีเวลาดูแลอบรมสั่งสอนลูก หรือรำรวยมากเกินไปเลี้ยงดูลูกอย่างไม่เหมาะสมใช้จ่ายฟุ่มเฟือย มีพฤติกรรมไปในทางที่ผิด พ่อแม่ เอาใจใส่มากเกินไป กำหนดระเบียบเคร่งครัดเกินไปทำให้นักเรียนมีความเครียด เป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อเรียนและเป็นสาเหตุการออกกลางคันในที่สุด

ด้านสภาพแวดล้อม

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม สังคมไทยรับเอาค่านิยมความเป็นสากลทั้งจากตะวันตกและตะวันออกมาเชื่อมโยงกับวิถีความเป็นไทย เกิดเป็นปัญหาสภาพแวดล้อมในสังคมที่เต็มไปด้วยแหล่งอบายมุข และพื้นที่เสี่ยงสำหรับเด็กและเยาวชน

พื้นที่เสี่ยงเป็นสิ่งที่บ่มเพาะความรุนแรงและไม่มีความปลอดภัย โดยพบว่า เด็กและเยาวชนที่พบเห็นการทำผิดกฎหมายของคนในชุมชนที่พักอาศัยมีความเสี่ยงในการใช้ความรุนแรงสูงถึง ๑.๗๐ เท่าของเด็กและเยาวชนที่ไม่พบเห็นการทำผิดกฎหมายของคนในชุมชน ทั้งนี้การสำรวจของศูนย์วิจัยเอแบคโพลล์ (๑ - ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑) พบว่า เด็กสามารถเดินถึงร้านเหล้าได้ภายใน ๗ นาที ไปร้านเกมและแหล่งพนันได้ในเวลา ๑๕ นาที เข้าถึง ซีดีลามกและสถานบันเทิงได้ใน ๓๐ นาที สอดคล้องกับที่โครงการติดตามสภาวการณ์เด็กและเยาวชน รายจังหวัด (๒๕๕๑ - ๒๕๕๒) ที่พบว่าหลายจังหวัดมีพื้นที่เสี่ยง แหล่งเริงรมย์ต่าง ๆ มากกว่าพื้นที่ดีและสร้างสรรค์ ๒ - ๓ เท่า นั้นเช่นเดียวกับรายงานของศูนย์การศึกษาเพื่อเด็กด้อยโอกาส จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่พบว่าพื้นที่

เสียงสำหรับเด็กมีเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับ สมพงษ์ จิตระดับ (2557) กล่าวว่า ในสังคมไทยมีอัตราส่วนระหว่าง พื้นที่เสียง: พื้นที่ดี เท่ากับ 2: 1 ซึ่งพื้นที่เสียง คือ สถานบันเทิง อาบอบนวดโต๊ะสนุก บ่อนการพนัน แหล่งมั่วสุมยาเสพติด พื้นที่ดี คือ สวนสาธารณะ ห้องสมุด หอศิลป์ สนามกีฬา สนามเด็กเล่น หากเด็กอ่อนแอขาดทักษะชีวิตจะมีความเสี่ยงที่จะถูกดึงดูดความสนใจเข้าหาอบายมุขอันเป็นอุปสรรคต่อการเรียน และออกกลางคันในที่สุด

การอยู่อาศัยของนักเรียนที่แวดล้อมไปด้วยอันตรายจากสังคม จากบุคคลในสังคม เพื่อนบ้านยังเป็นปัญหาด้านความปลอดภัยในการดำรงชีวิตประจำวันการปล่อยให้เด็กอยู่บ้านตามลำพัง การขาดการเอาใจใส่ เลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย เป็นช่องทางให้เด็กถูกแสวงหาผลประโยชน์ หรือถูกทำร้าย จากเพื่อนบ้าน หรือบุคคลใกล้ชิด ในทางร่างกายและจิตใจ

ด้านเหตุผลส่วนตัว

การตัดสินใจออกกลางคันของนักเรียนแต่ละคนมาจากเหตุผลที่แตกต่างกัน ด้วยความแตกต่างของบุคคลทางด้านบุคลิกภาพ ค่านิยมและทัศนคติ อันเกิดจากความรู้ ประสบการณ์ที่ได้รับมาตั้งแต่วัยเด็ก การได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัว ผู้ปกครอง บุคคลแวดล้อม สถานศึกษา สภาพแวดล้อมในสังคม หรือในชุมชนที่อยู่อาศัย การใช้ชีวิตประจำวันของนักเรียน อิทธิพลของสื่อ เป็นปัจจัยที่ส่งผลให้มีการขาดเรียน ไม่สนใจการเรียน เบื่อหน่ายการเรียน เรียนไม่ทันเพื่อน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ปัญหาปรับตัวเข้ากับเพื่อนหรือครูไม่ได้ ส่งผลต่อการมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น ดิตยาเสพติด มั่วสุมแหล่งอบายมุข การติดเกม แม้แต่การมีสุขภาพร่างกายเจ็บป่วย พิการ หรือการได้รับอุบัติเหตุ เป็นต้น ล้วนเป็นสาเหตุให้นักเรียนออกกลางคันได้ทั้งสิ้น

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคันที่เกี่ยวข้องกับด้านส่วนตัวของนักเรียนนั้น พบว่านักเรียนออกกลางคันนั้น มักมีสาเหตุมากกว่าหนึ่งสาเหตุและมีความสัมพันธ์กับการออกกลางคัน จุดเริ่มต้นมักเกิดจากการมีปัญหา ด้านการเรียน สถิติปัญหาของนักเรียนมีผลโดยตรงต่อการเรียน เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการเรียนรู้ นักเรียนที่มีสติปัญญาไม่ค่อยดี หรือการเป็นเด็กพิเศษ มาตั้งแต่เกิด ส่วนนักเรียนที่มีสติปัญญาดี แต่มีพฤติกรรมการเรียน ขาดความตั้งใจ ความสนใจ ไม่มีความรับผิดชอบ มีทัศนคติไม่ดีต่อการเรียน การมีพฤติกรรมเบี่ยงเบน การใช้สารเสพติด พฤติกรรมเสี่ยง การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร การตั้งครรรค์ การสมรส เพศหญิงจึงมักออกกลางคันมากกว่าเพศชาย เหล่านี้ส่งผลกระทบต่อเนื่อง ได้แก่ การถูกล่วงโทษ เช่น ไม่ทำการบ้าน การทำผิดระเบียบ วินัยของสถานศึกษา การขาดเรียน การทะเลาะวิวาท การดิตยาเสพติด ชู้สาว การเบื่อหน่ายต่อการเรียน เป็นอุปสรรคโดยตรงต่อการประสบผลสำเร็จในการเรียน การขาดเรียนแม้ว่าสาเหตุบางส่วนอาจมาจากสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ความไม่น่าสนใจของกิจกรรม ทำให้เกิดการหนีเรียน การถูกผลักออกจากสถานศึกษา การย้ายสถานศึกษา นักเรียนต้องปรับตัวให้เข้ากับสังคมใหม่ส่งผลต่อการเรียน ผลการเรียนตกต่ำ และมีการตกซ้ำชั้นตามมาจะส่งผลต่อความเบื่อหน่ายต่อการเรียน

นอกจากนี้การสนับสนุนจากครอบครัว พ่อแม่ผู้ปกครองที่เอาใจใส่และคาดหวังด้านการเรียนส่งผลต่อความใส่ใจต่อการเรียนของนักเรียน สาเหตุจากปัญหาการเรียนเป็นสาเหตุสำคัญของการออกกลางคัน

ปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียนในการใช้ชีวิตและการเรียนในหลาย ๆ ด้านนั้น เป็นปัญหาของการปรับตัว เนื่องจากนักเรียนขาดทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต กลายเป็นผู้ที่เสี่ยงกับการเกิดปัญหาชีวิตที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนและมีผลต่อการออกกลางคันในที่สุด ทักษะชีวิตของนักเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญในการช่วยให้สามารถปรับตัวในการใช้ชีวิตอย่างมีความสุขและปลอดภัย เนื่องจากทักษะชีวิต (Life skill) เป็นความสามารถเชิงสังคมจิตวิทยา ที่จะช่วยให้นักเรียนสามารถเผชิญสถานการณ์ต่างๆ ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความสามารถที่จะปรับตัวได้ในอนาคต ทักษะชีวิตจะมีส่วนช่วยให้สามารถนำความรู้ในเรื่องต่างๆ มาเชื่อมโยงกับทัศนคติ ผ่านการคิดวิเคราะห์ที่ไตร่ตรองถึงผลที่จะเกิดขึ้น และตัดสินใจปฏิบัติในสิ่งที่เหมาะสมได้ สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และรับมือกับปัญหาและความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ได้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการดูแลสุขภาพ เอดส์ ยาเสพติด ความปลอดภัย สิ่งแวดล้อม คุณธรรมจริยธรรม และอื่น ๆ สามารถแก้ไขปัญหาที่ต้องเผชิญในชีวิตประจำวันเพื่อให้อยู่รอดปลอดภัยและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี สภาพปัญหาสังคมที่รุนแรง สังคมชุมชนที่เต็มไปด้วยแหล่งเสื่อมโทรม แหล่งอบายมุข สถานบันเทิงร้านเกม ร้านเหล้า ตลอดจนปัญหาสภาพแวดล้อมทางกายภาพ มลภาวะที่ไม่ปลอดภัย มีผลต่อสุขภาพร่างกายและการเจ็บป่วย รวมทั้งพ่อแม่ผู้ปกครองไม่มีเวลาเอาใจใส่ดูแล ทอดทิ้งให้อยู่ตามลำพัง นักเรียนจะสามารถหลีกเลี่ยง ป้องกันตนเองให้ปลอดภัย มีความมั่นใจในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

สภาพการออกกลางคัน และปัจจัยต่าง ๆ ดังกล่าวเป็นสิ่งปรากฏประจักษ์ชัดเป็นเหตุให้นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในสถานศึกษาเสี่ยงออกกลางคัน และนักเรียนที่ออกจากสถานศึกษาเรียนไม่จบการตามหลักสูตร การศึกษาแนวคิดสาเหตุการออกกลางคันอันเป็นปัจจัยการสูญเสียไปทางการศึกษาของนักเรียนกลุ่มออกกลางคันโดยสมบูรณ์และกลุ่มเสี่ยงออกกลางคัน คณะผู้วิจัยได้นำไปใช้สร้างประเด็นสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเพื่อศึกษาข้อมูลเชิงลึกสาเหตุการออกกลางคันจากนักเรียนที่ออกกลางคัน และผู้ปกครอง ผู้บริหารสถานศึกษา และครู ในสถานศึกษาที่มีนักเรียนออกกลาง สังเกตสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 สำหรับนำไปสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม

แนวทางการแก้ไขปัญหากลุ่มนักเรียนออกกลางคัน

ความแตกต่างของกลุ่มนักเรียนออกกลางคัน มาจากสาเหตุการออกกลางคันต่าง ๆ การแก้ไขปัญหาจึงต้องการวิธีการที่หลากหลายสำหรับช่วยเหลือนักเรียนรายกรณี ตลอดจนแนวทางการ

ดำเนินการเชิงพื้นที่ ซึ่งทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีพลังของการเข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมมือขอจัดปัญหาให้ลดลงหรือหมดไป ตั้งแนวความคิดดำเนินการแก้ไขปัญหาการออกกลางคัน

กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้จัดทำแนวทางการส่งเสริมให้เด็กกลุ่มเสี่ยงได้เข้าเรียน และเรียนต่อจนจบการศึกษาภาคบังคับ เพื่อเป็นแนวทางให้หน่วยปฏิบัติทุกระดับนำไปประยุกต์ใช้ดำเนินการ หรือแก้ไขปัญหานั้นในแต่ละพื้นที่ได้ตามความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่และสภาพปัญหา สรุปกลุ่มเป้าหมายโดยจัดรวมเป็นกลุ่ม ๆ ได้ดังนี้ (สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2549, หน้า 10)

1. เด็กในวัยการศึกษาภาคบังคับที่ไม่ได้เรียน เนื่องจากผู้ปกครองไม่ส่งเข้าเรียน หรือ ด้วยสาเหตุอื่น ๆ สรุปเป็นสาเหตุและแนวทางแก้ไขปัญหาดังนี้

1.1 เด็กพิการ เป็นปัญหาด้านความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ และสติปัญญาอารมณ์ สังคม การสื่อสาร และการเรียนรู้ ผู้ทุพพลภาพ หรือไม่สามารถพึ่งตนเองได้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้จัดสรรงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษาพิเศษ และการเรียนร่วม

1.2 เด็กมีปัญหาด้านสติปัญญา เป็นปัญหาในการเรียนรู้ที่แตกต่างจากเด็กทั่วไป พัฒนาการไม่เป็นไปตามอายุ เรียนรู้ช้า สมาธิสั้น โรงเรียนควรมี หลักสูตร วิธีการเรียนการสอนที่สามารถตอบสนองเด็กกลุ่มนี้ได้ ทางโรงเรียนต้องปรับวิธีการเรียน เปลี่ยนวิธีการเรียนการสอน จัดกิจกรรมพัฒนาสมองให้มีรูปแบบที่ยืดหยุ่นทั้งด้านการเรียนการสอน และการวัดผล ประเมินผล

1.3 เด็กมีปัญหาด้านสุขภาพพระหว่าช่วงอายุวัยเรียน เป็นอุปสรรคในการเรียนหรือเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน เช่น เจ็บป่วยเรื้อรัง ประสบอุบัติเหตุ ติดเชื้อเอชไอวี เป็นต้น โรงเรียนต้องประสานกับผู้ปกครองและหน่วยงานด้านสุขภาพให้ความช่วยเหลือ ส่งต่อไปสู่การบำบัดรักษา โรงเรียนต้องมีวิธีการผ่อนผันการหยุดเรียนหรือการเข้าร่วมกิจกรรมอื่น ๆ โรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน สามารถจัดการศึกษาทางเลือกอื่น ๆ ได้ เช่น การศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย (Non formal education and Informal education) การศึกษาในครอบครัว (Home school) การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self learning) เป็นต้น

1.4 เด็กมีอายุมากเกินไป อาจเกิดจากการแจ้งเรียนช้า หรือไม่ได้เข้าเรียนตามวัย การอายุมากกว่าเพื่อนทำให้มีปัญหา เข้ากับเพื่อนไม่ได้ จึงไม่ยอมมาเรียน โรงเรียนต้องมีวิธีการผ่อนผันยืดหยุ่นให้เด็กได้เรียนด้วยวิธีการที่เหมาะสมกับพัฒนาการ โดยการทำงานร่วมกับสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) การศึกษาเฉพาะทาง โรงเรียนพระปริยัติธรรม และศูนย์การเรียนในสถานประกอบการ

1.5 เด็กไร้สัญชาติ เด็กที่ไม่ได้รับสัญชาติไทย เด็กต่างด้าวที่อพยพเข้ามาในประเทศไทย การลงนามในปฏิญญาสากลว่าด้วยการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน หรือ EFA (Education for All) ตามหลักการสิทธิของเด็ก และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบให้มีสิทธิได้รับ

โอกาสทางการศึกษาเท่าเทียมกับเด็กไทย โรงเรียนต้องมีการสำรวจข้อมูลเด็กไร้สัญชาติในเขตพื้นที่บริการด้วย โดยให้แจ้งผู้ปกครองส่งเด็กเข้าเรียนและดำเนินการตามพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พุทธศักราช 2545 และกฎระเบียบอื่นที่เกี่ยวข้องโดยอนุโลม

1.6 เด็กมีปัญหาคอครบคริว ชุมชน สิ่งแวดล้อม ความเหลื่อมล้ำทางสังคม เศรษฐกิจ และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ควรมีกลไกการร่วมมือกันของทุกหน่วยงานในพื้นที่ ในเรื่อง การสำรวจเด็ก และการเกณฑ์เด็กให้ทั่วถึง สร้างความตระหนักให้กับผู้ปกครองและชุมชน จัดการศึกษาแบบให้เปล่า ในรูปแบบโรงเรียนเฉพาะกลุ่ม หรือโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ครอบครัวสงเคราะห์ และผู้อุปการะเด็ก ตลอดจนสนับสนุนปัจจัยขั้นพื้นฐานในการมาเข้าเรียนให้ครบถ้วน หากดำเนินการในทุกวิธีแล้วยังไม่สามารถช่วยให้เด็กมาเข้าเรียนได้ ให้โรงเรียนแต่งตั้งเจ้าพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พุทธศักราช 2545 เพื่อแก้ไขปัญหาเป็นรายกรณีต่อไป

2. เด็กเข้าเรียนแล้วออกกลางคัน โรงเรียนสามารถเกณฑ์เข้าเรียนได้แล้ว แต่มีบางส่วนออกกลางคันก่อนเรียนจบตามหลักสูตรได้ครบ 9 ปี มีทั้งเด็กที่โรงเรียนสามารถติดตามตัวให้มาเรียนในรูปแบบอื่นได้ และส่วนหนึ่งไม่สามารถติดตามตัวมาเรียนได้ แนวทางการแก้ไขปัญหาเด็กออกกลางคัน ควรพัฒนาระบบติดตามดูแลนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ มีข้อมูลสารสนเทศที่จะสามารถติดตามตัวเด็ก และสื่อสารกับครอบครัวได้ ในการดูแลเอาใจใส่เด็กเพื่อให้คงอยู่ในระบบการศึกษา ควรใช้การสร้างความคุณภาพการศึกษาและบริการการศึกษาที่ตรงตามความต้องการของเด็ก ครอบครัว และสังคม

3. เด็กกำลังเรียนอยู่และเสี่ยงที่จะออกกลางคัน เป็นการดำเนินการเชิงรุกที่จะจัดการป้องกันปัญหาการออกกลางคันที่จะเกิดขึ้น ซึ่งมีสาเหตุการออกกลางคันคล้ายคลึงกับเด็กที่ออกกลางคันไปแล้ว แนวทางการแก้ไขได้แก่ โรงเรียนจัดสภาพแวดล้อม ภูมิทัศน์ ให้บรรยากาศเป็นที่รื่นรมย์น่าเรียน จัดการเรียนการสอนให้น่าสนใจและเกิดประโยชน์กับเด็กโดยตรง โดยคำนึงถึงเด็กกลุ่มเสี่ยง ร่วมมือกับชุมชนเฝ้าระวังดูแลเด็ก จัดหาทุน สวัสดิการ การอุปการะช่วยเหลือเด็ก การจัดพาหนะอำนวยความสะดวกให้เดินทางมาเรียนอย่างสม่ำเสมอ

จากนโยบายและแนวทางการแก้ไขปัญหาการออกกลางคัสดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม ในการคิดริเริ่มหาแนวทางการแก้ไขปัญหาการออกกลางคัน โดยเปิดโอกาสให้มีส่วนเรื่องต่าง ๆ การคิดวางแผนกำหนดขั้นตอน วิธีการ การปฏิบัติ และการประเมินผล โดยมีจุดมุ่งหมายร่วมกันในหลักการ 3 ด้าน คือ 1) การติดตามนักเรียนที่ออกกลางคันแล้วให้กลับมาเข้าเรียนในระบบ 2) การป้องกัน และการเฝ้าระวังและการออกกลางคันของกลุ่มนักเรียนที่มีแนวโน้มออกกลางคัน 3) การกำหนดมาตรการรองรับกลุ่มนักเรียนออกกลางคัน โดยการศึกษา ขั้นตอนดำเนินการ วิธีการช่วยเหลือ กิจกรรม และการติดตามประเมินผล สำหรับสร้าง

แนวปฏิบัติสำหรับเครือข่ายทุกระดับ 4) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือและบทบาทการมีส่วนร่วมของเครือข่าย โดยได้ศึกษาแนวคิดการแก้ไขปัญหาการออกกลางคันต่อไป

แนวคิดการดำเนินการแก้ไขปัญหาในกลุ่มนักเรียนออกกลางคันของหน่วยงานทางการศึกษาและหน่วยงานภาคส่วนต่างๆ

ความพยายามลดความสูญเปล่าทางการศึกษา หน่วยงานทางการศึกษาของรัฐที่เกี่ยวข้องได้ร่วมมือดำเนินการทั้งในส่วนผู้กำหนดนโยบาย ให้หน่วยปฏิบัติ และสถานศึกษาร่วมกันขับเคลื่อนดำเนินการ แบ่งเป็น 2 ด้าน ดังนี้

1. การป้องกันการออกกลางคันของกลุ่มนักเรียนที่มีแนวโน้มเสี่ยงออกกลางคัน
 2. การกำหนดมาตรการรองรับกลุ่มนักเรียนออกกลางคัน
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ร่วมมือดำเนินการร่วมกับหน่วยงานอื่น ดังนี้
1. การจัดทำฐานข้อมูลนักเรียน ดำเนินการเก็บข้อมูลนักเรียนที่ออกกลางคัน ใช้โปรแกรมสำมะโนนักเรียนเพื่อเก็บเด็กตกหล่น โดยร่วมมือกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) แต่ละพื้นที่ช่วยกันเก็บข้อมูลเด็กเป็นรายครัวเรือน ซึ่งจะพบเด็กที่ไม่เรียนต้องออกกลางคันในพื้นที่สูงที่ห่างไกลทุกกันดาร เช่น เมื่อพบกรณีดังกล่าวแก้ปัญหาโดยพิจารณาเป็นรายๆ
 2. การช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาด้านการเรียน เป็นการช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาการเรียนสะสม ติด ๐, ร และ มส. จนกระทั่งไม่สามารถแก้ปัญหาได้ทันตามจำนวนปีที่ต้องเรียน จนเป็นสาเหตุให้ออกกลางคันในที่สุด มาตรการที่นำมาใช้ คือ การจัดโปรแกรมสอนพิเศษภาคฤดูร้อน เพื่อให้สถานศึกษาจัดให้ครูผู้สอนและนักเรียนแก้ไขและพัฒนาผลการเรียนร่วมกัน นักเรียนสามารถผ่านการประเมินผลตามเกณฑ์และเรียนจบหลักสูตร
 3. การร่วมมือกับหน่วยงานทางการศึกษาช่วยเหลือและส่งต่อนักเรียนที่เรียนไม่จบ
 - 3.1 ให้การช่วยเหลือด้วยวิธีการยืดหยุ่น เพื่อช่วยเด็กที่มีปัญหาได้เรียนจนจบการศึกษาโดยไม่ต้องออกกลางคัน เช่น การตั้งครุภหรือเจ็บป่วย เปิดโอกาสให้กลับมาเรียนได้หลังคลอด แต่หากรายได้ไม่ต้องการกลับมาเรียน สามารถยืดหยุ่นไม่ต้องเรียนได้ แต่จะมีสื่อการเรียนการสอนให้เรียนที่บ้านได้ หรือส่งต่อให้ศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) มาช่วยรับเข้าเรียน และการยกเว้นให้ กศน.สามารถจัดการศึกษาแก่นักเรียนที่ออกกลางคันแล้วที่อายุไม่เกิน 15 ปี โดยให้เขตพื้นที่การศึกษาเป็นผู้อนุมัติเป็นรายกรณีว่าเด็กคนดังกล่าวมีเหตุพิเศษไม่สามารถเรียนในระบบปกติได้ ตามข้อกำหนดของกระทรวงศึกษาธิการ เด็กที่เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจะต้องเรียนอยู่ในระบบ โดยเขตพื้นที่การศึกษาทำหนังสือส่งตัว
 - 3.2 การจัดการเรียนการสอนเด็กออกกลางคัน โดยวิธีเรียนทางไกล จากความร่วมมือของสถาบันการศึกษาทางไกล คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิจากองค์กรหน่วยงานเครือข่าย คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และโรงเรียน ได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานหลักๆ ไว้ 3

แนวทาง ดังนี้

แนวทางที่ 1 การป้องกัน เน้นระบบการดูแลช่วยเหลือ ด้วยรูปแบบการเรียนทางไกล เป็นระบบการป้องกันให้กับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นกลุ่มเสี่ยงที่ยังอยู่ในระบบโรงเรียน โดยสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นผู้รับผิดชอบ มีระบบการดูแลช่วยเหลือเป็นรายบุคคล และใช้รูปแบบการเรียนทางไกลเป็นตัวเสริมให้กลุ่มเสี่ยงบรรลุวัตถุประสงค์ในการเรียนได้

แนวทางที่ 2 การแก้ไข เป็นระบบการแก้ไขกับกลุ่มนักเรียนออกจากโรงเรียนกลางคันแล้ว ซึ่งสำนักงาน กศน. โดยสถาบันการศึกษาทางไกล ร่วมมือกับ 3 โรงเรียน คือ โรงเรียนดอนเมืองจาตุรจินดา โรงเรียนสามพรานวิทยา และโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ธนบุรี เป็น “หุ้นส่วนทางการศึกษา” เพื่อนำร่องการจัดการเรียนการสอนให้แก่เด็กนักเรียนที่ออกจากโรงเรียนกลางคัน โดยใช้การจัดการศึกษานอกระบบ ด้วยวิธีเรียนทางไกล ในลักษณะบูรณาการ เป็นตัวขับเคลื่อนการจัดการเรียนการสอน

แนวทางที่ 3 การขยายผล เป็นระยะหลังจากการนำร่อง เพื่อการขยายผลและขับเคลื่อนการดำเนินงานในพื้นที่ได้อย่างใกล้ชิด รวดเร็วและถึงกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งสถาบันการศึกษาทางไกลจะเป็นหน่วยงานส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานกับหน่วยงานในพื้นที่ต่อไป

4. การจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นการป้องกันการออกกลางคันของกลุ่มนักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ในระบบ เนื่องจากเป็นกระบวนการช่วยเหลือที่เป็นระบบ ประกอบด้วยกระบวนการต่างๆ เช่น การจัดเก็บข้อมูลนักเรียนรายบุคคล การคัดกรอง จัดกลุ่มนักเรียน การจัดกิจกรรมป้องกันและช่วยเหลือ การเยี่ยมบ้าน การประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน เป็นต้น สถานศึกษาสามารถนำไปใช้ดำเนินการช่วยเหลือนักเรียนได้เป็นอย่างดีทั้งการป้องกัน ฝ้าระวัง และการช่วยเหลือนักเรียน

5. การเสริมทักษะชีวิตและอาชีพ การมีทักษะชีวิตและอาชีพทำให้ผู้เรียนสามารถเผชิญกับปัญหา ปรับตัวในการใช้ชีวิตท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงในทุกรูปแบบอย่างมีความสุข การที่เด็กรู้จักเข้าใจตนเองในด้านความสนใจและความสามารถจะช่วยให้มีจุดมุ่งหมายในการเรียน และการประกอบอาชีพในอนาคต การใช้ชีวิตอย่างมีจุดมุ่งหมายช่วยลดปัญหาการออกกลางคันและการออกจากงานในวัยผู้ใหญ่ นักวิชาการหลายท่านเชื่อว่าหากนักเรียนมีทักษะชีวิตและอาชีพจะช่วยลดปัญหาการออกกลางคันของนักเรียนโดยเฉพาะในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นซึ่งกำลังอยู่ในช่วงวัยรุ่น สามารถปรับตัว และดูแลตนเองให้ความอยู่รอดปลอดภัยในสังคม

6. การจัดกิจกรรมแนะแนวในสถานศึกษา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 กำหนดให้มีกิจกรรมแนะแนวตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีขอบข่ายครอบคลุม 3 ด้าน คือ ด้านการศึกษา ด้านอาชีพ ด้านส่วนตัวและสังคม มีเป้าหมายเพื่อ 1) การส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนรู้จัก เข้าใจ รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น 2) การป้องกัน ให้ความรู้เท่าทันปัญหา เลือกวิธีการได้เหมาะสม รู้จักยับยั้งชั่งใจ 3) แก้ไขปัญหา เพื่อแก้ไขปัญหาของนักเรียน

โดยมีภารกิจของงาน ได้แก่ การจัดกิจกรรมแนวตามหลักสูตร การจัดบริการแนะแนว และการจัดกิจกรรมและโครงการที่สนับสนุนให้บรรลุเป้าหมายการแนะแนวและระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559, หน้า 3-4) การจัดกิจกรรมแนะแนวเชื่อมโยงกับระบบดูแลช่วยเหลือ ซึ่งให้โรงเรียนจัดขึ้นสำหรับส่งเสริมพัฒนา ป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียน ซึ่งอาจส่งผลต่อปัญหาการเรียนและการใช้ชีวิตจนต้องออกจากสถานศึกษา

7. การปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอน คณะกรรมการปฏิรูปหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานแห่งชาติ เมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2561 โดยนายภาวิฑู ทองโรจน์ กล่าวถึงเหตุผลการปรับปรุงหลักสูตรว่า สังคมไทยในปัจจุบันผู้ที่เดินทางเข้าสู่ระบบการศึกษาต้องออกไปกลางคัน ด้วยเหตุต่างๆ โดยไม่ได้ศึกษาจนจบระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน และไม่ได้เข้าศึกษาต่อในระบบมหาวิทยาลัย มีเป็นจำนวนมากกว่าผู้ศึกษาจนเข้ามหาวิทยาลัยได้ ระบบการศึกษาจึงต้องสร้างศักยภาพให้แก่คนทุกกลุ่ม หากจะเข้าเรียนระดับมหาวิทยาลัยก็ต้องมีวิชาการที่เข้มแข็ง แต่หากต้องออกมาก่อนที่จะต้องมีทักษะในการดำรงชีพได้ตั้งนั้นหลักสูตรจะต้องไม่เพียงแต่ตอบสนองการที่บุคคลจะต้องเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยเท่านั้น หากแต่จะต้องสร้างบุคคลให้มีความรู้และทักษะเพียงพอในการที่จะดำรงชีพอยู่ในสังคมได้ตามศักยภาพ แม้ไม่ได้เรียนต่อในระดับมหาวิทยาลัย

แนวคิดการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหการออกกลางคันอย่างยั่งยืน

การร่วมมือแก้ไขปัญหการออกกลางคันเชิงพื้นที่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมอย่างเป็นรูปธรรม (แก้ปัญหายัยเรียนที่อยู่นอกระบบการศึกษา, 2560) สืบค้นเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2561, จาก <http://www.moe.go.th>) โดยผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ได้แก่ ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ รวมถึงองค์กรอื่นในท้องถิ่น โดยร่วมมือกันติดตามช่วยเหลือรวมถึงแก้ปัญหาเด็กๆ ยัยเรียนที่อยู่นอกระบบการศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบให้ได้เข้ารับการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ ครอบคลุมทุกคน มีการประชุมติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง มีการจัดตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนระดับจังหวัด และระดับอำเภอ ดำเนินการลงพื้นที่สำรวจข้อมูล เพื่อให้เห็นสถานภาพปัจจุบันทางการศึกษาของเด็กทุกคน โดยกำหนดแนวทางการดำเนินงานไว้ 3 แนวทาง ได้แก่

1. จัดทำฐานข้อมูลกลุ่มเป้าหมายประชากรวัยเรียนกลุ่มอายุ 3 – 18 ปี ที่ไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษา ศูนย์ประสานงานและบริหารการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดำเนินการนำข้อมูลนักเรียนตรวจสอบกับข้อมูลประชากรกลุ่มอายุ 3 -18 ปี ของกระทรวงมหาดไทย เพื่อค้นหาผู้ที่ไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษาเป็นรายบุคคล จำแนกเป็นรายหมู่บ้าน อำเภอ และจังหวัด
2. สำรวจ ตรวจสอบข้อมูลในระดับพื้นที่ ดำเนินการตรวจสอบข้อมูลในระดับพื้นที่ โดยแต่งตั้งคณะทำงานระดับจังหวัด อำเภอ และตำบลลงพื้นที่ตามที่อยู่ของกลุ่มเป้าหมายที่ไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษา จากฐานข้อมูล โดยจำแนกตามสภาพข้อมูล โดยดำเนินการ ดังนี้

- 2.1 จัดทำแนวทางการดำเนินการแก้ปัญหาประชากรวัยเรียนที่อยู่นอกระบบการศึกษา
 - 2.2 แต่งตั้งคณะทำงานในการสนับสนุนการดำเนินงานในระดับจังหวัด อำเภอ และตำบล
 - 2.3 สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินการตามแนวทางที่กำหนดแก่ผู้เกี่ยวข้อง
 - 2.4 คณะทำงานลงพื้นที่ตรวจสอบสาเหตุการไม่เข้าเรียน ตามที่อยู่ของประชากรวัยเรียนที่ไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษาจากฐานข้อมูล และจำแนกประเภทของกลุ่มเป้าหมายที่อยู่นอกระบบการศึกษา เป็น 7 กลุ่ม คือ กลุ่มเด็กที่ไปเรียนในสถานศึกษาภายในประเทศ กลุ่มเด็กที่ไปเรียนต่างประเทศ กลุ่มเด็กที่ไม่มีตัวตนในพื้นที่ (ย้ายไปอยู่ที่อื่นเป็นระยะเวลายาวนาน ไม่สามารถติดตามได้) กลุ่มเด็กพ้นเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับแล้วไปประกอบอาชีพ กลุ่มเด็กพิการ กลุ่มเด็กปกติที่ไม่ได้เข้ารับการศึกษาด้วยเหตุผลต่างๆ และกลุ่มเด็กออกกลางคัน
3. จัดหาที่เรียนให้กับกลุ่มเป้าหมาย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ร่วมกันแก้ปัญหาประชากรวัยเรียนที่ไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษา โดยดำเนินการจัดหาที่เรียนให้กับกลุ่มเป้าหมายดังนี้

สาเหตุที่ไม่เข้าเรียน	การดำเนินการ
เด็กพิการ	ส่งต่อให้ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดดำเนินการให้ความช่วยเหลือ ให้ได้รับการศึกษาในโรงเรียนสังกัดการศึกษาพิเศษ
เด็กปกติที่ไม่ได้เข้ารับการศึกษาด้วยเหตุผลอื่นๆ	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศูนย์ศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สถาบันอาชีวศึกษา ร่วมกันให้ความช่วยเหลือให้นักเรียนได้เข้ารับการศึกษ
เด็กออกกลางคัน	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา/ มัธยมศึกษาศูนย์ศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สถาบันอาชีวศึกษา ร่วมกันให้ความช่วยเหลือให้นักเรียนได้เข้ารับการศึกษ
จบ ม.3/ประกอบอาชีพ	ศูนย์ศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สถาบันอาชีวศึกษา ร่วมกันให้ความช่วยเหลือให้นักเรียนได้เข้ารับการศึกษ

ที่มา: <http://www.moe.go.th>

นอกจากนี้ยังมีกรณีการมีส่วนร่วมของจังหวัดสุรินทร์ โดยผู้ว่าราชการจังหวัด และทุกส่วนราชการประสานงานร่วมกันเพื่อชักชวนให้เด็กกลับเข้ามาในสถานศึกษา เช่น สถานศึกษาวิทยาลัยการอาชีพ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) เน้นด้านการฝึกฝนอาชีพ เป้าหมายสำคัญคือ ให้เด็กมีทักษะอาชีพติดตัว สามารถหาเลี้ยงชีพได้ นอกเหนือจากมีความรู้ด้านวิชาการ เครื่องมือแรกที่จังหวัดสุรินทร์นำมาใช้คือ "ระบบฐานข้อมูลเด็กและเยาวชน" ที่สะท้อนข้อเท็จจริงและสามารถนำมาใช้ร่วมกันทั้งจังหวัด และการตั้งทีมขับเคลื่อนการทำงาน 2 ระดับ คือ คณะกรรมการระดับจังหวัด และคณะกรรมการระดับพื้นที่ โดยมีการทำงานร่วมกันของ 5 ภาคส่วน เรียกว่า "เครือข่ายความร่วมมือปัญญาภาคี" เช่น เด็กและผู้ปกครอง ท้องถิ่น (อปท.) ท้องที่ (กำนัน

ผู้ใหญ่บ้าน) ภาคประชาสังคม องค์กรเอกชน มูลนิธิ สมาเด็กและเยาวชน สถานประกอบการ เป็นต้น การดำเนินการเป็นการอบรมวิชาชีพระยะสั้น จำนวน 75 ชั่วโมง ประกอบด้วยหลักสูตรวิชาชีพต่าง ๆ เช่น วิชาทำขนม จนถึง วิชาเครื่องยนต์ และเมื่อจบหลักสูตรแล้ว ผู้เรียนจะได้ใบประกาศนียบัตร ประกอบอาชีพขั้นต้น

การมีส่วนร่วมจัดการศึกษาเพื่ออาชีพให้แก่เยาวชน เกิดขึ้นจากความร่วมมือของ 5 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ได้นำแนวคิดการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพให้แก่เยาวชนที่มีกลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยการจัดโปรแกรมการเรียน การสอนของนักเรียน ให้มีความเข้าใจ มีเป้าหมายชีวิต รู้จักวางแผนชีวิต สังเคราะห์ความถนัดเพื่อ การมีอาชีพให้สอดคล้องกับทิศทางเศรษฐกิจและการพัฒนาประเทศ โดยมีเป้าหมายนำร่องใน 10 จังหวัด ประกอบด้วย จ.เชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน กาญจนบุรี ตราด นครราชสีมา อานาจเจริญ สุรินทร์ ภูเก็ต และสุราษฎร์ธานี จากเหตุที่ปัจจุบัน สังคมไทยมีเยาวชนกว่า 40% ของ ระบบการศึกษาทั้งหมด พ้นจากการศึกษาชั้นมัธยมต้นและมัธยมปลายโดยไม่มีทักษะในการออกไป ทำงาน

แนวคิดการแก้ไขปัญหากลุ่มนักเรียนออกกลางคันในต่างประเทศ

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (แก้ปัญหาลูกสังคมแก็งค์ออกกลางคัน, สืบค้นเมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม 2561, จาก <http://www.kriengsak.com>) ได้ศึกษาแนวทางการแก้ปัญหากลุ่มนักเรียน ออกกลางคันในสหรัฐอเมริกา พบว่า แนวทางที่ได้รับความสนใจอย่างมาก คือ

1. การปฏิรูปโรงเรียนทั้งระบบ การศึกษาวิจัยในประเทศสหรัฐอเมริกาหลายเรื่องได้พบว่า สาเหตุหลักที่ทำให้เด็กต้องออกกลางคัน คือ เด็กรู้สึกเบื่อหน่ายกับการเรียนในโรงเรียน โรงเรียนใน อเมริกา จึงนำระบบ Accelerated Schools plus มาใช้ใน ซึ่งเป็นระบบหนึ่งของการปฏิรูปโรงเรียน ทั้งระบบ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ทำให้เด็กทุกคนสามารถเข้าถึงสิ่งที่เรียกว่าพลังแห่งการ เรียนรู้ (Powerful Learning) ระบบนี้มีหลักการสำคัญ คือ ให้โรงเรียนจัดหาแนวทางที่ทำให้เด็กได้รู้ พัฒนาศักยภาพของตนเอง โดย ครูผู้สอน ผู้เรียน และผู้บริหารโรงเรียน ต้องมีบทบาท ดังนี้

ครูผู้สอน เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำงานและศึกษาค้นคว้าตามความสนใจของผู้เรียน นำ ผู้เรียนออกสู่การเรียนรู้นอกห้องเรียน เปิดโอกาสให้เด็กได้ปะทะสังสรรค์ทางความคิด เพื่อให้ผู้เรียนมี ทักษะคิดเชิงวิพากษ์ และประการสำคัญ ครูผู้สอนต้องเป็นนักเรียนรู้ แสวงหาองค์ความรู้ใหม่ ๆ รวมทั้งทำวิจัยด้วย

ผู้เรียน ผู้เรียนจะได้รับการเปลี่ยนแปลงทั้งในเชิงทักษะการคิดและลักษณะชีวิต ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง โดยผู้เรียนทุกคนต้องทำผลงานที่สร้างสรรค์ตามความสนใจ ประยุกต์ใช้

ความรู้ในสถานการณ์จริง และเรียนรู้ความผิดพลาดของตน มีทักษะการอยู่ร่วมกับผู้อื่น และบริหารชีวิต เช่น บริหารเวลา การใช้เงิน ฯลฯ

ผู้บริหารโรงเรียน จัดแสดงผลงานของนักเรียนทั่วบริเวณโรงเรียน จัดนิทรรศการแสดงผลงานของผู้เรียนให้ครอบครัวและชุมชนได้เข้าชม ซึ่งทำให้เด็กเห็นคุณค่าตัวเองมากขึ้น นอกจากนี้ ยังนำเอาความสนใจของผู้เรียนมาทำเป็นแผนดำเนินงานในโรงเรียน และกำหนดเป็นหลักสูตรการเรียนการสอนภายในโรงเรียน

2. การส่งต่อเด็กที่มีปัญหาให้กับผู้เชี่ยวชาญช่วยเหลือ แม้ว่าโรงเรียนในอเมริกาหลายแห่งจะประสบความสำเร็จในการปฏิรูปโรงเรียนทั้งระบบ แต่ยังไม่สามารถแก้ปัญหาการออกกลางคันได้ทั้งหมด จึงมีมาตรการรองรับผู้เรียนที่ออกกลางคัน โดยเชื่อมโยงกับโรงเรียนทางเลือกที่เรียกว่า Affiliated Alternatives เป็นกลุ่มอาสาสมัคร ที่เกิดจากการรวมตัวของนักสังคมสงเคราะห์ ครู พยาบาล ผู้เชี่ยวชาญการให้คำปรึกษา และผู้ประกอบการ ฯลฯ โดยมีสถานที่จัดโปรแกรมเฉพาะ สอดคล้องปัญหาและความต้องการของผู้เรียน มี 4 โปรแกรม ดังนี้

2.1 Alternative Education Resource Option (AERO) เป็นโปรแกรมสำหรับผู้เรียนที่ตกชั้นเกรด 8 หรือเสี่ยงต่อการซ้ำชั้นในเกรด 9 ซึ่งระดับเกรด 9 ถือเป็นหัวเลี้ยวหัวต่อสำคัญ หากไม่ผ่านเกรด 9 มีความเสี่ยงต่อการออกกลางคันอย่างมาก อาสาสมัครที่จัดโปรแกรมจะเป็นครูสอนในวิชาต่าง ๆ ตามหลักสูตรปกติ ผู้เรียนที่ตกซ้ำชั้นในเกรด 8 สามารถจบหลักสูตรและเรียนต่อเกรด 9 ส่วนผู้เรียนเกรด 9 สามารถเรียนจบและศึกษาต่อในระดับมัธยมปลายได้

2.2 Cluster Program เป็นโปรแกรมที่ให้ความช่วยเหลือผู้เรียนระดับมัธยมต้นที่เสี่ยงต่อการออกกลางคัน เพราะมีปัญหาด้านการเรียนและพฤติกรรม โปรแกรมนี้จะเพิ่มความรู้ตามหลักสูตรระดับชั้นมัธยมต้น

2.3 School-Age Parent Program (SAPAR) โปรแกรมเฉพาะสำหรับผู้เรียนที่ตั้งครรภ์ หรือแต่งงานเมื่ออายุน้อย ภายใต้รูปแบบการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ผู้เรียนจะได้เรียนตามหลักสูตรปกติ ทั้งที่เรียนในห้องเรียน และผ่านระบบออนไลน์ อีกทั้ง ยังได้รับความรู้เกี่ยวกับการตั้งครรภ์ การเกิดของเด็ก การดูแลเด็ก การรักษาสุขภาพ การจัดการด้านการเงิน เป็นต้น

2.4 Work and Learn Center (WLC) เป็นโปรแกรมสำหรับผู้เรียนที่เรียนในปีสุดท้ายของชั้นมัธยมปลาย แต่ต้องการทำงานไปพร้อมเรียน และผู้เรียนที่ออกกลางคันไปแล้วสามารถเข้ามาเรียนได้เช่นเดียวกัน มี 4 ภาคเรียน ภาคเรียนแรก เป็นอาสาสมัครในโรงเรียนอนุบาล และโรงเรียนประถม ภาคเรียนที่สอง ทำงานในบ้านพักคนชรา โรงพยาบาล หรือเป็นอาสาสมัครในที่ต่าง ๆ ภาคเรียนที่สาม ทำงานเป็นช่างซ่อมหรือสร้างบ้าน โดยมีอาสาสมัครจากสถานประกอบให้คำแนะนำ ภาคเรียนที่สี่ ผู้เรียนสามารถเลือกทำงานในสถานประกอบการ หรือเลือกเข้าเรียนในหลักสูตรของวิทยาลัยเทคนิคมิลวอกี (Milwaukee Area Technical College) ผู้เรียนที่เรียนจบจะ

ได้รับประกาศนียบัตรภายใต้รูปแบบการจัดการศึกษาโดยครอบครัว และสามารถเทียบโอนชั่วโมงเรียนเป็นหน่วยกิตเข้าเรียนในวิทยาลัยเทคนิคมิสซอริกก็ได้

สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.) และสถาบันคีนัน ได้นำเสนอแนวคิด การพัฒนาทักษะอาชีพและโลกของงาน”จากกรณีศึกษาในต่างประเทศ 2 คือ (คมชัดลึก, สืบค้นเมื่อ 8 กรกฎาคม 2561)

1. ประเทศไต้หวัน ยกกระต๊อบเด็กยากจนด้วยการสร้างรายได้และอาชีพด้วยอาชีวศึกษาช่วยเหลือเด็กที่มาจากครอบครัวยากจน ขาดโอกาสทางการศึกษา ไต้หวันยังมีหลักสูตรเฉพาะที่เรียกว่า TVE High School Cooperative Work Experience Education ซึ่งเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนวิชาชีพ พร้อมทั้งทำงานไปด้วยอย่างละครึ่ง โดยเด็กที่มาจากครอบครัวด้อยโอกาสจะไม่ต้องเสียค่าเล่าเรียน อีกทั้งยังสามารถหารายได้ไปจุนเจือครอบครัวได้อีกด้วย ทั้งนี้การศึกษาในรูปแบบดังกล่าว แบ่งเป็น 2 ทางเลือก คือ

ทางเลือกที่ 1 คือ เด็กจะเรียนสายอาชีพในโรงเรียน 3 เดือน สลับกับการฝึกงานในสถานประกอบการจริงอีก 3 เดือน หมุนเวียนไปเช่นนี้จนครบ 3 ปี โดยระหว่างนั้น นักเรียนจะได้หมุนเวียนไปฝึกงานในสถานประกอบการประเภทต่างๆ เพื่อเรียนรู้ทักษะอาชีพที่หลากหลาย โดยโรงเรียนจะต้องทำสัญญากับสถานประกอบการที่เข้าร่วมโครงการ โดยระบุให้มีการจ่ายค่าจ้างในระหว่างการฝึกงาน ตามเกณฑ์ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

ทางเลือกที่ 2 เด็กจะได้เรียนวิชาชีพในโรงเรียน 2 ปี จากนั้นในปีที่ 3 จะเป็นช่วงเวลาฝึกงานในสถานประกอบการจริงตลอดปีการศึกษา ทั้งนี้ นักเรียนจะเป็นผู้ตัดสินใจเองว่าจะเลือกแนวทางใดที่เหมาะสมกับตน โดยมีรัฐบาลเป็นผู้ให้การสนับสนุน เมื่อเรียนจบแล้วนักเรียนจะได้ใบประกอบวิชาชีพ ซึ่งถือเป็นใบเบิกทางสู่การทำงาน

2. ประเทศสหรัฐอเมริกา นำรูปแบบ CTE (Career Technical Education) ขับเคลื่อนงานพัฒนาทักษะชีวิตและโลกของงาน ซึ่งมีรูปแบบการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับโลกของการทำงาน ประเทศสหรัฐอเมริกานำรูปแบบ CTE (Career Technical Education) ขับเคลื่อนงานพัฒนาทักษะชีวิตและโลกของงาน CTE เป็นรูปแบบการศึกษาที่ประเทศสหรัฐฯ ดำเนินการมากกว่า 40 ปี ความโดดเด่นของโปรแกรมคือ เป็นต้นแบบของการสร้างความร่วมมือจากหลายภาคส่วน ต่อการพัฒนาการศึกษาที่ไม่ได้ให้การศึกษาเป็นความรับผิดชอบของรัฐบาลฝ่ายเดียว แต่เน้นมิติของความร่วมมือ เช่น นายจ้างที่มาจากภาครัฐ เอกชน สถาบันการศึกษา สถาบันการอบรมต่าง ๆ และชุมชนโดยร่วมวางแผนความร่วมมือในการช่วยกันพัฒนา และบริหารจัดการการศึกษาตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษา เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกการทำงานทั้งด้านองค์ความรู้ และเทคโนโลยี เพื่อสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ พัฒนาทักษะและคุณลักษณะที่เหมาะสมของนักเรียน นักศึกษา อันจะนำมาสู่การยกระดับคุณภาพการเรียนการสอนและปรับวิธีการเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา

ให้สอดคล้องกับโลกแห่งการทำงาน ซึ่งนำมาสู่การลดอัตราเด็กนักเรียนออกกลางคัน การเพิ่มรายได้ของผู้เรียนในระหว่างเรียน และช่วยพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่ยั่งยืน จากงานวิจัยโรงเรียนในโครงการ จำนวน 9 แห่ง พบว่าอัตรา การออกกลางคันของนักเรียน กลุ่มเสี่ยงลดลง จากร้อยละ 32 เหลือร้อยละ 21 และมีอัตราการเรียนรู้จบสูงขึ้นร้อยละ 90 โดยนักเรียนที่จบการศึกษาจากโปรแกรมนี้ ยังได้รับเงินเดือนสูงกว่า นักเรียนที่จบจากการศึกษาแบบปกติถึงร้อยละ 11 หรือประมาณ 2,088 เหรียญสหรัฐต่อปี

แนวคิดการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพจากประสบการณ์ต่างประเทศในสหรัฐอเมริกา อังกฤษ และบราซิล พบว่า เป้าหมายของการศึกษาเพื่อประกอบอาชีพ คือ นักเรียนจบแล้วมีความพร้อมที่จะประกอบอาชีพ หรือศึกษาต่อ โดยในสหรัฐอเมริกา เรียกว่า “Career Academies” ซึ่งเป็นระบบการเรียนการสอนทักษะอาชีพในโรงเรียนมัธยมปลายสายสามัญ แต่ได้ฝึกงานจริงกับว่าที่นายจ้าง โดยมีโรงเรียนเข้าร่วม 8,000 แห่งทั่วประเทศ และนักเรียนกว่า 1 ล้านคน รายงานองค์กรวิจัย MDRC ระยะเวลา 15 ปี พบว่า การเรียนการสอนดังกล่าว ได้เตรียมความพร้อมให้แก่ นักเรียนสูงขึ้นทั้งด้านการประกอบอาชีพและเรียนต่อในระดับอุดมศึกษาทั้งสายอาชีพและสายวิชาการ อัตราการออกกลางคันของนักเรียนกลุ่มเสี่ยงลดลงจากร้อยละ 32 เหลือร้อยละ 21 และยังมีอัตราจบสูงถึงร้อยละ 90 ขณะที่เรียนมัธยมสายสามัญมีอัตราจบอยู่ที่ร้อยละ 75 และยังพบว่าผู้เรียนได้รับเงินเดือนสูงกว่านักเรียนที่จบจากการศึกษาแบบปกติร้อยละ 11 หรือประมาณ 2,088 เหรียญสหรัฐ/ปี และเมื่อจบแล้วจะได้รับใบประกาศนียบัตรระดับสูงทั้งจากโรงเรียน และจากอุตสาหกรรมที่ได้เข้าฝึกงาน รวมทั้งหน่วยกิตที่ใช้เพื่อการเรียนต่อ ส่วนในอังกฤษพบว่า นักเรียนอายุ 14-18 ปีทั่วโลกลงทะเบียนหลักสูตรที่จัดโดย BTECs (Business & Technology Education Council) หรือสภาทางการศึกษาของสหราชอาณาจักรอังกฤษที่ให้คุณวุฒิทางด้านวิชาชีพโดยตรงสูงถึง 1.7 ล้านคน โดยมีประเทศที่สนใจได้แก่ เกาหลีใต้ มาเลเซีย อาร์เจนตินา อียิปต์ ตะวันออกกลาง (การ์ต้า โมร็อกโก เยเมน) ขณะที่การลงทุนส่วนใหญ่ของบราซิลระหว่างปี 2012-2014 เทไปยังอาชีพที่ต้องการทักษะอาชีพแทบทั้งสิ้น

สำหรับประเทศไทยเคยจัดหลักสูตร “มัธยมแบบประสม” ในปี 2510-2514 ที่มุ่งแก้ปัญหาหลักสูตรที่ขาดความยืดหยุ่น และช่วยนักเรียนที่ออกกลางคัน รวมถึงการสร้างเจตคติที่ดีทางด้านอาชีพให้แก่ นักเรียนและผู้ปกครอง และยังสอดคล้องกับบริบทสังคมไทยซึ่งเป็นชุมชนเกษตรกรรม ซึ่งปัจจุบันพบการจัดหลักสูตรที่คล้ายคลึงอยู่ 2 รูปแบบ คือ 1) โรงเรียนหลักสูตรคู่ขนาน (Dual Curriculum): นวัตกรรมร่วมสมัย โรงเรียนสายสามัญร่วมกับสถาบันอาชีวศึกษา ดังเช่น โรงเรียนหนองบุนนาคพิทยาคม จังหวัดนครราชสีมา โรงเรียนสระหลวงพิทยาคม จังหวัดพิจิตร และโรงเรียนดินลูกลือสกลาม จังหวัดสงขลา 2) โครงการ Career Academy และโครงการ STEM: พัฒนากำลังคนทางเทคนิค(WiL) ของสวทช.ซึ่งมีการทำงานในกลุ่มโรงเรียนแกนนำ และกลุ่มบริษัทที่มีความต้องการบุคลากรตรงต่อความต้องการของบริษัท เช่น บริษัทสยามมิชลิน เป็นต้น

ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกได้ให้ความสำคัญการแก้ไขปัญหาการออกกลางคัน เช่นเดียวกับ รัฐบาลไทยทุกรัฐบาล โดยกระทรวงศึกษาธิการได้แสวงหาความร่วมมือในการป้องกันและลดอัตราการกลางคันรวมถึงการช่วยเหลือกลุ่มเด็กที่ออกกลางคันให้เข้าถึงการศึกษา รัฐบาลนายประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้นำยุทธศาสตร์พลังประชารัฐ ในการระดมความร่วมมือขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติสู่ความสำเร็จในทุกเรื่อง สำหรับการดำเนินงานลดความเหลื่อมล้ำและการสร้างโอกาสทางการศึกษา โดยเฉพาะการดูแลเด็กที่ออกนอกระบบการศึกษากลางคันหรือเด็กตกหล่นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมในสังคมค้นหาสาเหตุอย่างแท้จริงที่ทำให้เด็กออกกลางคัน และร่วมกันหาวิธีการป้องกันแก้ไขปัญหา

กระบวนการมีส่วนร่วมของเครือข่ายการจัดการศึกษา

กระบวนการมีส่วนร่วม (Participation) ของประชาชนนับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อพัฒนา ในทุกระดับ โดยเฉพาะด้านการศึกษาที่จะสร้างความรู้ ความเข้าใจ สนใจ เห็นความสำคัญ และความ ตระหนักในความเป็นเจ้าของร่วมกันในกิจกรรม/ โครงการทางการศึกษา ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนที่เกี่ยวข้องเข้ามาร่วมคิด วิเคราะห์ ตัดสินใจ วางแผน ปฏิบัติตามแผน ติดตาม และประเมินผลในกิจกรรม/ โครงการต่างๆ ทางการศึกษาในการร่วมพลัง แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

ความหมายของกระบวนการมีส่วนร่วม (participation)

วันรัศมี มิ่งมณีนาคิน (2531, หน้า 10) สรุปว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้าร่วมอย่าง แข็งขันและอย่างเต็มที่ของกลุ่มบุคคลผู้มีส่วนได้เสียในทุกขั้นตอนของงานพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การมีส่วนร่วมในอำนาจ การตัดสินใจและหน้าที่ความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วมเข้าร่วมจะเป็นเครื่อง ประกันว่าสิ่งที่ต้องการที่สุดนั้นจะได้รับการตอบสนองและทำให้มีความเป็นไปได้มาก ขึ้นกับว่าสิ่งที่ทำ ไปนั้นจะตรงกับความต้องการที่แท้จริง และมั่นใจมากขึ้นว่าผู้เข้าร่วมทุกคนจะได้รับประโยชน์เสมอ หน้ากัน

ยุพาพร รุ่งงาม (2545, หน้า 5) ให้ความหมายไว้ว่า เป็นผลมาจากการเห็นพ้องกันในเรื่อง ของความต้องการและทิศทางของการเปลี่ยนแปลง จนเกิดความคิดริเริ่มโครงการเพื่อการปฏิบัติ เหตุผลของการที่มีคนมารวมกันได้ควรตระหนักว่าปฏิบัติการทั้งหมดที่ทำโดยกลุ่มกระทำผ่านองค์การ (organization) ดังนั้นองค์การจะต้องเป็นเสมือนตัวนำให้บรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงได้

การมีส่วนร่วมของเครือข่ายการจัดการศึกษาในการแก้ไขปัญหาการออกกลางคัน จึงเป็น การเข้าร่วมอย่างเต็มที่ของกลุ่มในทุกขั้นตอนของการพัฒนา ในการมีอำนาจ การตัดสินใจ และการมี บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ ตั้งแต่การแสดงความคิดริเริ่ม การกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหา การลงมือปฏิบัติในทุกขั้นตอนของการดำเนินงาน ตามกระบวนการมีส่วนร่วม

ขั้นตอนกระบวนการมีส่วนร่วม

ขั้นตอนกระบวนการมีส่วนร่วมในงานพัฒนาเพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการปฏิบัติงาน โดยมีนักวิชาการจากภายนอกเป็นผู้ส่งเสริม สนับสนุน ทั้งในด้านข้อมูล ข่าวสาร เทคโนโลยีที่เหมาะสม (ทศพล กฤตยพิสิฐ, 2537, หน้า 13) บัณฑิต อ่อนคำ (กล่าวถึงกระบวนการมีส่วนร่วมและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 การมีส่วนร่วมในขั้นการริเริ่มการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหาภายในชุมชน ตลอดจนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กำหนดความต้องการของชุมชน และจัดลำดับความสำคัญของความต้องการของชุมชน

ขั้นตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผนในการพัฒนา ซึ่งเป็นขั้นตอนของการกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ของโครงการ วิธีการ ตลอดจนแนวทางการดำเนินงานและทรัพยากรที่จะใช้

ขั้นตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนา เป็นส่วนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์ให้กับชุมชน โดยได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ เทคโนโลยี ฯลฯ จากองค์การภาคีพัฒนา

ขั้นตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมในขั้นตอนรับผลประโยชน์จากการพัฒนา ซึ่งเป็นทั้งการได้รับผลประโยชน์ทางด้านวัตถุและทางด้านจิตใจ

ขั้นตอนที่ 5 การมีส่วนร่วมในขั้นการประเมินผลการพัฒนา เป็นการประเมินว่าการที่ประชาชนเข้าร่วมพัฒนาดำเนินการสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด การประเมินอาจจะประเมินแบบย่อย (Formative Evaluation) เป็นประเมินผลความก้าวหน้าเป็นระยะๆ หรืออาจประเมินผลรวม (Summative Evaluation) ซึ่งเป็นการประเมินผลสรุปรวมยอด

ขั้นตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผนในการพัฒนา ซึ่งเป็นขั้นตอนของการกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ของโครงการ วิธีการ ตลอดจนแนวทางการดำเนินงานและทรัพยากรที่จะใช้

ขั้นตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนา เป็นส่วนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์ให้กับชุมชน โดยได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ เทคโนโลยี ฯลฯ จากองค์การภาคีพัฒนา

ขั้นตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมในขั้นตอนรับผลประโยชน์จากการพัฒนา ซึ่งเป็นทั้งการได้รับผลประโยชน์ทางด้านวัตถุและทางด้านจิตใจ

ขั้นตอนที่ 5 การมีส่วนร่วมในขั้นการประเมินผลการพัฒนา เป็นการประเมินว่าการที่ประชาชนเข้าร่วมพัฒนาดำเนินการสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด การประเมินอาจจะประเมินแบบย่อย (Formative Evaluation) เป็นประเมินผลความก้าวหน้าเป็นระยะๆ หรืออาจประเมินผลรวม (Summative Evaluation) ซึ่งเป็นการประเมินผลสรุปรวมยอด

โกวิท พวงงาม (2545, หน้า 8) ได้สรุปถึงกระบวนการมีส่วนร่วมที่แท้จริงของประชาชน ในการพัฒนา ควรจะมี 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาของแต่ละท้องถิ่น กล่าวคือ ถ้าหากยังไม่สามารถทราบถึงปัญหาและเข้าใจถึงสาเหตุของปัญหาของตนเป็นอย่างดีแล้ว การดำเนินงานต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาอย่ามไร้ประโยชน์ เพราะจะไม่เข้าใจและมองไม่เห็นถึงความสำคัญของการดำเนินงานเหล่านั้น

2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม เพราะเป็นขั้นตอนที่จะช่วยให้รู้จักวิธีการคิด การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล รู้จักการ นำเอาปัจจัยข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน

3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน การร่วมลงทุนและปฏิบัติงาน จะทำให้สามารถคิดต้นทุนดำเนินงานได้ด้วยตนเอง ทำให้ได้เรียนรู้การดำเนินกิจกรรมอย่างใกล้ชิด

4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน ถ้าหากการติดตามงานและ ประเมินผลงานขาดการมีส่วนร่วมแล้วย่อมจะไม่ทราบด้วยตนเองว่างานที่ทำไปนั้นได้รับผลดี ได้รับประโยชน์หรือไม่อย่างไร การดำเนินกิจกรรมอย่างเดียวกันใน โอกาสต่อไป จึงอาจจะประสบความยากลำบาก

เซนเทนเดร (Szentendre, อ้างถึงใน สถาบันพระปกเกล้า, 2545, หน้า 30-31) แบ่งกระบวนการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ 1) การมีส่วนร่วมในการวางแผน 2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ 3) การมีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์ 4) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

จากการศึกษาแนวคิดดังกล่าวได้นำมาสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของเครือข่ายตามกระบวนการมีส่วนร่วมประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ การมีส่วนร่วมคิด ร่วมปฏิบัติการ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมประเมินผล

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเครือข่าย

ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเครือข่าย (ชิต นิลพานิช และกุลธนา ธนาพงศธร, 2532, หน้า 362) ยึดหลักการสำคัญ 3 ประการ คือ

1. หลักการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างทางราชการกับประชาชน โดย ยึดถือความศรัทธาของประชาชนที่มีต่อหน่วยงานหรือต่อบุคคล

2. หลักการทำงานเป็นทีม สามารถนำมาใช้ในการแสวงหาความร่วมมือในการ พัฒนาได้

3. หลักการสร้างพลังชุมชน การรวมกลุ่มกันทำงานจะทำให้เกิดพลังในการ ทำงานและทำให้งานเกิดประสิทธิภาพ

ส่วนยุทธศาสตร์ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเครือข่าย กำหนดไว้ 2 ประการ คือ (สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา (2545, หน้า 118)

1. การจัดการกระบวนการเรียนรู้ ใช้วิธีการ ดังนี้
 - 1.1 จัดเวทีวิเคราะห์ สังเคราะห์สถานการณ์เพื่อทำความเข้าใจและเรียนรู้ร่วมกันในประเด็นปัญหา และสาเหตุต่างๆ
 - 1.2 จัดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกลุ่มเครือข่าย ต่างๆ
 - 1.3 อบรมให้ความรู้เพื่อพัฒนาทักษะเฉพาะด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับปฏิบัติการแก้ไขปัญห
ให้บรรลุเป้าหมาย
 - 1.4 ลงมือปฏิบัติจริง
 - 1.5 ถ่ายถอดประสบการณ์และสรุปบทเรียนที่จะนำไปสู่การปรับปรุง กระบวนการทำงานที่เหมาะสม
2. การพัฒนาผู้นำเครือข่าย เพื่อให้ผู้นำเกิดความมั่นใจในความและ ความสามารถที่มี จะช่วยให้สามารถริเริ่มกิจกรรมการแก้ไขปัญหา หรือกิจกรรมการ พัฒนาได้ ซึ่งมีวิธี ดังนี้
 - 2.1 แลกเปลี่ยน เรียนรู้ระหว่างผู้นำ
 - 2.2 สนับสนุนการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนอย่างต่อเนื่อง และสนับสนุน ข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นอย่างต่อเนื่อง
 - 2.3 แลกเปลี่ยนเรียนรู้และดำเนินงานร่วมกันของเครือข่ายอย่างต่อเนื่องจะทำให้เกิดกระบวนการจัดการและจัดองค์กรร่วมกัน

นอกจากนี้ได้นำแนวคิดระดับของการมีส่วนร่วมตามหลักการดังนี้ (นรินทร์ชัย พัฒนพงศา, 2546, หน้า 17)

 1. ร่วมค้นหาปัญหา ให้เห็นว่าสิ่งใดที่เป็นรากเหง้าของปัญหา
 2. ร่วมค้นหาสิ่งที่จำเป็นของตนในปัจจุบันคืออะไร ประกอบด้วย ร่วมคิดจัดลำดับปัญหา เพื่อจะแก้ไขสิ่งใดก่อนหลัง วางแผนแก้ไขปัญหาคือเรื่องๆ ร่วมระดมความคิด ถึงทางเลือก และเลือกทางเลือกที่เหมาะสมเพื่อแก้ไขปัญหาคือวางแผน ร่วมพัฒนาเทคโนโลยีที่จะนำมาใช้ ร่วมดำเนินการแก้ไขปัญหานั้นๆ ร่วมติดตามการดำเนินงานและประเมินผลการดำเนินงาน และร่วมรับผลประโยชน์ หรือร่วมเสียผลประโยชน์จากการดำเนินงาน

การประเมินผลแบบมีส่วนร่วม

การประเมินผลแนวทางการแก้ไขปัญหาคารออกกลางคัน ผู้วิจัยใช้การประเมินผลแบบมีส่วนร่วมตามแนวคิดของ ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ (2552, หน้า 559 - 561) ดังนี้

การประเมินผลแบบมีส่วนร่วม คือ กระบวนการประเมินตนเอง สร้างความรู้ร่วมกันและทำงานร่วมกัน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมดในงานพัฒนามีส่วนร่วมในการกำหนดประเด็นและเนื้อหาการประเมินผล ออกแบบการประเมิน รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล และดำเนินงานตามผลการประเมิน

1. ลักษณะสำคัญของการประเมินแบบมีส่วนร่วม สรุปสาระสำคัญของการประเมินผลแบบมีส่วนร่วมได้ดังนี้

1.1 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงของทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ประชาชน กลุ่มเป้าหมายของโครงการ เจ้าหน้าที่ แหล่งทุน ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ ตลอดจนผู้ได้รับผลกระทบจากโครงการ

1.2 ส่งเสริมการเรียนรู้ การประเมินผลแบบมีส่วนร่วมจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงได้หลายมิติ เช่น วงจรของแผนและโครงการ ปัจจัยและทรัพยากร กระบวนการทำงาน ผลลัพธ์และผลกระทบที่เกิดขึ้น ปัจจัยที่มีต่อความสำเร็จและความล้มเหลว นอกจากนี้ยังได้เรียนรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์และมิตรภาพ ที่สำคัญ คือ การสร้างความรู้ใหม่

1.3 มีความต่อเนื่อง การประเมินผลแบบมีส่วนร่วมเป็นวงจรที่ต่อเนื่องและเคลื่อนไปข้างหน้า ประกอบด้วยการวิเคราะห์ การวางแผน การดำเนินงาน และการประเมินตนเอง แล้วจึงเคลื่อนไปสู่การวิเคราะห์ การวางแผน และการดำเนินงานต่อไปอีก

1.4 ใช้วิธีการและเครื่องมือหลายประเภท คือสามารถเลือกใช้วิธีการและเครื่องมือในการประเมินผลแบบต่าง ๆ ได้หลายประเภท เพื่อให้เหมาะสมกับความรู้ ทักษะของผู้เข้าร่วม และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการประเมินผล ตลอดจนเอื้อให้เกิดการเรียนรู้แก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะประชาชนผู้เกี่ยวข้องกับโครงการ

1.5 ให้ความสำคัญกับกระบวนการและผลของโครงการ ทุกคนสามารถระบุนโยบาย ความปรารถนาในอนาคตของตน ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ที่เป็นรูปธรรม สามารถที่จะเป็นผู้นำในกลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับโครงการในการประเมินผลที่เกิดขึ้นกับตนเองได้

1.6 เน้นการใช้ประโยชน์ ใช้ประโยชน์จากการประเมินผลเพื่อการตัดสินใจ ปรับปรุงแก้ไขปัญหาต่างๆ เพื่อวางแผนดำเนินการต่อไป

2. วิธีการประเมินผลแบบมีส่วนร่วม เรียกการประเมินแบบนี้ว่า เป็นการประเมินผลเชิงสร้างพลังอำนาจ (Empowerment evaluation) เป็นวิธีการเชื่อมโยงตรวจสอบเชิงสังคมเข้ากับการศึกษาและการปฏิบัติ มีการดำเนินการในรูปของคณะกรรมการ ผู้ประเมินซึ่งเป็นบุคคลภายนอก ร่วมดำเนินงานกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับโครงการ ให้ความสำคัญต่อการสร้างกระบวนการสร้างความรู้ เน้นการประเมินร่วมกัน ให้คุณค่าแก่วัฒนธรรมชุมชน ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น สร้างและเผยแพร่ความรู้ใหม่ๆ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

รอฮานี ดอหะ (2546, บทคัดย่อ) ศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองที่เป็นกรรมการสถานศึกษาต่อการแก้ไขปัญหาการออกกลางคันของนักเรียนศึกษาเฉพาะกรณี: โรงเรียนประถมศึกษาดำบลมะม่วงต๋ายอ จังหวัดนราธิวาส ผลการวิจัยพบว่า 1) สาเหตุการออกกลางคันของนักเรียน พบว่าที่สำคัญคือ ตัวนักเรียนเอง การเรียนการสอนของครู การจัดการของโรงเรียน และความสัมพันธ์ในครอบครัว 2) แนวทางการแก้ไขปัญหาการออกกลางคันของนักเรียน พบว่า รูปแบบในการแก้ปัญหาต้องหลากหลายวิธีให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และเด็กแต่ละคนตลอดจนเข้าถึงได้ง่าย เน้นการทำงานให้ครบวงจรทั้งการป้องกัน และแก้ไขปัญหาบนฐานข้อมูลของเด็กแต่ละคน ทุกฝ่ายต้องร่วมกันป้องกันให้ได้ผล 3) บทบาทผู้เกี่ยวข้อง ต้องให้ความรัก ความเอื้ออาทร ความเอาใจใส่ และความเป็นมิตร ต้องป้องกันและแก้ไขปัญหาให้เต็มศักยภาพ และพัฒนาทักษะชีวิต ให้ผู้เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมแก้ปัญหา ร่วมประชาสัมพันธ์ ร่วมกันรณรงค์ ร่วมปลูกจิตสำนึก ร่วมพิทักษ์สิทธิ และร่วมกันปฏิสัมพันธ์อยู่บนฐานความถาวรและยั่งยืน

วรรษสา จันทะคัต (2549, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาการดำเนินงานการป้องกันปัญหานักเรียนออกกลางคัน โรงเรียนคุรุราษฎร์สามัคคี อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานโดยใช้กลยุทธ์การประชุมเชิงปฏิบัติการทำให้ครูมีความรู้ความเข้าใจและตระหนักถึงปัญหาของการป้องกันปัญหานักเรียนออกกลางคันและกิจกรรมการเยี่ยมบ้าน ทำให้มีข้อมูลนักเรียนรายบุคคลที่เป็นสภาพที่แท้จริงและสามารถคัดกรองนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถหาแนวทางป้องกันและช่วยเหลือนักเรียนได้ถูกต้องเหมาะสม กระบวนการนิเทศกำกับติดตามการดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมาย ส่งผลทำให้นักเรียนได้รับการช่วยเหลือดูแลเป็นอย่างดี ทำให้จำนวนนักเรียนออกกลางคันลดลง

สิงข์ จินพงษ์ (2552, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การออกกลางคันของนักเรียนโรงเรียนสามัคคีพัฒนา อำเภอแม่ฟ้าหลวงจังหวัดเชียงราย พบว่า ปัจจัย 3 ด้านที่มีผลต่อการออกกลางคันของนักเรียน ปัจจัยด้านนักเรียน คือ นักเรียนมีปัญหาสุขภาพและโรคประจำตัว มีสติปัญญาช้าเรียนไม่ทันเพื่อน ชอบหนีเรียนและอารมณ์ร้อน ปัจจัยด้านโรงเรียน นักเรียนบางคนมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อโรงเรียน และครูบางคนจัดการเรียนการสอนไม่ดี ส่งผลให้นักเรียนไม่อยากเรียน หนีเรียน ด้านผู้ปกครอง ส่วนใหญ่สนับสนุนการศึกษาต่อ ต้องการให้เรียนต่อสูง ๆ แต่นักเรียนเลือกออกเอง เนื่องจากนักเรียนบางคนอายุมากอายุเพื่อนไม่อยากเรียน และเรียนไม่ทันเพื่อน นอกจากนี้ปัจจัยที่ส่งผลให้นักเรียนออกกลางคันมากที่สุด คือ ฐานะยากจน ต้องออกไปประกอบอาชีพช่วยเหลือครอบครัว

อภิชาติ เลहनันท์ (2553, บทคัดย่อ) ศึกษาโมเดลเชิงสาเหตุของการออกกลางคันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาโมเดล

เชิงสาเหตุของการออกกลางคันของนักเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่ออกกลางคันในปี 2007-2008 จำนวน 200 คน จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพชรบุรี เชียงใหม่ อุตรดิตถ์ กำแพงเพชร และสตูลตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม ความคาดหวังของผู้ปกครอง การบูรณาการทางวิชาการ การบูรณาการทางสังคม ความผูกพันกับเป้าประสงค์ และความผูกพันกับสถาบัน ผลการวิจัย พบว่า โมเดลเชิงสาเหตุของการออกกลางคัน มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการออกกลางคันอย่างมีนัยทางสถิติ ได้แก่ ความคาดหวังของผู้ปกครอง ความผูกพันกับสถาบัน การบูรณาการทางสังคม และสถานะทางเศรษฐกิจสังคม

จิรมล แก้วนิมพลี (2554, บทคัดย่อ) ศึกษาสภาพปัญหา สาเหตุ กระบวนการแก้ไขปัญหา และแนวทางป้องกันนักเรียนออกกลางคันของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ในโรงเรียนขยายโอกาส ในอำเภอวัง จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า พบว่า โรงเรียนกรณีศึกษามีนักเรียนออกกลางคันจำนวนมาก เกิดภาวะความสูญเปล่าทางการศึกษา มีสาเหตุจากด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านศาสนาและวัฒนธรรม ด้านเหตุการณ์ความไม่สงบ จากการแก้ไขปัญหามาตรังการป้องกันนักเรียนออกกลางคันที่โรงเรียนดำเนินการอยู่ไม่เป็นระบบและขาดการติดตามอย่างจริงจังทำให้ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร การศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหามาตรังการป้องกันนักเรียนออกกลางคัน พบว่า สถานศึกษาต้องการความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ทั้งหน่วยงานราชการเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาส

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2555, หน้า, บทสรุปสำหรับผู้บริหาร) ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาระบบติดตามดูแลนักเรียนในสถานศึกษา สรุปได้ว่า ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรจัดตั้งหน่วยงานระดับเขตพื้นที่การศึกษา ให้มีผู้ประสานงานหลักในการควบคุม กำกับ ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษาภาคบังคับ จัดให้มีระบบคัดกรอง และส่งต่อเด็กในวัยเรียนการศึกษาภาคบังคับอย่างเป็นระบบ โรงเรียนควรสร้างเครือข่ายในการดูแลส่งต่อให้เข้าเรียนในโรงเรียนที่เหมาะสม ตามความต้องการ มีการกำกับดูแล ติดตามนักเรียนให้มีการดำเนินการตามระบบ ระเบียบ กฎเกณฑ์ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการกำหนด และตามพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พุทธศักราช 2545 สำหรับหน่วยงานด้านการปกครอง ได้แก่ ผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน และผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดทำข้อมูลประชากรวัยเรียนในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบของตน และสร้างเครือข่ายในการช่วยสอดส่องดูแลเด็กในวัยเรียน สำหรับเทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด ที่ว่าการอำเภอจะต้องกำหนดนโยบายมีข้อมูลการดำเนินการ รู้จักกลุ่มเป้าหมาย และช่วยดูแลเด็กเสริมเพิ่มเติมแก้ไขจุดบกพร่องที่รัฐยังไม่ให้บริการได้ไม่สมบูรณ์

โกลมล จันทวงษ์ (2557, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การศึกษาปัจจัยสาเหตุการออกกลางคันของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ศูนย์สระแก้ว จากนักศึกษาที่ออก

กลางคืน จำนวน 185 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยสาเหตุการออกกลางคืนของนักศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน เป็นสาเหตุการออกกลางคืนมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านสถานศึกษา และด้านสภาพแวดล้อม ตามลำดับ 2) แนวทางการแก้ไขปัญหาการออกกลางคืนของนักศึกษา พบว่า ด้านสถานศึกษา ได้แก่ ควรมีการผ่อนชำระค่าเทอม การบริหารจัดการศึกษาควรมีความชัดเจน มีระบบดูแลช่วยเหลือนักศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เปิดโอกาสให้ชุมชนและหน่วยงานอื่นเข้ามามีส่วนร่วม ด้านอาจารย์ผู้สอน ได้แก่ ไม่ควรสอนเนื้อหา ที่ยากเกินไป เตรียมการสอนและมีเนื้อหาใหม่ๆ มีจิตวิทยาการสอน ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย เน้นความรู้ให้สามารถสื่อสารกับโลกภายนอกได้ ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน ได้แก่ ควรเปิดหลักสูตรที่ตอบสนองตลาดแรงงานและความต้องการท้องถิ่น มีหลักสูตรหลายสาขา มีอาจารย์ประจำหลักสูตรเพียงพอ มีการปรับพื้นฐานความรู้ให้สอดคล้องกับบริบทของนักศึกษา ด้านส่วนตัวของนักศึกษา ได้แก่ นักศึกษาควรสร้างแรงบันดาลใจให้เกิดความตระหนักรู้ถึงอนาคต มีความคิดเป็นของตนเอง กระตือรือร้น มุ่งมั่นเรียนให้จบ มีความรับผิดชอบ และใช้เพื่อนโน้มน้าวกรณีไม่สนใจเรียน ด้านสภาพครอบครัว ได้แก่ ควรช่วยเหลือเกื้อกูลและทำกิจกรรมร่วมกันมากขึ้น ช่วยกันลดค่าใช้จ่าย ที่ไม่จำเป็นและประหยัด หาช่องทางเพิ่มรายได้ช่วยเหลือครอบครัว หรือหารายได้ระหว่างเรียน ด้านสภาพแวดล้อม ได้แก่ ควรจัดบรรยากาศในมหาวิทยาลัยให้น่าเรียน มีหอพักนักศึกษา มีกิจกรรมให้นักศึกษาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ปรับเวลาให้เลิกเรียนเร็วขึ้น มีแนวทางป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นระหว่างการเดินทาง การคบเพื่อน ยาเสพติด โดยเฉพาะนักศึกษาที่อยู่บ้านเช่า และ3) ข้อเสนอแนะ พบว่า ให้มีการลดค่าเทอมหรือผ่อนชำระได้มีจำนวนมากที่สุด รองลงมาได้แก่ การบริหารจัดการและการกำหนดนโยบายให้มีความชัดเจน มีระบบดูแลช่วยเหลือนักศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เปิดหลักสูตรการเรียนการสอนที่ตอบสนองตลาดแรงงาน พัฒนามหาวิทยาลัยให้มีบรรยากาศน่าเรียน มีอาจารย์เพียงพอ และมีหอพักนักศึกษา

ปฏิญาณ อินทเนตร (2557) ศึกษายุทธศาสตร์การบริหารจัดการแก้ปัญหานักเรียนออกกลางคืนของโรงเรียนวังเหนือวิทยาที่สอดคล้องกับการศึกษาในศตวรรษที่ 21 พบว่า มีนักเรียนออกกลางคืนตั้งแต่ ปีการศึกษา 2553-2556 คิดเป็นร้อยละ 2.25 เหตุที่ทำให้นักเรียนออกกลางคืน คือ เหตุที่เกิดจากตัวของผู้เรียน มีประเด็นสำคัญ 3 ประเด็น คือ 1) ปัญหาการเรียน 2) ทักษะชีวิต และ 3) ความยากจน โดยมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องที่มีผลต่อการ ออกกลางคืนของนักเรียน ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านครอบครัว 2) ปัจจัยด้านโรงเรียน 3) ปัจจัยด้านสังคม ด้านยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแก้ปัญหา นักเรียนออกกลางคืนของโรงเรียนวังเหนือวิทยา 6 ยุทธศาสตร์ คือ 1) พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมความถนัดตามความต้องการของนักเรียน 2) สร้างงานและส่งเสริมให้นักเรียนมีรายได้ที่สุจริตระหว่าง เรียน 3) พัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เป็นรูปแบบที่มาตรฐาน 4) สร้างความรู้และสร้างความตระหนักให้กับครูและ บุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

5) สร้างเครือข่ายทางสังคมและหน่วยงานภายนอกในการกำกับ ติดตามและช่วยเหลือนักเรียนในด้านต่างๆ 6) สร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจที่ีระหว่างโรงเรียนกับครอบครัว คำสำคัญ ยุทธศาสตร์ การบริหารจัดการแก้ปัญหา นักเรียนออกกลางคันการศึกษาในศตวรรษที่ 21

งานวิจัยในต่างประเทศ

แคซดิน (Kazdin, 1985, pp 26-28) ได้ศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบของการออกกลางคันของนักเรียน นักศึกษา ผลการศึกษาพบว่า องค์ประกอบสำคัญที่ทำให้นักเรียน นักศึกษาออกกลางคันได้แก่ องค์ประกอบด้านครอบครัว ด้านสถานศึกษา และด้านบุคคล

โมฮัมเหม็ด (Mohammad, 1977, p 3322 A) ได้ศึกษาเกี่ยวกับสาเหตุการออกกลางคันของนักศึกษาหลักสูตร 2 ปี ผลการศึกษา พบว่า องค์ประกอบที่มีผลต่อการออกกลางคันของนักศึกษาส่วนใหญ่เป็นองค์ประกอบด้านส่วนตัวและครอบครัว ได้แก่ สถานภาพของครอบครัว ความสมบูรณ์ทางด้านจิตใจ สถานภาพสมรส ความสนใจในการศึกษา ระดับสติปัญญา ผลสัมฤทธิ์ในการเรียน นอกจากนี้ยังพบองค์ประกอบที่เกี่ยวกับการออกกลางคันด้านอื่นๆ ได้แก่ สภาพสังคม เศรษฐกิจ ความพอใจในบุคลิกภาพของอาจารย์ การสอน และความพึงพอใจในสังคมของสถานศึกษา

ซินดี (Cindy, 2008, pp.71-72) ได้ศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพสู่การเสริมสร้างประสิทธิผลและลดอัตราการออกกลางคัน : ปัจจัยพื้นฐานที่เป็นตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับกรณีนักเรียนออกโรงเรียนกลางคัน เพื่อตรวจสอบว่าโครงการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพจะช่วยลดจำนวนนักเรียนออกโรงเรียนกลางคันในระดับมัธยมศึกษาและเพื่อให้แน่ใจว่าการแก้ไขปัญหาปัจจัยพื้นฐานที่เป็นตัวชี้วัดเกี่ยวกับกรณีนักเรียนออกจากโรงเรียนกลางคัน ตัวแปรที่ศึกษาคือนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพและจำนวนผู้ที่เข้าร่วมจนเสร็จสิ้นโครงการในระยะเวลา 1 ปี ของมลรัฐหนึ่งนาคาโรลินาตอนใต้โดยใช้เครื่องมือโครงการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ พบว่าการให้คำแนะนำทางด้านอาชีพควบคู่ไปกับการประเมินผลคะแนน

ความก้าวหน้าด้านวิชาการ (MAP) ผลการเรียนเฉลี่ย (GPA) ช่วยลดอัตราการออกโรงเรียนกลางคันได้ เบริดา (Brenda, 2012, abstract) ศึกษาปัจจัยการออกกลางคันของนักเรียนชาวไต้หวันระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในเมืองไต้หวัน เนื่องจากนักเรียนได้รับผลกระทบจากสังคมทำให้สาเหตุการออกกลางคันของนักเรียนมีความซับซ้อนและไม่ชัดเจน จึงศึกษาโดยใช้แบบทดสอบ 4 ชุด เพื่อหาปัจจัยที่เป็นสาเหตุ ผลการศึกษา พบว่า การมีความสามารถด้านการค้นหา การปรับตัว ความสามารถยับยั้งตนเอง การมีทักษะการแก้ปัญหา การหาเหตุผลเชิงนามธรรม สามารถลดการออกกลางคันของนักเรียนได้ ซึ่งเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้เป็นแนวทางป้องกันนักเรียนออกกลางคัน

โจสลีน (Joselyn, 2015, abstract) ศึกษาอิทธิพลการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมปลายที่ออกกลางคัน นอกจากการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่หลากหลาย การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองมีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและการพัฒนาการเรียนของ

นักเรียน เพื่อสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาด้านวิชาการและความรู้ของนักเรียน เพื่อป้องกันการออกกลางคัน ผู้ปกครอง และนักการศึกษาต้องตระหนักถึงบทบาทของตนเอง ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลเชิงลึกสาเหตุการออกกลางคันจากนักเรียนที่ออกกลางคัน โดยพบว่า สาเหตุเกิดจากข้อจำกัดด้านความสามารถของพ่อแม่ในการทำบทบาทหน้าที่ด้านการศึกษาของเด็กในการสนองความต้องการเรียนรู้

เอ็ดเวิร์ด (Edwards, 2017, abstract) ศึกษาสาเหตุการออกกลางคันของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายใน ศตวรรษที่ 21 เพื่อศึกษาสาเหตุ ผลกระทบและยุทธศาสตร์การป้องกัน โดยศึกษาจากนักเรียนจำนวน 92 คน ที่ออกกลางคัน และสัมภาษณ์เชิงลึก นักเรียนจำนวน 10 คน ที่ยินดีให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับการตัดสินใจออกกลางคัน เกี่ยวกับ ภูมิหลังด้านการเรียน ประสบการณ์ในโรงเรียน สถานภาพครอบครัว การใช้จ่ายของผู้ปกครอง การปฏิบัติตามวินัย และรูปแบบการเรียนรู้ อาชีพของโรงเรียนผลการวิจัย พบว่า การรับรู้การจัดการศึกษาของนักเรียนและครอบครัว การตั้งครมร์ สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวและชุมชน และการปฏิบัติตามวินัย เป็นสาเหตุการออกกลางคันของนักเรียน และพบว่า การมีฐานะยากจน ไม่สัมพันธ์กับการตัดสินใจออกกลางคันของนักเรียน แต่ จำนวนปีในการจบการศึกษา เหตุผลส่วนตัวและครอบครัว และความ ต้องการหาสิ่งสนองความต้องการพื้นฐาน รวมถึงการขาดแรงจูงใจจากโรงเรียน และโปรแกรมการป้องกันที่มีประสิทธิภาพเป็นสาเหตุการออกกลางคันมากที่สุด

จากการศึกษาแนวคิดและงานวิจัย ดังกล่าวคณะผู้วิจัยมีความต้องการที่จะพัฒนาแนวทางแก้ไขปัญหา และสร้างระบบการทำงานตั้งแต่ระดับเขตพื้นที่ ในการส่งเสริม ช่วยเหลือ กำกับให้สถานศึกษาในสังกัดดำเนินการแก้ไข ติดตามดูแลนักเรียน ในการสถานศึกษาให้มีความเข้มแข็ง และมีผู้รับผิดชอบภารกิจอย่างชัดเจนและจริงจัง โดยอาศัยพลังการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม ร่วมกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันในสถานศึกษาของเครือข่ายการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม (Participation) ตามแนวคิดของยุพาพร รูปงาม (2545, หน้า 8-9) เกี่ยวกับการระดมความร่วมมือเป็นเครื่องมือในการดำเนินงาน และการใช้ระบบบริหารโดยให้ปฏิบัติตามนโยบายเพื่อให้บรรลุเป้าหมายเพิ่มความคาดหวังผลประโยชน์ตามแนวคิดของนรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2546, หน้า 4) เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่ไม่เคยได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ หรือเข้าร่วมการตัดสินใจหรือเคยมาเข้าร่วมด้วยเล็กน้อย แต่ต่อมาได้เข้าร่วมด้วยมากขึ้น เป็นไปอย่างมีอิสรภาพ เสมอภาค มิใช่มีส่วนร่วมอย่างผิวเผินแต่เข้าร่วมด้วยอย่างแท้จริงตั้งแต่ขั้นแรกจนถึงขั้นสุดท้ายของโครงการตามแนวคิดของโกวิท พวงงาม (2545, หน้า 8) เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมที่แท้จริงของประชาชนในการพัฒนามี 4 ขั้นตอน คือ 1) การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาของแต่ละท้องถิ่น 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม 3) การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน 4) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงานและตามแนวคิดของของบัณฑิต อ่อนดำ (2554, หน้า 2 อ้างในทศพล กฤตยพิสิฐ, 2537 หน้า 13) เกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกขั้นตอนของการปฏิบัติงาน และนักพัฒนาเป็นผู้ส่งเสริม สนับสนุนด้านเทคนิคการทำงานทั้งในด้านข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีที่เหมาะสมในงานพัฒนา ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การมีส่วนร่วมในขั้นการริเริ่มการพัฒนา ขั้นตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผนในการพัฒนา ขั้นตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินการพัฒนา ขั้นตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมในขั้นตอนรับผลประโยชน์จากการพัฒนา และขั้นตอนที่ 5 การมีส่วนร่วมในขั้นประเมินผลการพัฒนาและผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และบูรณาการเป็นกระบวนการมีส่วนร่วม (Participation) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญห ประเมิน และปรับปรุงแนวทางการแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคันและนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันโดยกลุ่มเครือข่ายการจัดการศึกษา ขั้นตอนที่ 2 ปฏิบัติการแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันโดยสถานศึกษา ขั้นตอนที่ 3 ติดตาม ประเมินผล และพัฒนาการดำเนินงานแนวทางแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันโดยผู้ทรงคุณวุฒิและขั้นตอนที่ 4 สรุปผล รายงานผลแนวทางแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันในการดำเนินการวิจัยภาคสนาม และการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลบ่งชี้แก่นักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคัน ศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันและประเมินผล

แนวทางแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม (Participation) วิจัยดำเนินการวิจัยประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือการวิจัยที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การสร้างเครื่องมือการวิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การเก็บรวบรวมข้อมูลและการจัดกระทำกับข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ศึกษาจากกลุ่มประชากรในปีการศึกษา 2561 รวมทั้งสิ้นจำนวน 1,160 คน ได้แก่

1. กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 รวมทั้งสิ้นจำนวน 66 คน
2. กลุ่มครูผู้รับผิดชอบนักเรียนออกกลางคันในสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 รวมทั้งสิ้นจำนวน 976 คน
3. กลุ่มผู้ปกครองนักเรียนในสถานศึกษาที่มีนักเรียนออกกลางคันรวมทั้งสิ้น จำนวน 39 คน
4. กลุ่มนักเรียนออกกลางคันในสถานศึกษา รวมทั้งสิ้น จำนวน 39 คน

กลุ่มตัวอย่าง การวิจัยครั้งนี้ได้จากการคัดเลือกประชากรในปีการศึกษา 2561 โดยใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2558, หน้า 1) โดยใช้เกณฑ์พิจารณาตามขนาดสถานศึกษา ประกอบด้วย สถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 3 โรง ขนาดกลาง จำนวน 4 โรง และขนาดเล็ก จำนวน 6 โรง รวมทั้งสิ้น 13 โรง และแบ่งสัดส่วนจำนวนนักเรียนออกกลางคันรายสถานศึกษา ได้กลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น จำนวน 44 คน ได้แก่

1. กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาที่มีนักเรียนออกกลางคันในสถานศึกษาขนาดใหญ่จำนวน 3 คน ขนาดกลาง 3 คน และขนาดเล็ก 2 คนรวมทั้งสิ้น จำนวน 8 คน
2. กลุ่มครูผู้รับผิดชอบนักเรียนที่มีนักเรียนออกกลางคันในสถานศึกษาขนาดใหญ่จำนวน 3 คน ขนาดกลาง 3 คน และขนาดเล็ก 2 คนรวมทั้งสิ้น จำนวน 8 คน
3. กลุ่มผู้ปกครองของนักเรียนออกกลางคัน ในสถานศึกษาขนาดใหญ่จำนวน 5 คน ขนาดกลาง 6 คน และขนาดเล็ก 3 คนรวมทั้งสิ้น จำนวน 14 คน
4. กลุ่มนักเรียนออกกลางคันในสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 5 คน ขนาดกลาง 6 คน และขนาดเล็ก 3 คนรวมทั้งสิ้น จำนวน 14 คน

กลุ่มเครือข่ายการจัดการศึกษา ประกอบด้วย 8 กลุ่ม รวมทั้งสิ้นจำนวน 45 คน ได้แก่

1. กลุ่มผู้บริหารการศึกษาได้แก่ ผู้อำนวยการ/ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 จำนวน 1 คน
2. กลุ่มบุคลากรผู้ได้รับมอบหมายหน้าที่งานการออกกลางคัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 จำนวน 1 คน
3. กลุ่มนักจิตวิทยาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 จำนวน 1 คน
4. กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาที่มีนักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันในสถานศึกษาขนาดใหญ่จำนวน 3 คน ขนาดกลาง 4 คน และขนาดเล็ก 6 คนรวมทั้งสิ้น จำนวน 13 คน
5. กลุ่มครูผู้รับผิดชอบนักเรียนออกกลางคันที่มีนักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันในสถานศึกษาขนาดใหญ่จำนวน 3 คน ขนาดกลางจำนวน 4 คน และขนาดเล็ก จำนวน 6 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 13 คน
6. กลุ่มผู้ปกครองของนักเรียนออกกลางคัน ในสถานศึกษาขนาดใหญ่จำนวน 1 คน ขนาดกลาง 1 คน และขนาดเล็ก 1 คนรวมทั้งสิ้น จำนวน 3 คน
7. กลุ่มประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามสัดส่วนขนาดสถานศึกษาขนาดใหญ่จำนวน 1 คน ขนาดกลาง 1 คน และขนาดเล็ก 1 คนรวมทั้งสิ้น จำนวน 3 คน
8. กลุ่มผู้สนับสนุนการจัดการศึกษา ได้แก่ หน่วยงานของรัฐ/ เอกชน/ มูลนิธิฯรวมทั้งสิ้น จำนวน 10 คน

เครื่องมือการวิจัยที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) โดยผู้วิจัยได้จัดสร้าง ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือการวิจัยนี้ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้เครื่องมือการวิจัยมีคุณภาพ หลังจากนั้นนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นส่วนหนึ่งในกลุ่มเครือข่ายการจัดการศึกษา รวมทั้งสิ้น จำนวน 44 คน ได้แก่ 1) กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาที่มีนักเรียนออกกลางคันในสถานศึกษาขนาดใหญ่จำนวน 3 คน ขนาดกลาง 3 คน และขนาดเล็ก 2 คนรวมทั้งสิ้นจำนวน 8 คน 2) กลุ่มครูผู้รับผิดชอบนักเรียนที่มีนักเรียนออกกลางคันในสถานศึกษาขนาดใหญ่จำนวน 3 คน ขนาดกลาง 3 คน และขนาดเล็ก 2 คนรวมทั้งสิ้น จำนวน 8 คน 3) กลุ่มผู้ปกครองของนักเรียนออกกลางคัน ในสถานศึกษาขนาดใหญ่จำนวน 5 คน ขนาดกลาง 6 คน และขนาดเล็ก 3 คนรวมทั้งสิ้น จำนวน 14 คน และ 4) กลุ่มนักเรียนออกกลางคันในสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 5 คน ขนาดกลาง 6 คน และขนาดเล็ก 3 คนรวมทั้งสิ้น จำนวน 14 คน เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างเหล่านี้ตอบสัมภาษณ์เชิงลึกตามประเด็นรายการที่กำหนดไว้เกี่ยวกับข้อมูลบ่งชี้เด็กเรียนออกกลางคันและนักเรียนเสี่ยงออกกลางคัน และแนวทางการแก้ไขปัญหาให้นักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคัน

ซึ่งผู้วิจัยพยายามป้อนคำถามคุมการตอบของผู้ถูกสัมภาษณ์ให้พูดในเรื่องที่อยู่ในประเด็นเท่านั้นและให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ตอบคำถามแบบกว้างๆ และแบบปลายเปิดเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากที่สุด

การสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การสร้างเครื่องมือการวิจัยแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เกี่ยวกับข้อมูลบ่งชี้และแนวทางการแก้ไขปัญหาให้นักเรียนออกกลางคันและนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาจากหนังสือ ทฤษฎี แนวคิด เอกสารและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาให้นักเรียนออกกลางคันและนักเรียนเสี่ยงออกกลางคัน
2. สืบค้นข้อมูลบ่งชี้ที่นักเรียนออกกลางคันและนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันในสถานศึกษาปีการศึกษา 2561 โดยใช้แบบสำรวจข้อมูลสารสนเทศการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ประจำปีงบประมาณ 2560 (2560, หน้า 19)
3. ศึกษาวิธีการสร้างเครื่องมือการวิจัยแบบสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการออกกลางคัน และเสี่ยงออกกลางคันของนักเรียน ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกของนักเรียนแบบสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้บริหารสถานศึกษา แบบสัมภาษณ์เชิงลึกของครูผู้รับผิดชอบนักเรียนออกกลางคัน และแบบสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้ปกครองนักเรียน
4. ลงพื้นที่สัมภาษณ์กลุ่มนักเรียนออกกลางคันและกลุ่มนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันกลุ่มผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มครูผู้รับผิดชอบนักเรียนออกกลางคันและกลุ่มผู้ปกครองนักเรียน
5. เก็บ รวบรวมรายละเอียดในข้อ 1, 2, 3, และ 4 นำมาสร้างเครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1. นำเครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกที่สร้างขึ้น โดยมีหนังสือเชิญของผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 นำไปมอบให้ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และเพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้พิจารณาแก้ไขปรับปรุง ชี้แนะ และให้ข้อเสนอแนะ เพื่อให้เนื้อหาและเครื่องมือการวิจัยมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น
2. นำเครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกที่ปรับปรุง แก้ไขเรียบร้อยแล้วแล้วตามการชี้แนะ และให้ข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งสิ้น จำนวน 44 คน ได้แก่ 1) กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาที่มีนักเรียนออกกลางคันในสถานศึกษาขนาดใหญ่จำนวน 3 คน ขนาดกลาง 3 คน และขนาดเล็ก 2 คนรวมทั้งสิ้น จำนวน 8 คน 2) กลุ่มครูผู้รับผิดชอบนักเรียนที่มีนักเรียนออกกลางคันในสถานศึกษาขนาดใหญ่จำนวน 3 คน ขนาดกลาง 3 คน และขนาดเล็ก 2 คน

รวมทั้งสิ้น จำนวน 8 คน 3) กลุ่มผู้ปกครองของนักเรียนออกกลางคัน ในสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 5 คน ขนาดกลาง 6 คน และขนาดเล็ก 3 คนรวมทั้งสิ้น จำนวน 14 คน และ 4) กลุ่มนักเรียนออกกลางคันในสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 5 คน ขนาดกลาง 6 คน และขนาดเล็ก 3 คนรวมทั้งสิ้น จำนวน 14 คน ในขณะที่สัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มตัวอย่างนั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องและข้อเสนอแนะต่างๆ พร้อมกันไปกับการสัมภาษณ์เชิงลึกด้วย เพื่อให้เครื่องมือการวิจัยมีคุณภาพมากที่สุด เพื่อให้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกนั้นสามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลจริงในสนามวิจัย/ ในสถานศึกษาเฉพาะที่มีนักเรียนออกกลางคันและนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันในสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ในครั้งต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการจัดกระทำกับข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบประเมินผลแนวทางแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันในสถานศึกษา เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีการใช้วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ และเทคโนโลยีต่างๆ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative method) โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม (Participation)

การเตรียมการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้ประกอบด้วย 9 ประการ ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลสารสนเทศ หลักการ แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลบ่งชี้ แนวทางการแก้ไขปัญหา และการประเมินผลแนวทางแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันเพื่อให้เกิดเป็นองค์ความรู้ทางหลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่จะนำมาใช้เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ กำหนดเป็นกรอบแนวทางการแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม (Participation) ได้แก่

1.1 ศึกษาข้อมูลบ่งชี้ที่นักเรียนออกกลางคันและนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันตามแนวคิดและงานวิจัยของโมฮัมหมัด (Mohammad, 1977) เกี่ยวกับสาเหตุการออกกลางคันของนักศึกษาหลักสูตร 2 ปี แนวคิดและงานวิจัยของรอฮานีตอหะ (2546, หน้า บทคัดย่อ) เกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ปกครองที่เป็นกรรมการสถานศึกษาต่อการแก้ไขปัญหาค่าการออกกลางคันของนักเรียนศึกษาเฉพาะกรณี: โรงเรียนประถมศึกษา ตำบลมะนังตายอ จังหวัดนราธิวาสแนวคิดและงานวิจัยของแคชดิน (ชัยมงคล จำรูญ , 2548, หน้า 20; อ้างอิงจาก Kazdin, 1985) เกี่ยวกับองค์ประกอบของการออกกลางคันของนักเรียน นักศึกษาแนวคิดและงานวิจัยของสิงซ์ จินพงษ์ (2552, หน้า บทคัดย่อ) เกี่ยวกับการออกกลางคันของนักเรียนโรงเรียนสามัคคีพัฒนา อำเภอแม่ฟ้าหลวงจังหวัดเชียงราย แนวคิดและงานวิจัยของจิรมล แก้วฉิมพลี (2554, หน้า บทคัดย่อ) เกี่ยวกับสภาพปัญหา สาเหตุ

กระบวนการแก้ไขปัญหา และแนวทางป้องกันนักเรียนออกกลางคันของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ในโรงเรียนขยายโอกาส ในอำเภอเวียง จังหวัดนราธิวาส แนวคิดและงานวิจัยของโจสลิ้น (Joselyn, 2015, abstract) เกี่ยวกับอิทธิพลการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปลายที่ออกกลางคัน แนวคิดและงานวิจัยของโกมล จันทวงศ์ (2558, หน้า บทคัดย่อ) เกี่ยวกับปัจจัยสาเหตุการออกกลางคันของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์ ศูนย์สระแก้วและแนวคิดและงานวิจัยของเอ็ดเวิร์ด (Edwards, 2017, abstract) เกี่ยวกับเรื่องสาเหตุการออกกลางคันของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุปเป็นข้อมูลบ่งชี้ให้นักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคัน ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านสถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครู เพื่อนและการเรียนการสอน 2) ด้านปัญหาครอบครัว ได้แก่ สัญชาติ ฐานะทางเศรษฐกิจ และการตั้งถิ่นฐาน 3) ด้านสภาพแวดล้อม ได้แก่ ความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน และแหล่งอบายมุขและ 4) ด้านเหตุผลส่วนตัว ได้แก่ สมรรถนะ ไม่ต้องการเรียน ติดเกม ถูกจำคุก เสพยาเสพติด ปัญหาสุขภาพ การดูแลตนเองให้ปลอดภัย เสียชีวิต และด้านอื่นๆ

1.2 ศึกษากระบวนการมีส่วนร่วม (Participation) ตามแนวคิดของยูพาพร รุ่งงาม (2545, หน้า 8-9) ในเรื่องเกี่ยวกับระบบทางการบริหาร (Administration and Method) ในการระดมความร่วมมือในการดำเนินการตามความสมัครใจและการใช้ระบบบริหารในการปฏิบัติงานตามนโยบายเพื่อให้บรรลุเป้าหมายเพิ่มความคาดหวังและผลประโยชน์แนวคิดของนรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2546, หน้า 4) ในเรื่องเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่ไม่เคยได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ หรือเข้าร่วมการตัดสินใจหรือเคยมาเข้าร่วมด้วยเล็กน้อย แต่ต่อมาได้เข้าร่วมด้วยมากขึ้น เป็นไปอย่างมีอิสรภาพ เสมอภาค มิใช่มีส่วนร่วมอย่างผิวเผินแต่เข้าร่วมด้วยอย่างแท้จริงยิ่งขึ้น และการเข้าร่วมนั้นต้องเริ่มตั้งแต่ขั้นแรกจนถึงขั้นสุดท้ายของโครงการและแนวคิดและงานวิจัยของโกวิท พวงงาม (2545, หน้า 8) ในเรื่องเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาของแต่ละท้องถิ่นการวางแผนดำเนินกิจกรรมการลงทุนและการปฏิบัติงานและการติดตามและประเมินผลงานและอาศัยแนวคิดของบัณฑิต อ่อนดำ (2554, หน้า 2 อ้างใน ทศพล กฤตยพิสิฐ, 2537 หน้า 13) ในเรื่องเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกขั้นตอนของการปฏิบัติงาน โดยมีนักวิชาการเป็นผู้ส่งเสริม สนับสนุนทั้งในด้านข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีที่เหมาะสมในงานพัฒนา ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การมีส่วนร่วมในขั้นการริเริ่มการพัฒนา ขั้นตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผนในการพัฒนา ขั้นตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินการพัฒนา ขั้นตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมในขั้นตอนรับผลประโยชน์จากการพัฒนา และขั้นตอนที่ 5 การมีส่วนร่วมในขั้นประเมินผลการพัฒนาหลังจากนั้น ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และบูรณาการกระบวนการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหา ประเมิน และ

ปรับปรุงแนวทางการแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคันและนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันโดยกลุ่มเครือข่ายการจัดการศึกษา ขั้นตอนที่ 2 ปฏิบัติการแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันโดยสถานศึกษา ขั้นตอนที่ 3 ติดตาม ประเมินผล และพัฒนาการดำเนินงานแนวทางการแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันโดยกลุ่มเครือข่ายการจัดการศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิ และขั้นตอนที่ 4 สรุปผล รายงานผลแนวทางการแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคัน

1.3 ศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคันและนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันตามแนวคิดและงานวิจัยของของปฏิภาณ อินทเนตร (2558, หน้า บทคัดย่อ) ในเรื่องเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแก้ปัญหานักเรียนออกกลางคันของนักเรียนวังเหนือวิทยาที่สอดคล้องกับการศึกษาในศตวรรษที่ 21 แนวคิดและงานวิจัยของโกลม จันทพงษ์ (2558, หน้า บทคัดย่อ) ในเรื่องเกี่ยวกับปัจจัยสาเหตุการออกกลางคันของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์ศูนย์สระแก้วและแนวคิดของสำนักติดตามและประเมินผลการอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2560, หน้า 3-4) ในเรื่องเกี่ยวกับในเรื่องเกี่ยวกับการลดปัญหาการออกกลางคันของผู้เรียนอาชีวศึกษา ประจำปีงบประมาณ 2560ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุปแนวทางการแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคันและนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันประกอบด้วย 7 ด้าน ได้แก่ 1) พัฒนาคุณภาพชีวิต 2) ส่งเสริมความถนัดทางการเรียนตามความสนใจและตามความต้องการของนักเรียน3) จัดหาทุนการศึกษา สร้างงาน และสร้างรายได้ให้นักเรียนในระหว่างเรียน 4) ดูแล ช่วยเหลือนักเรียนให้เป็นรูปแบบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ได้มาตรฐาน 5) สร้างความรู้ ความเข้าใจ และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนกับครอบครัวนักเรียน 6) สร้างความสำคัญและสร้างความตระหนักให้กับผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดการศึกษาและงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 7) สร้างเครือข่ายทางโรงเรียน สังคม และหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกในการบริหารจัดการนักเรียนในด้านต่างๆ อย่างจริงจัง

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับ การแก้ไขนักเรียนออกกลางคันและนักเรียนเสี่ยงออกกลางคัน ทั้งในและต่างประเทศ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการดำเนินงานวิจัยต่อไป

2. นักวิจัยหลักและนักวิจัยร่วมได้แก่ ตัวผู้วิจัยเอง และนักวิจัยร่วม ได้แก่ นางสาวลิณี บุรณโกศลจะต้องเตรียมตัวเองให้พร้อมก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการศึกษาค้นคว้าให้มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระของทฤษฎี หลักการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลบ่งชี้แนวทางการแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันและกระบวนการมีส่วนร่วม (Participation) เพื่อชักจูง โน้มน้าวจิตใจกลุ่มบุคลากรเป้าหมาย ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างในการให้ข้อเท็จจริงของข้อมูลนักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันและกลุ่มเครือข่ายการ

จัดการศึกษาได้เห็นความสำคัญ และยินดีให้ความร่วมมือกันในการส่งเสริม สนับสนุนค้นหาแนวทาง และปฏิบัติงานแนวทางการแก้ไขปัญหาให้นักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคัน ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม (Participation) เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้ประสบความสำเร็จ และเพื่อให้สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 นำไปใช้เป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาให้นักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมในครั้งต่อไปอย่างจริงจัง และอย่างต่อเนื่อง

3. การเลือกพื้นที่วิจัยผู้วิจัยใช้สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ในเขตพื้นที่บริการที่มีนักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคัน และใช้บ้านพักนักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันเป็นสนามวิจัย ได้แก่ อำเภอเมืองจันทบุรี จำนวน 3 โรงเรียน อำเภอท่าใหม่ จำนวน 6 โรงเรียน อำเภอนายายอาม จำนวน 1 โรงเรียน และอำเภอแก่งหางแมว จำนวน 3 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น จำนวน 13 แห่ง โดยแบ่งสถานศึกษาตามขนาดจำนวนนักเรียน ได้แก่ สถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 3 โรงเรียน ขนาดกลาง จำนวน 4 โรงเรียน และขนาดเล็ก จำนวน 6 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น จำนวน 13 โรงเรียน

4. การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยคัดเลือกเฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่มีนักเรียนออกกลางคันในปีการศึกษา 2561 เท่านั้น โดยใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2558, หน้า 1) และนำมาพิจารณาคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ขนาดสถานศึกษา ประกอบด้วย สถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 3 โรงเรียน ขนาดกลาง จำนวน 4 โรงเรียน และขนาดเล็ก จำนวน 6 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 13 โรงเรียนและแบ่งสัดส่วนจำนวนนักเรียนออกกลางคันตามรายขนาดสถานศึกษา ได้กลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น จำนวน 44 คน ได้แก่ 1) กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่จำนวน 3 คน ขนาดกลาง 3 คน และขนาดเล็ก 2 คนรวมทั้งสิ้น จำนวน 8 คน 2) กลุ่มครูผู้รับผิดชอบนักเรียนออกกลางคันในสถานศึกษาขนาดใหญ่จำนวน 3 คน ขนาดกลาง 3 คน และขนาดเล็ก 2 คนรวมทั้งสิ้น จำนวน 8 คน 3) กลุ่มผู้ปกครองของนักเรียนออกกลางคันในสถานศึกษาขนาดใหญ่จำนวน 5 คน ขนาดกลาง 6 คน และขนาดเล็ก 3 คนรวมทั้งสิ้น จำนวน 14 คน และ 4) กลุ่มนักเรียนออกกลางคันในสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 5 คน ขนาดกลาง 6 คน และขนาดเล็ก 3 คนรวมทั้งสิ้น จำนวน 14 คน

5. การคัดเลือกกลุ่มเครือข่ายการจัดการศึกษาผู้วิจัยได้คัดเลือกกลุ่มเครือข่ายการจัดการศึกษาโดยใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2558, หน้า 1) เพื่อเข้ามาดำเนินการวิจัยแนวทางการแก้ไขปัญหาให้นักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันในสถานศึกษา ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม (Participation) ประกอบด้วย 8 กลุ่ม รวมทั้งสิ้นจำนวน 45 คน ได้แก่

5.1 เครือข่ายระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ได้แก่
 1) กลุ่มผู้บริหารการศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการ/ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 จำนวน 1 คน 2) กลุ่มบุคลากรผู้ได้รับมอบหมายหน้าที่งานการออกกลางคัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 จำนวน 1 คน 3) กลุ่มนักจิตวิทยาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 จำนวน 1 คน

5.2 เครือข่ายระดับสถานศึกษา ผู้วิจัยคัดเลือกเฉพาะสถานศึกษาที่มีนักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันเท่านั้นในปีการศึกษา 2561 รวมทั้งสิ้น จำนวน 13 โรงเรียน
 ต่อจากนั้น นำมาพิจารณาคัดเลือกตามเกณฑ์ขนาดสถานศึกษา ประกอบด้วย สถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 3 โรงเรียน ขนาดกลาง จำนวน 4 โรงเรียน และขนาดเล็ก จำนวน 6 โรงเรียน ได้แก่ 1) กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาที่มีนักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันในสถานศึกษาขนาดใหญ่จำนวน 3 คน ขนาดกลาง 4 คน และขนาดเล็ก 6 คนรวมทั้งสิ้น จำนวน 13 คน 2) กลุ่มครูผู้รับผิดชอบนักเรียนออกกลางคันที่มีนักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันในสถานศึกษาขนาดใหญ่จำนวน 3 คน ขนาดกลางจำนวน 4 คน และขนาดเล็กจำนวน 6 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 13 คน 3) กลุ่มผู้ปกครองของนักเรียนออกกลางคัน ในสถานศึกษาขนาดใหญ่จำนวน 1 คน ขนาดกลาง 1 คน และขนาดเล็ก 1 คนรวมทั้งสิ้น จำนวน 3 คน 4) กลุ่มประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามสัดส่วนขนาดสถานศึกษาขนาดใหญ่จำนวน 1 คน ขนาดกลาง 1 คน และขนาดเล็ก 1 คนรวมทั้งสิ้น จำนวน 3 คน

5.3 เครือข่ายระดับจังหวัด คัดเลือกจากผู้ที่มีบทบาทในการส่งเสริมการศึกษาในจังหวัดจันทบุรี ได้แก่ หน่วยงานของรัฐ/ เอกชน/ มูลนิธิ ฯลฯ รวมทั้งสิ้นจำนวน 10 คน

6. การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยนำข้อมูลมาจัดกระทำเรียบเรียง และจำแนกเนื้อหาตามกรอบแนวคิดตีความ และสรุปข้อมูลสำคัญเชิงพรรณนา

7. ตรวจสอบความถูกต้องเชิงทฤษฎี และความถูกต้องชัดเจนของสำนวนภาษา เพื่อช่วยให้ผู้ให้ข้อมูลเข้าใจง่าย และนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิด้านเนื้อหาและเครื่องมือการวิจัยตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัยก่อนนำไปปฏิบัติจริงกับกลุ่มตัวอย่าง

8. จัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือเทคโนโลยี ฯลฯ สำหรับใช้ในงานวิจัยได้แก่ เครื่องบันทึกเสียงกล้องถ่ายภาพดิจิทัลอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมกลุ่มและอุปกรณ์ในการนำเสนอข้อมูลสาธารณะอุปกรณ์ในการจัดบันทึกเหตุการณ์ต่างๆ ฯลฯ

9. ลงพื้นที่เพื่อศึกษาและสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับข้อมูลบ่งชี้เด็กเรียนออกกลางคันกับกลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น จำนวน 44 คนโดยแบ่งสัมภาษณ์เชิงลึกออกเป็นกลุ่มๆ ได้แก่ กลุ่มนักเรียนออกกลางคันในสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 5 คน ขนาดกลาง 6 คน และขนาดเล็ก 3 คนรวมทั้งสิ้นจำนวน 14 คนกลุ่มผู้ปกครองนักเรียนออกกลางคันในสถานศึกษาขนาดใหญ่จำนวน 5 คน ขนาด

กลาง 6 คน และขนาดเล็ก 3 คนรวมทั้งสิ้น จำนวน 14 คนกลุ่มครูผู้รับผิดชอบนักเรียนออกกลางคันที่มีนักเรียนออกกลางคันในสถานศึกษาขนาดใหญ่จำนวน 3 คน ขนาดกลาง 3 คน และขนาดเล็ก 2 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 8 คนและกลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาที่มีนักเรียนออกกลางคันในสถานศึกษาขนาดใหญ่จำนวน 3 คน ขนาดกลาง 3 คน และขนาดเล็ก 2 คนรวมทั้งสิ้น จำนวน 8 คน การสัมภาษณ์ข้อมูลเบื้องต้น ประกอบด้วย 1) ข้อมูลเบื้องต้นข้อมูลเบื้องต้นนักเรียนออกกลางคัน และแนวทางการแก้ไขปัญหาให้นักเรียนออกกลางคันตามเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลของการสัมภาษณ์เชิงลึกที่พัฒนาตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

หลังจากนั้นผู้วิจัยนำคำให้สัมภาษณ์เชิงลึกที่ได้มาสังเคราะห์แต่ละประเด็นและสรุปผลการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นนักเรียนออกกลางคัน เพื่อเก็บไว้เป็นข้อมูลพื้นฐาน (Based-line data) ในการนำไปวางแผนปฏิบัติงานศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหาให้นักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม (Participation) ของกลุ่มเครือข่ายการจัดการศึกษา ซึ่งผู้วิจัยใช้แนวคิดกระบวนการมีส่วนร่วมของโกวิท พวงงาม (2545, หน้า 8) และใช้แนวคิดของบันฑิต อ่อนดำ (2554, หน้า 2 อ้างใน ทศพล กฤตยพิสิฐ, 2537 หน้า 13) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหา ประเมิน และปรับปรุงแนวทางการแก้ไขปัญหาให้นักเรียนออกกลางคันและนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันโดยกลุ่มเครือข่ายการจัดการศึกษา ดังนี้

1. จัดประชุมเชิงปฏิบัติของกลุ่มเครือข่ายการจัดการเพื่อศึกษาค้นหาแนวทางแก้ไขปัญหาให้นักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคัน
2. ประเมิน และปรับปรุงแนวทางการแก้ไขปัญหาให้นักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันโดยผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ 2 ปฏิบัติการแก้ไขปัญหาให้นักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันโดยสถานศึกษา ดังนี้

1. จัดประชุมเชิงปฏิบัติของกลุ่มเครือข่ายการจัดการศึกษา เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจขยายแนวคิดแนวทางแก้ไขปัญหาให้นักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคัน
2. ลงพื้นที่ปฏิบัติการในสถานศึกษา/ บ้านพักนักเรียน/สถานที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนโดยสถานศึกษา และผู้วิจัยเข้าร่วมดำเนินงานเป็นบางครั้ง

ขั้นตอนที่ 3 ติดตาม ประเมินผล และพัฒนาการดำเนินงานแนวทางแก้ไขปัญหาให้นักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันโดยกลุ่มเครือข่ายการจัดการศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิดังนี้

1. จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ ติดตาม ประเมินผล และพัฒนาแนวทางแก้ไขปัญหาให้นักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคัน

2. จัดเวทีแสดงผลงานของสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคัน

ขั้นตอนที่ 4 สรุปผล รายงานผลแนวทางการแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคัน

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหา ประเมิน และปรับปรุงแนวทางการแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคันและนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันโดยกลุ่มเครือข่ายการจัดการศึกษาดำเนินการมีส่วนร่วม(Participation)

วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคันและนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของกลุ่มเครือข่ายการจัดการศึกษาตามแนวคิดของโกวิท ยพวงงาม (2545, หน้า 8) และของบัณฑิต อ่อนดำ (2554, หน้า 2 อ้างในทศพล กฤตยพิสิฐ, 2537 หน้า 13) ดังนี้

1. จัดประชุมเชิงปฏิบัติของกลุ่มเครือข่ายการจัดการเพื่อศึกษา ค้นหาแนวทางแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันดำเนินการดังนี้

1.1 เชิญประชุมเชิงปฏิบัติการของกลุ่มเครือข่ายการจัดการเพื่อศึกษาค้นหาขยายแนวคิดแนวทางแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม รวมทั้งสิ้นจำนวน 45 คน ได้แก่

1.1.1 กลุ่มเครือข่ายการจัดการศึกษาระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1รวมทั้งสิ้น จำนวน 4 คน ได้แก่ 1)กลุ่มผู้บริหารการศึกษาได้แก่ ผู้อำนวยการ/ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 จำนวน 1 คน 2)กลุ่มบุคลากรผู้ได้รับมอบหมายหน้าที่งานการออกกลางคัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1จำนวน 1 คน 3)กลุ่มนักจิตวิทยาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1จำนวน 1 คน

1.1.2 กลุ่มเครือข่ายการจัดการศึกษาระดับสถานศึกษา รวมทั้งสิ้น 32 คน ได้แก่ 1) กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาที่มีนักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันในสถานศึกษา ขนาดใหญ่จำนวน 3 คน ขนาดกลาง 4 คน และขนาดเล็ก 6 คนรวมทั้งสิ้น จำนวน 13 คน2)กลุ่มครูผู้รับผิดชอบนักเรียนออกกลางคันที่มีนักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันในสถานศึกษาขนาดใหญ่จำนวน 3 คน ขนาดกลางจำนวน 4 คน และขนาดเล็กจำนวน 6 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 13 คน3)กลุ่มผู้ปกครองของนักเรียนออกกลางคัน ในสถานศึกษาขนาดใหญ่จำนวน 1 คน ขนาดกลาง 1 คน และขนาดเล็ก 1 คนรวมทั้งสิ้น จำนวน 3 คน 4) กลุ่มประธานคณะกรรมการ

สถานศึกษาชั้นพื้นฐานในสถานศึกษาขนาดใหญ่จำนวน 1 คน ขนาดกลาง 1 คน และขนาดเล็ก 1 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 3 คน

1.1.3 กลุ่มเครือข่ายการจัดการศึกษาระดับจังหวัด รวมทั้งสิ้นจำนวน 10 คน
ได้แก่งานของรัฐบาล/ เอกชน/ มูลนิธิฯรวมทั้งสิ้นจำนวน 10 คน

1.2 เขียววิทยากรดำเนินการตามขั้นตอนของการประชุมเชิงปฏิบัติการของกลุ่มเครือข่ายการจัดการเพื่อ 1) สร้างความรู้ ความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับข้อมูลบ่งชี้ที่นักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสียงออกกลางคันในสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากันตบุรี เขต 1 และนักเรียนเสียงออกกลางคันในสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากันตบุรี เขต 1 2) ศึกษาและค้นหาแนวทางแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสียงออกกลางคันของกลุ่มเครือข่ายการจัดการเพื่อศึกษา ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม (Participation)

1.3 ผู้วิจัยหลักและผู้วิจัยร่วมดำเนินการจัดทำเอกสารและสื่อวีดิทัศน์เกี่ยวกับข้อมูลบ่งชี้ และแนวทางแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสียงออกกลางคันในสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากันตบุรี เขต 1 ดำเนินการร่วมเป็นคณะวิทยากรที่เลี้ยงประจำกลุ่มแต่ละกลุ่ม และปฏิบัติหน้าที่บันทึกข้อมูล เก็บรวบรวมข้อมูล และจัดทำคู่มือแนวทางแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสียงออกกลางคัน สำหรับให้สถานศึกษาที่มีนักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสียงออกกลางคันนำไปใช้ปฏิบัติงาน

1.4 ผู้เชี่ยวชาญด้านเครื่องมือ สื่อเทคโนโลยีปฏิบัติหน้าที่บันทึกภาพและเสียง ฯลฯ

2. ประเมิน และปรับปรุงแนวทางแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสียงออกกลางคันให้มีความเหมาะสมกับ บริบท และข้อมูลบ่งชี้ของนักเรียนออกกลางคันและนักเรียนเสียงออกกลางคันดังนี้

2.1 จัดประชุม สนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยแบ่งกลุ่มเครือข่ายการจัดการออกเป็นกลุ่ม จำนวน 4 กลุ่ม เพื่อวิพากษ์แนวทางแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสียงออกกลางคัน เพื่อประเมิน และปรับปรุงก่อนนำไปทดลองปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีนักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสียงออกกลางคัน

2.2 สรุป และรายงานผลแนวทางแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสียงออกกลางคัน

2.3 จัดทำแผนและนำไปสู่การปฏิบัติของกลุ่มเครือข่ายการจัดการด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม (Participation) เป็นการกำหนดแผนงาน ขั้นตอน กิจกรรมต่างๆ ในการปฏิบัติงานแนวทางแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคันและนักเรียนเสียงออกกลางคันเพื่อใช้ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีนักเรียนออกกลางคันและนักเรียนเสียงออกกลางคันส่วนคณะผู้วิจัยทำหน้าที่เข้าร่วมในการส่งเสริม สนับสนุน ให้คำปรึกษาเพื่อให้การจัดทำแผนปฏิบัติการบรรลุเป้าหมาย

ขั้นตอนที่ 2 ปฏิบัติการแก้ไขปัญหาให้นักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม (Participation)

วัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจการปฏิบัติงานแนวทางการแก้ไขปัญหาให้นักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันในสถานศึกษา และลงพื้นที่ปฏิบัติการในสถานศึกษาที่มีนักเรียนออกกลางคันและนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของกลุ่มเครือข่ายการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายและกลุ่มเครือข่ายการจัดการศึกษาระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 และคณะผู้วิจัยเข้าร่วมปฏิบัติงานเป็นครั้งคราว ดังนี้

1. จัดประชุมเชิงปฏิบัติของกลุ่มเครือข่ายการจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเข้าใจ ขยายแนวคิดแนวทางการแก้ไขปัญหาให้นักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันในสถานศึกษา ตามแผนปฏิบัติการ ขั้นตอน กิจกรรมต่างๆ และปฏิบัติงานตามคู่มือแนวทางแก้ไขปัญหาให้นักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันก่อนนำไปปฏิบัติงานในสถานศึกษาต่อไปรวมทั้งสิ้น จำนวน 28 คน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1.1 กลุ่มเครือข่ายการจัดการศึกษาระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 จำนวน 3 คน ได้แก่ 1) กลุ่มผู้บริหารการศึกษาได้แก่ ผู้อำนวยการ/ รองผู้อำนวยการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 จำนวน 1 คน 2) กลุ่มบุคลากรผู้ได้รับมอบหมายหน้างานการออกกลางคัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 จำนวน 1 คนและ 3) กลุ่มนักจิตวิทยาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 จำนวน 1 คน

1.2 กลุ่มเครือข่ายการจัดการศึกษาระดับสถานศึกษารวมทั้งสิ้น จำนวน 26 คน ได้แก่ 1) กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาที่มีนักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันในสถานศึกษาขนาดใหญ่จำนวน 3 คน ขนาดกลาง 4 คน และขนาดเล็ก 6 คนรวมทั้งสิ้น จำนวน 13 คน 2) กลุ่มครูผู้รับผิดชอบนักเรียนออกกลางคันที่มีนักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันในสถานศึกษาขนาดใหญ่จำนวน 3 คน ขนาดกลางจำนวน 4 คน และขนาดเล็กจำนวน 6 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 13 คน

2. ลงพื้นที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา และบ้านพักนักเรียน/ สถานที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันโดยมอบหมายให้กลุ่มเครือข่ายการจัดการศึกษาระดับสถานศึกษาที่มีนักเรียนออกกลางคันและนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันดำเนินการตามแผนปฏิบัติการและคู่มือแนวทางแก้ไขปัญหาให้นักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันสถานศึกษาและกลุ่มเครือข่ายการจัดการศึกษาระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 และคณะผู้วิจัยเข้าร่วมปฏิบัติงานเป็นครั้งคราว

ขั้นตอนที่ 3 ติดตาม ประเมินผล และพัฒนาการดำเนินงานแนวทางแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม (Participation)

วัตถุประสงค์เพื่อติดตาม ประเมินผล และพัฒนาแนวทางการแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคัน ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของกลุ่มเครือข่ายการจัดการศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิ พร้อมทั้งแสดงผลงาน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จในแนวทางการแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคัน ดังนี้

1. เชิญประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อติดตาม ประเมินผล และพัฒนาการดำเนินงานแนวทางแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคัน ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของกลุ่มเครือข่ายการจัดการศึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ โดยการสนทนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็น แลกเปลี่ยนเรียนรู้ วิเคราะห์ ประเมินผล ปรับปรุง และพัฒนาการดำเนินงานประกอบด้วย 3 กลุ่ม รวมทั้งสิ้น จำนวน 45 คน ได้แก่

1.1 กลุ่มเครือข่ายการจัดการศึกษาระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 รวมทั้งสิ้น จำนวน 3 คน ได้แก่ 1) กลุ่มผู้บริหารการศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการ/ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 จำนวน 1 คน 2) กลุ่มบุคลากรผู้ได้รับมอบหมายหน้างานการออกกลางคัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 จำนวน 1 คน 3) กลุ่มนักจิตวิทยาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 จำนวน 1 คน

1.2 กลุ่มเครือข่ายการจัดการศึกษาระดับสถานศึกษา รวมทั้งสิ้น จำนวน 32 คน ได้แก่ 1) กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาที่มีนักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันในสถานศึกษาขนาดใหญ่จำนวน 3 คน ขนาดกลาง 4 คน และขนาดเล็ก 6 คนรวมทั้งสิ้น จำนวน 13 คน 2) กลุ่มครูผู้รับผิดชอบนักเรียนออกกลางคันที่มีนักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันในสถานศึกษาขนาดใหญ่จำนวน 3 คน ขนาดกลางจำนวน 4 คน และขนาดเล็กจำนวน 6 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 13 คน 3) กลุ่มผู้ปกครองของนักเรียนออกกลางคัน ในสถานศึกษาขนาดใหญ่จำนวน 1 คน ขนาดกลาง 1 คน และขนาดเล็ก 1 คนรวมทั้งสิ้น จำนวน 3 คน 4) กลุ่มประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามสัดส่วนขนาดสถานศึกษาขนาดใหญ่จำนวน 1 คน ขนาดกลาง 1 คน และขนาดเล็ก 1 คนรวมทั้งสิ้น จำนวน 3 คน

1.3 กลุ่มเครือข่ายการจัดการศึกษาระดับจังหวัดและผู้ทรงคุณวุฒิรวมทั้งสิ้นจำนวน 10 คน ได้แก่ หน่วยงานของรัฐ/ เอกชน/ มูลนิธิ ฯลฯ รวมทั้งสิ้นจำนวน 10 คน

2. จัดเวทีแสดงผลงานของสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันโดยเชิญสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จมาร่วมแสดงผลงาน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในแนวทางการแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันเช่น สถานศึกษาสร้างความรู้ ความเข้าใจ ชักชวน แนะนำ และสร้างเจตคติด้านบวกเกี่ยวกับความสำคัญด้านการศึกษาให้กับนักเรียนและผู้ปกครองนักเรียน สถานศึกษามีจำนวนนักเรียนออกกลางคันลดลง/ ไม่มี และกลับมาเข้าเรียนต่อในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานและนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันยังมีอัตราคงอยู่ในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไป สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 และสถานศึกษามีเครือข่ายการจัดการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

ขั้นตอนที่ 4 สรุปผล รายงานผลแนวทางแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม (Participation)

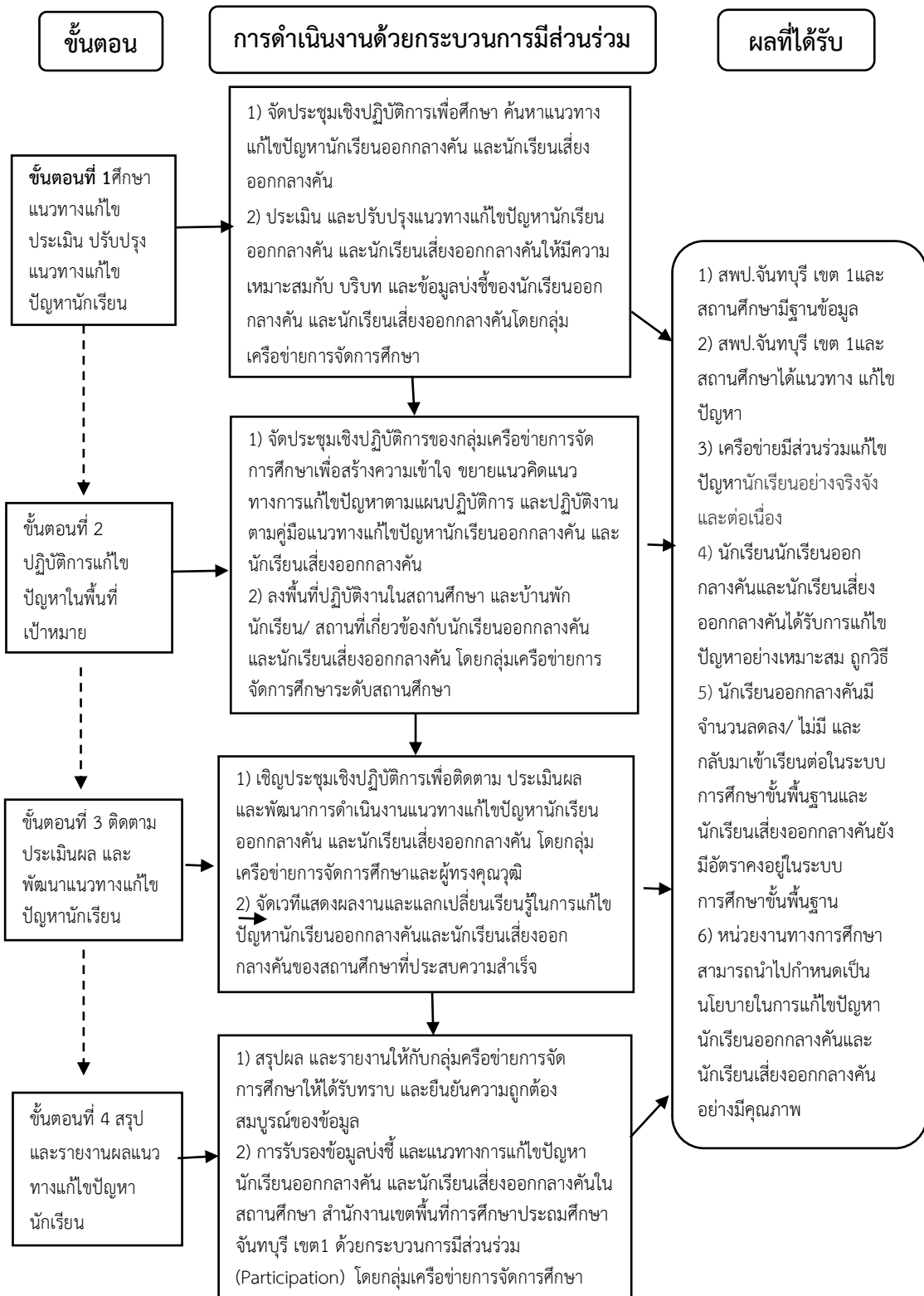
วัตถุประสงค์เพื่อสรุป รับรองผล และรายงานผลข้อมูลบ่งชี้ และแนวทางการแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันในสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม (Participation) ดังนี้

1. สรุปผล และรายงาน เมื่อกลุ่มเครือข่ายการจัดการศึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิได้ดำเนินการประเมิน ปรับปรุง และพัฒนาแนวทางการแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันในสถานศึกษาตามแผนปฏิบัติการจนข้อมูลอิ่มตัวแล้วด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม (Participation) โดยการระดมสมอง สนทนากลุ่ม แลกเปลี่ยนเรียนรู้จัดเวทีแสดงผลงาน ศึกษาจากเอกสาร ทัศนศึกษา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและได้ข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลสรุป และรายงานผลให้กับกลุ่มเครือข่ายการจัดการศึกษาให้ได้รับทราบ และยืนยันความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูลบ่งชี้ และแนวทางการแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันในสถานศึกษา ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม (Participation) จนบรรลุตามวัตถุประสงค์การวิจัยทุกประการ

2. การรับรองข้อมูลบ่งชี้ และแนวทางการแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม (Participation) โดยให้กลุ่มเครือข่ายการจัดการศึกษาร่วมกันพิจารณาวิเคราะห์ข้อมูลบ่งชี้ และแนวทางการแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันในสถานศึกษาให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย และเครื่องมือการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ในการวิจัย

โดยสรุป การดำเนินงานแนวทางการการแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม (Participation) โดยให้กลุ่มเครือข่ายการจัดการศึกษาประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหา ประเมิน และปรับปรุงแนวทางการแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคันและนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันโดยกลุ่มเครือข่ายการจัดการศึกษา ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม (Participation) ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน ได้แก่ 1) จัดประชุมเชิงปฏิบัติการของกลุ่มเครือข่ายการจัดการเพื่อศึกษา ค้นหาแนวทางแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันและ 2) ประเมิน และปรับปรุงแนวทางแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันให้มีความเหมาะสมกับ บริบท และข้อมูลบ่งชี้ของนักเรียนออกกลางคันและนักเรียนเสี่ยงออกกลางคัน ขั้นตอนที่ 2 ปฏิบัติการแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม (Participation) ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน ได้แก่ 1) จัดประชุมเชิงปฏิบัติการของกลุ่มเครือข่ายการจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเข้าใจ ขยายแนวคิดแนวทางการแก้ไขปัญหตามแผนปฏิบัติการ และปฏิบัติงานตามคู่มือแนวทางแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคัน 2) ลงพื้นที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา และบ้านพักนักเรียน/ สถานที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคัน โดยกลุ่มเครือข่ายการจัดการศึกษาระดับสถานศึกษาที่มีนักเรียนออกกลางคันและนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันดำเนินการตามแผนปฏิบัติการและคู่มือแนวทางแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันสถานศึกษาและกลุ่มเครือข่ายการจัดการศึกษาระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 และคณะผู้วิจัยเข้าร่วมปฏิบัติงานเป็นครั้งคราว ขั้นตอนที่ 3 ติดตาม ประเมินผล และพัฒนาการดำเนินงานแนวทางแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคัน ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม (Participation) ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน ได้แก่ 1) เชิญประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อติดตาม ประเมินผล และพัฒนาการดำเนินงานแนวทางแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคัน ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของกลุ่มเครือข่ายการจัดการศึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ 2) จัดเวทีแสดงผลงานของสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคัน และขั้นตอนที่ 4 สรุปผล รายงานผลแนวทางแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคัน ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม (Participation) ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน ได้แก่ 1) สรุปผล และรายงานให้กับกลุ่มเครือข่ายการจัดการศึกษาให้ได้รับทราบ และยืนยันความถูกต้อง สมบูรณ์ของข้อมูลบ่งชี้ และแนวทางการแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันในสถานศึกษา ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม (Participation) 2) การรับรองข้อมูลบ่งชี้ และแนวทางการแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม (Participation)

โดยกลุ่มเครือข่ายการจัดการศึกษาผู้วิจัยได้สรุปแนวทางการแก้ไขปัญหาให้นักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม (Participation) เป็น Flow chart ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยการแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันของกลุ่มเครือข่ายการจัดการศึกษา ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม (Participation)

บรรณานุกรม

- โกมล จันทวงศ์.(2558). ปัจจัยสาเหตุการออกกลางคันของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์ศูนย์สระแก้ว. วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ 5(1), 1.
- โกวิท พวงงาม. (2545). การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน” เข้าถึงได้จาก <http://my.dek-d.com/plugna99/writer/viewlongc.pp?id=675528&capter=124>
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2549). แก่ปัญหาสังคมแก่เด็กออกกลางคัน. เข้าถึงได้จาก <http://www.kriengsak.com>
- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ 2561. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- จตุพล ยงศร. (2560). การสูญเสียทางการศึกษาส่งผลต่อคุณภาพบัณฑิตของอุดมศึกษาไทย. วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์. 1(18),1-9.
- จิมล แก้วฉิมพลี. (2555). สภาพปัญหา สาเหตุ กระบวนการแก้ไขปัญหาและแนวทางป้องกัน การออกกลางคันของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเวียงจันทน์นครราชสีมา.วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาการวิจัยและประเมิน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2558). การเลือกกลุ่มตัวอย่าง. เข้าถึงได้จาก <http://pioneer.netserv.chula.ac.th/~jaimorn/re6.htm>
- เจียรนัย ทรงชัยกุล. (2543). พฤติกรรมวัยรุ่น(พิมพ์ครั้งที่ 5). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชาญ สุขเสาวบัณฑิต. (2546). การศึกษาปัญหาการออกกลางคันของนักเรียนระบบทวิภาคี หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) พ.ศ. 2538 ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม สังกัดอาชีวศึกษา วิทยาลัยเทคนิคราชบุรี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาช่างอุตสาหกรรม, บัณฑิตวิทยาลัย, วิทยาลัยเทคนิคราชบุรี.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2537). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยมงคล จำรูญ.(2548). สาเหตุการออกกลางคันของนักเรียนสาขาช่างยนต์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยการอาชีพนครนายก. สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาช่างยนต์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- ชัยยุทธ์ ปัญญาสวัสดิ์สุทธิ. (2557). โครงการสำรวจติดตามค่าใช้จ่ายภาครัฐของโครงการเรียนฟรี 15 ปีในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: คณะเศรษฐศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- แทนคุณ จิตต์อิสระ.(2550). ครอบครัวพอเพียง ครอบครัวความสุข. มติชน,30(10/737), 27.

- ทศพล กฤตยพิสิฐ (2538). การมีส่วนร่วมของกำนันผู้ใหญ่บ้านเขตหนองจอกที่มีต่อโครงการ/ กิจกรรมพัฒนาตามแนวทาง “บวร” และ “บรม” เพื่อสร้างอุดมการณ์แผ่นดินทองหนองจอก. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. (2546). การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิคและกรณี ตัวอย่าง. กรุงเทพมหานคร: 598 Print.
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. (2527). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- บรรจง โอบาร์ และคณะ. (2546). รายงานการวิจัยปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกเข้าศึกษาและการออกกลางคันตามความคิดเห็นของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยทักษิณ. สงขลา: กลุ่มงานนิสิต.
- บัณฑิต อ่อนดำ. (2554). ทฤษฎีการใช้วิธีและระบบทางการบริหารเข้าถึงได้จาก <http://muslimchiangmai.net/index.php?topic=1059.0;wap2>
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: สุวีริย์สาสน์.
- บุญธรรมกิจปริดาบริสุทธิ์. (2537). เทคนิคการสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: B&B.
- เบ็ญจภา สุทธิระพินทุ. (2536). สาเหตุการสูญเปล่าทางการศึกษาของการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต, ภาควิชาบริหารเทคนิคศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- ปฎิภาณ อินทเนตร (2558). ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแก้ปัญหาหนักเรียนออกกลางคันของโรงเรียนวังเหนือวิทยาที่สอดคล้องกับการศึกษาในศตวรรษที่ 21. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2556). การจัดทำยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เกิดความรับผิดชอบ. กรุงเทพฯ: มูลนิธิฯ.
- ยุพาพร รุปางม. (2545). การมีส่วนร่วมของข้าราชการสำนักงานงบประมาณในการปฏิรูประบบราชการ. ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- รุ่งโรจน์ อาริยะ. (2552). บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาในการลดปัญหาการออกกลางคันของนักเรียน วิทยาลัยการอาชีพเชียงคำ จังหวัดพะเยา. เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- รอฮานีตอหะ. (2546). ศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองที่เป็นกรรมการสถานศึกษาต่อการแก้ไข

ปัญหาการออกกลางคันของนักเรียนศึกษาเฉพาะกรณี: โรงเรียนประถมศึกษา ตำบล
มะนังตายอ จังหวัดนราธิวาส.

วระสา จันทะคัต. (2549). การพัฒนาการดำเนินงานการป้องกันปัญหานักเรียนออกกลางคัน โรงเรียน
ครุราษฎร์สามัคคีอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, สาขาการ
บริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ศิริชัย กาญจนวาสี. (2521). องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการออกกลางคันและการตกต่ำชั้นของ
นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

ศิริชัย ชินะตั้งกูร. (2546). ความสูญเปล่าทางการศึกษา: แนวคิดจากกลุ่มอนุรักษนิยม. เอกสารวิจัย
การศึกษา. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท. อัดสำเนา.

สารวัตรนักเรียน. (2541). คู่มือนักเรียน นักศึกษา และผู้ปกครอง. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรม
การศาสนา.

สิงห์ จินพงษ์. (2552). การออกกลางคันของนักเรียนโรงเรียนสามัคคีพัฒนาอำเภอแม่ฟ้าหลวง
จังหวัดเชียงราย. การค้นคว้าแบบอิสระ, ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาบริหาร
การศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1. (2560). ข้อมูลสารสนเทศการจัดการศึกษา
ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ประจำปีงบประมาณ 2560.
จันทบุรี: สำนักงานฯ.

———. (2561). ขอสำรวจข้อมูลนักเรียนออกกลางคัน ปีการศึกษา 2560 และปีการศึกษา
2561 (ภาคเรียนที่ 1). จันทบุรี: สำนักงานฯ.

———. (2559). คำสั่งมอบหมายหน้าที่และความรับผิดชอบการปฏิบัติหน้าที่ราชการ. จันทบุรี:
สำนักงานฯ.

———. (2560). นโยบายพัฒนาการศึกษาของรัฐบาล. จันทบุรี: ม.ป.ท. อัดสำเนา.

———. (2561). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561. จันทบุรี: สำนักงานฯ.

———. (2560). รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560. จันทบุรี:
สำนักงานฯ.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579.
กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2545). การปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ. เข้าถึงได้จาก
<http://www.moe.go.th/main2/edu-reform/edu-reform.htm>

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2555). การพัฒนาระบบการติดตามดูแลนักเรียนใน

- การศึกษาภาคบังคับ 9 ปี ตามพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พุทธศักราช 2545.
กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). *ระบบการแนะแนวในโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *โครงการลดปัญหาการออกกลางคันของผู้เรียนอาชีวศึกษา ประจำปีงบประมาณ 2560*. กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ.
- อภิชาติเลहनันท์. (2553). *โมเดลเชิงสาเหตุของการออกกลางคันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Chui, Brenda P. (2012). *Executive function of Taiwanese middle school dropout in Tainan City*. Doctoral dissertation, Ph.D., Azusa Pacific University.
- Cohen, J. and N.T. Uphoff, (1980). "Participation" a Place in Rural Development seeking Clarity Through Specificity. *World Development*, 8, 213-218
- Harper, Joselyn. (2015). *An exploration of the influence of parental involvement on Literacy for high school drop-outs : A qualitative case study*. Doctoral dissertation, Ph.D., Keiser University.
- Bowers, M. Edwards. (2017). *Why are 21st century students dropping out of high School?: Are examination of cause, effects, and prevention*. Doctoral dissertation, Ph.D., Wingate University.

ภาคผนวก

เครื่องมือวิจัย

แบบสัมภาษณ์เชิงลึกนักเรียนออกกลางคันฯ

แบบสัมภาษณ์เชิงลึกสำหรับผู้บริหารโรงเรียน

แบบสัมภาษณ์เชิงลึกสำหรับครู

แบบสัมภาษณ์เชิงลึกสำหรับผู้ปกครองนักเรียน

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก
สำหรับนักเรียนออกกลางคันและนักเรียนเสี่ยงออกกลางคัน
โครงการวิจัยเรื่อง

“การแก้ไขปัญหาให้นักเรียนออกกลางคันและนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันในสถานศึกษาของกลุ่มเครือข่ายการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1”

คำชี้แจงในการตอบแบบสัมภาษณ์เชิงลึก

1. แบบสัมภาษณ์เชิงลึกฉบับนี้ สำหรับนักเรียนที่มีปัญหาออกกลางคันและนักเรียนเสี่ยงออกกลางคัน
2. วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลบ่งชี้เชิงลึกของนักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันและศึกษาวิธีการแก้ไขปัญหาจากนักเรียนกลุ่มนี้ เพื่อให้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงกับตัวนักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1
3. แบบสัมภาษณ์เชิงลึกฉบับนี้ มีทั้งหมด 3 ตอน
 - ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป
 - ตอนที่ 2 ข้อมูลบ่งชี้เชิงลึกของนักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคัน
 - ตอนที่ 3 วิธีการแก้ไขปัญหาของนักเรียนการออกกลางคัน และการเสี่ยงออกกลางคัน
4. การสัมภาษณ์ อาจมีการเพิ่มเติมได้ตามบริบท และความเหมาะสมกับสภาพข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นขณะลงพื้นที่ในสนามวิจัย
5. ข้อมูลเชิงลึกทั้งหมดที่ได้จากการให้สัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะเก็บไว้เป็นความลับสุดยอด

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก
สำหรับนักเรียนออกกลางคันและนักเรียนเสี่ยงออกกลางคัน

วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์.....เวลา.....น.
 สถานที่สัมภาษณ์.....
 ชื่อ-นามสกุลผู้ให้สัมภาษณ์.....
 สถานศึกษา.....
 มีเชื้อชาติ..... สัญชาติ..... ศาสนา.....
 ที่อยู่ปัจจุบัน.....
 เบอร์โทรศัพท์มือถือ (หากมี).....

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. เพศ (.....) ชาย (.....) หญิง
2. อายุ.....ปี (เกิดวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....)
3. ระดับชั้นที่ออกกลางคัน.....
4. ปีการศึกษาสุดท้ายที่ออกกลางคัน.....
5. ปัจจุบันนักเรียนอาศัยอยู่กับ.....
6. ปัจจุบันครอบครัวของนักเรียนที่มีอยู่จริงภายในบ้านมีจำนวนสมาชิกทั้งหมด.....คน
ประกอบด้วย.....
.....
7. ปัจจุบันคนในครอบครัว/ญาติที่นักเรียนพักอาศัยประกอบอาชีพหลัก.....
8. ปัจจุบันสถานภาพบิดา มารดา (.....) อยู่ร่วมกัน (.....) ย่าร้าง/ แยกกันอยู่ (.....) อื่นๆ
ระบุ.....
9. นักเรียนมีพี่น้องร่วมบิดา มารดาเดียวกัน จำนวน.....คน
10. นักเรียนมีพี่น้องต่างบิดา มารดา จำนวน.....คน
11. ขณะเมื่อนักเรียนออกกลางคันนักเรียนประกอบอาชีพ.....
12. นักเรียนมีเพื่อนสนิท จำนวน.....คน
13. นักเรียนมีเพื่อนต่างเพศ.....คน

ตอนที่ 2 ข้อมูลบ่งชี้เชิงลึกการออกกลางคัน และการเสี่ยงออกกลางคันของนักเรียน

ขณะนี้นักเรียนกำลังประสบปัญหาเกี่ยวกับเรื่อง.....

ด้านสถานศึกษาประกอบด้วย ปัญหาจากผู้บริหารสถานศึกษา ครู เพื่อนการเรียนการสอน

1. นักเรียนคิดว่าการกระทำหรือพฤติกรรมและบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงต่อนักเรียน มีปัญหากับนักเรียนหรือไม่ ชอบหรือไม่ เพราะอะไร.....
2. นักเรียนคิดว่าสถานศึกษาของนักเรียนน่าอยู่หรือไม่ ประทับใจอะไรบ้าง เพราะอะไร.....
3. นักเรียนคิดว่าในสถานศึกษามีครู หรือนักเรียนทำร้ายร่างกายกันหรือไม่ มั่วสุมสิ่งเสพติดหรือไม่ ขายยาเสพติดหรือไม่ หรือขายบริการทางเพศหรือไม่ อย่างไร.....
4. นักเรียนคิดว่าการกระทำหรือพฤติกรรมและบทบาทของครูประจำชั้นหรือครูคนอื่นๆ มีปัญหากับนักเรียนหรือไม่ ชอบหรือไม่ เพราะอะไร.....
5. นักเรียนคิดว่าชอบครูคนไหนมากที่สุด เพราะอะไร.....
6. นักเรียนคิดว่าการกระทำหรือพฤติกรรมและบทบาทของเพื่อนในสถานศึกษามีปัญหากับตัวนักเรียนเองหรือไม่ ชอบหรือไม่ เพราะอะไร.....

7. นักเรียนคิดว่าเพื่อนมีอิทธิพลทำให้นักเรียนต้องออกจากกลางคันจากสถานศึกษาหรือไม่ อย่างไร.....
 8. นักเรียนคิดว่าการจัดการเรียนการสอนของครูเป็นปัญหากับนักเรียนหรือไม่ ชอบหรือไม่ เพราะอะไร.....
 9. นักเรียนคิดว่ามีความรู้ ความเข้าใจในเวลาเรียนหรือไม่ ชอบหรือไม่ชอบวิชาใดบ้าง เพราะอะไร.....
 10. นักเรียนคิดว่าผู้ใดสามารถเป็นผู้ให้คำปรึกษา แนะนำ และช่วยเหลือที่ดีที่สุดในระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาหรือครูประจำชั้น หรือครูคนอื่นๆ หรือเพื่อนสนิท เพราะอะไร.....
 11. นักเรียนขาดเรียนบ่อยครั้งหรือไม่ เพียงใด.....
 12. นักเรียนรู้สึกอย่างไรกับคนที่ไม่เรียนหนังสือ.....
- เพิ่มเติม.....

ด้านครอบครัว ประกอบด้วย ปัญหาจากสัญชาติ ฐานะทางเศรษฐกิจ การตั้งถิ่นฐาน

1. นักเรียนมีปัญหาเรื่องสัญชาติ เชื้อชาติ ศาสนาหรือไม่ อย่างไร.....
 2. พ่อ แม่ ผู้ปกครองนักเรียนเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยโดยถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่..... เข้ามาอยู่อาศัยในประเทศไทยกี่ปี และพักอาศัยอยู่กับใครและเข้ามาทำอาชีพอะไร.....
 3. นักเรียนเดินทางกลับประเทศของตนเองบ่อยครั้งหรือไม่ เพียงใด และพักอยู่นานเท่าไร.....
 4. นักเรียนมีปัญหาความปลอดภัยภายในครอบครัวของนักเรียนเอง หรือจากครอบครัวที่นักเรียนเข้ามาพักอาศัยอยู่ด้วยหรือไม่ อย่างไร.....
 5. นักเรียนมีปัญหาการใช้เงินในขณะที่อยู่ในสถานศึกษาหรือไม่ และใช้จ่ายเพียงพอรหรือไม่ อย่างไร.....
 6. นักเรียนมีถิ่นฐานเดิมของครอบครัวอยู่ที่แห่งนี้มาก่อนหรือไม่ อย่างไร.....
 7. ครอบครัวของนักเรียนมีความจำเป็นต้องย้ายถิ่นฐานที่อยู่บ่อยครั้งหรือไม่ มีสาเหตุจากอะไร อย่างไร.....
 8. ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวนักเรียนเป็นอย่างไร.....
 9. นักเรียนมีการหารายได้ในระหว่างเรียนเพื่อช่วยเหลือตนเองและครอบครัวหรือไม่ อย่างไร และสถานที่ทำงานอยู่แห่งใด วันละเท่าไร.....
 10. นักเรียนมีปัญหาการเดินทางจากบ้านถึงสถานศึกษาหรือไม่ ต้องจ่ายค่าพาหนะเดินทางหรือไม่ อย่างไร.....
 11. นักเรียนมีปัญหาขัดแย้ง ทะเลาะวิวาทกับคนในครอบครัวหรือไม่ อย่างไร.....
 12. นักเรียนมีภาระที่จะต้องเลี้ยงดู พ่อ หรือ แม่ หรือ ผู้ปกครอง หรือคนในครอบครัวหรือไม่ อย่างไร.....
- เพิ่มเติม.....

ด้านสภาพแวดล้อม ประกอบด้วย ปัญหาจากความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน แหล่งอบายมุข

1. นักเรียนมีปัญหาทะเลาะ ขัดแย้งกับเพื่อนบ้านใกล้เคียงหรือไม่ อย่างไร.....
 2. นักเรียนรู้สึกอย่างไรกับเพื่อนบ้านใกล้เคียง มีความปลอดภัยในชีวิตหรือไม่ อย่างไร.....
 3. ครอบครัวของนักเรียนหรือตัวนักเรียนเองมีการทะเลาะเบาะแว้งกับเพื่อนบ้านหรือไม่ บ่อยครั้งเพียงใด สาเหตุที่ทะเลาะเพราะอะไร อย่างไร.....
 4. นักเรียนคิดว่าชุมชน/ ท้องถิ่นที่นักเรียนอาศัยอยู่ชอบหรือไม่อย่างไร.....
 5. นักเรียนคิดว่าชุมชน/ ท้องถิ่นที่นักเรียนอาศัยมีแหล่งอบายมุขหรือไม่ เล่นการพนันหรือไม่.....
 6. นักเรียนคิดว่าชุมชนของนักเรียนมีความปลอดภัยหรือไม่ มีการทำร้ายร่างกายกันหรือไม่ มีบ่อนการพนันหรือไม่ มีสุ่มสิ่งเสพติดหรือไม่ ขายยาเสพติดหรือไม่ ขายบริการทางเพศหรือไม่ เพราะอะไรอย่างไร.....
 7. นักเรียนเคยเข้าไปมั่วสุมในแหล่งอบายมุขในชุมชนหรือชุมชนอื่นๆ หรือไม่ เพราะอะไร.....
 8. นักเรียนเคยถูกชักชวนจากคนรอบข้างให้ออกจากสถานศึกษาหรือไม่ และใครชักชวน และชักชวนให้ไปทำอะไร ที่ไหนเมื่อไร.....
- เพิ่มเติม.....

ด้านเหตุผลส่วนตัว ประกอบด้วย ปัญหาจากการสมรส ไม่ต้องการเรียนติดเกมเสพยาเสพติดปัญหาสุขภาพ การดูแลตนเองให้ปลอดภัย เสียชีวิต

1. นักเรียนมีการคบเพื่อนต่างเพศแบบชู้สาวหรือไม่ อย่างไร.....
2. พ่อแม่ ผู้ปกครองของนักเรียนบังคับให้นักเรียนต้องเข้าพิธีสมรสหรือไม่ อย่างไร.....
3. นักเรียนถูกบังคับ ช่มชู้ให้สมรสกับฝ่ายหญิงหลังจากมีเพศสัมพันธ์หรือไม่ อย่างไร.....
4. นักเรียนมีภรรยาและมีบุตรที่ต้องรับภาระเลี้ยงดูหรือไม่ อย่างไร.....
5. นักเรียนมีปัญหาคับข้องใจส่วนตัวเรื่องอะไรจึงไม่ต้องการไปสถานศึกษา อย่างไร.....
6. นักเรียนคิดว่ามีปัญหาเรื่องใดมากที่สุดที่มีอิทธิพลทำให้ไม่ต้องการไปสถานศึกษาเพื่อเรียนหนังสืออีกต่อไปเพราะอะไร.....
7. นักเรียนต้องออกจากสถานศึกษากลางคัน หรือมีแนวโน้มที่จะออกกลางคันเกิดจากเรื่องอะไรเพราะอะไร.....
8. นักเรียนเคยอยากทดลองเสพยาเสพติดหรือขายยาเสพติด เช่น บุหรี่ กัญชา เหล้า ยาบ้า หรือไม่เพราะอะไร.....
9. นักเรียนเคยถูกเพื่อนชักชวนให้เสพยาเสพติดหรือขายยาเสพติด เช่น บุหรี่ กัญชา เหล้า ยาบ้าหรือไม่ อย่างไร.....

10. นักเรียนชอบเล่นเกมหรือไม่ และการติดเล่นเกมมีผลทำให้นักเรียนไม่ต้องการมาสถานศึกษาหรือไม่ อย่างไร.....
 11. นักเรียนมีปัญหาด้านสุขภาพหรือมีโรคประจำตัวหรือไม่ ได้รับการรักษาหรือไม่ ที่ไหน อย่างไร....
 12. นักเรียนรับประทานอาหารเช้าวันละกี่มื้อ อาหารแต่ละมื้อมีคุณค่าทางอาหาร และเพียงพอต่อความต้องการของร่างกายหรือไม่อย่างไร.....
 13. นักเรียนชอบรับประทานอาหารประเภทใดมากที่สุด เพราะอะไร.....
 14. นักเรียนล้างมือทุกครั้งก่อนรับประทานอาหารเช้าหรือไม่ เพราะอะไร.....
 15. นักเรียนอาบน้ำวันละกี่ครั้ง เวลาใดบ้าง.....
 16. นักเรียนสวมใส่เสื้อผ้าเพียงชุดเดียวซ้ำกันหรือไม่ เพราะอะไร.....
 17. นักเรียนชอบทำกิจกรรมหรือชอบเล่นในสถานที่ใดมากที่สุด เพราะอะไร.....
 18. บ้านพักอาศัยของนักเรียนมีความปลอดภัยจากสัตว์มีพิษหรือไม่ โดยวิธีใด.....
 19. นักเรียนมีอายุ น้ำหนัก ส่วนสูงเท่าไร ต่ำหรือสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดอย่างไร.....
 20. นักเรียนเคยขับซิ่งรถจักรยาน หรือรถจักรยานยนต์ หรือรถยนต์วิ่งแข่งขันความเร็วสูงกับเพื่อนหรือไม่ เพราะอะไร.....
 21. นักเรียนมีร่างกายพิการที่เกิดจากการเกิดอุบัติเหตุรถจักรยานยนต์ หรือรถจักรยานยนต์ หรือรถยนต์หรือไม่ เพราะอะไร.....
- เพิ่มเติม.....

ด้านอื่นๆ

1. นักเรียนคิดว่าการศึกษาภาคบังคับตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นเรื่องดีหรือไม่ดีในชีวิตของนักเรียนหรือไม่ อย่างไร.....
 2. นักเรียนคิดว่าตนเองมีความบกพร่องทางการเรียนรู้หรือไม่ เพราะอะไร.....
 3. นักเรียนคิดอย่างไรกับการศึกษาภาคบังคับตั้งแต่อายุอย่างเข้าปีที่ 7 จนถึงอายุอย่างเข้าปีที่ 16
 4. นักเรียนเคยได้รับความเอาใจใส่ ดูแล ให้การช่วยเหลือ ความเท่าเทียมกัน ความเสมอภาคในสถานศึกษาหรือไม่ อย่างไร.....
 5. นักเรียนต้องการกลับไปเรียนต่อจนจบในระดับการศึกษาภาคบังคับหรือไม่ อย่างไร และต้องการไปเรียน ณ สถานศึกษาแห่งใด.....
- เพิ่มเติม.....

ตอนที่ 3 วิธีการแก้ไขปัญหานักเรียนการออกกลางคัน และการเสี่ยงออกกลางคัน

1. นักเรียนต้องการความช่วยเหลืออย่างเร่งด่วนในเรื่องใดมากที่สุด โดยวิธีการใด อย่างไร.....

2. นักเรียนต้องการความช่วยเหลือจากใครมากที่สุด เพราะอะไร.....
3. เมื่อนักเรียนได้รับการแก้ไข และช่วยเหลืออย่างเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงและตรงกับความต้องการของนักเรียนแล้ว จะสามารถกลับเข้าเรียนต่อจนจบการศึกษาภาคบังคับ (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3) หรือไม่อย่างไร.....
4. นอกจากปัญหานี้แล้ว นักเรียนยังประสบกับปัญหาในเรื่องอื่นๆ อีกหรือไม่ เรื่องอะไร และต้องการให้ช่วยเหลืออย่างไร.....
เพิ่มเติม.....
.....
.....
.....

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาที่มีนักเรียนออกกลางคันและนักเรียนเสี่ยงออกกลางคัน
โครงการวิจัยเรื่อง

“การแก้ไขปัญหาให้นักเรียนออกกลางคันและนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันในสถานศึกษาของกลุ่มเครือข่ายการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1”
คำชี้แจงในการตอบแบบสัมภาษณ์เชิงลึก

1. แบบสัมภาษณ์เชิงลึกฉบับนี้ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาที่มีนักเรียนออกกลางคันและนักเรียนเสี่ยงออกกลางคัน

2. วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลบ่งชี้เชิงลึกของนักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันจากผู้บริหารสถานศึกษาและศึกษาวิธีการแก้ไขปัญหาจากผู้บริหารสถานศึกษา

3. แบบสัมภาษณ์เชิงลึกฉบับนี้ มีทั้งหมด 3 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 ข้อมูลบ่งชี้เชิงลึกของนักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันจากผู้บริหารสถานศึกษา

ตอนที่ 3 วิธีการแก้ไขปัญหาจากผู้บริหารสถานศึกษาที่มีนักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคัน

4. การสัมภาษณ์ อาจมีการเพิ่มเติมได้ตามบริบท และตามความเหมาะสมกับสภาพข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นขณะลงพื้นที่ในสนามวิจัย

5. ข้อมูลเชิงลึกทั้งหมดที่ได้จากการให้สัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะเก็บไว้เป็นความลับสุดยอด

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาที่มีนักเรียนออกกลางคัน
และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคัน

วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์.....เวลา.....น.

สถานที่สัมภาษณ์.....

ชื่อ-นามสกุลผู้ให้สัมภาษณ์.....

ตำแหน่ง.....ชื่อสถานศึกษา.....

เบอร์โทรศัพท์มือถือ (หากมี).....

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. เพศ (.....) ชาย (.....) หญิงอายุ.....ปี

2. วุฒิการศึกษาในระดับ.....วิทยฐานะ.....

3. รวมระยะเวลาในการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา.....ปี ตั้งแต่ ปี พ.ศ.....จนถึง ปี พ.ศ.....

4. ดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาตั้งแต่ปี พ.ศ.....ถึง ปี พ.ศ.ปัจจุบัน.....รวม.....ปี

ตอนที่ 2 ข้อมูลบ่งชี้เชิงลึกของนักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันจากผู้บริหารสถานศึกษา

1. ขณะนี้มีนักเรียนออกกลางคัน จำนวน.....คน และมีนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันจำนวน.....คน

2. สาเหตุของนักเรียนออกกลางคันเพราะ.....

3. สาเหตุของนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันเพราะ.....

ด้านสถานศึกษาประกอบด้วย ปัญหาจากผู้บริหารสถานศึกษา ครู เพื่อนการเรียนการสอน

1. ท่านคิดว่าตัวท่านเป็นสาเหตุทำให้นักเรียนออกจากสถานศึกษากลางคันหรือเสี่ยงออกกลางคันหรือไม่ เพราะอะไร.....

2. ท่านคิดว่าสภาพแวดล้อม อาคารสถานที่ ห้องเรียนเป็นสาเหตุทำให้นักเรียนออกจากสถานศึกษากลางคันหรือเสี่ยงออกกลางคันหรือไม่ เพราะอะไร.....

3. ท่านเคยมีการสำรวจจำนวนและสาเหตุของนักเรียนออกกลางคัน และเสี่ยงออกกลางคันหรือไม่อย่างไร.....

4. เมื่อท่านทราบจำนวนและสาเหตุของนักเรียนออกกลางคันและเสี่ยงออกกลางคันเหล่านี้แล้ว ท่านมีนโยบายบริหารจัดการอย่างไรบ้าง.....

ผลการดำเนินงานเป็นอย่างไร มีความต่อเนื่องหรือไม่ เพราะเหตุใด.....

5. ท่านมีนโยบายด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนออกกลางคัน และเสี่ยงออกกลางคันหรือไม่ อย่างไร.....

ผลการดำเนินงานเป็นอย่างไร มีความต่อเนื่องหรือไม่ เพราะเหตุใด.....

6. ท่านคิดว่าครูมีพฤติกรรมไม่ดี/ ทักษะไม่ดีที่ผิดต่อนักเรียนทำให้นักเรียนออกจากสถานศึกษากลางคันหรือเสี่ยงออกกลางคันหรือไม่ อย่างไร.....

7. ท่านเคยทราบและเคยสังเกตหรือไม่ว่าครูไม่สนใจการสอนของตนเอง รักลูกศิษย์ลำเอียง ชอบทำร้ายลูกศิษย์ของตนเองอยู่เสมอทำให้นักเรียนออกจากสถานศึกษากลางคันหรือเสี่ยงออกกลางคันอย่างไร.....

8. ท่านคิดว่าเพื่อนของนักเรียนภายใน/ ภายนอกสถานศึกษาทำให้นักเรียนออกจากสถานศึกษากลางคันหรือเสี่ยงออกกลางคันหรือไม่ เพราะอะไร.....

9. ท่านเคยคิดหรือไม่ว่านักเรียนที่มีอายุในวัยเกินเกณฑ์เพื่อนๆ ในระดับชั้นเดียวกันทำให้นักเรียนออกจากสถานศึกษากลางคันหรือเสี่ยงออกกลางคัน อย่างไร.....
เพิ่มเติม.....

ด้านครอบครัว ประกอบด้วย ปัญหาจากสัญชาติ ฐานะทางเศรษฐกิจ การตั้งถิ่นฐาน.....

1. ท่านคิดว่านักเรียนในสถานศึกษาของท่านมีปัญหาที่เกิดจากนักเรียนต่างเชื้อชาติ ต่างสัญชาติหรือไม่ อย่างไร.....

2. ท่านคิดว่านักเรียนในสถานศึกษาของท่านมีปัญหารายได้ไม่เพียงพอกับรายได้/รายจ่ายของครอบครัวทำให้นักเรียนออกจากสถานศึกษากลางคันหรือเสี่ยงออกกลางคันหรือไม่ เพราะอะไร.....

3. ท่านคิดว่านักเรียนในสถานศึกษาของท่านพ่อ แม่ ผู้ปกครอง และชุมชนไม่นิยม ไม่เห็นความสำคัญ และมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการส่งบุตรหลานให้เรียนหนังสือหรือไม่ อย่างไร.....

4. ท่านคิดว่านักเรียนในสถานศึกษาของท่านมีปัญหาด้านการเดินทางจากบ้านมาสถานศึกษาหรือไม่ อย่างไร.....
 5. ท่านคิดว่านักเรียนในสถานศึกษาของท่านมีปัญหาด้านการตั้งถิ่นฐาน/ ครอบครัวย้ายถิ่นฐาน อยู่เสมอทำให้นักเรียนออกจากสถานศึกษากลางคันหรือเสี่ยงออกกลางคันหรือไม่ อย่างไร.....
 6. ท่านคิดว่านักเรียนในสถานศึกษาของท่านมีความอับอายเพื่อนๆ ที่ตนเองมีฐานะทางเศรษฐกิจ ภายในครอบครัวดีกว่าเพื่อนๆ ทำให้นักเรียนออกจากสถานศึกษากลางคันหรือเสี่ยงออกกลางคันหรือไม่ อย่างไร.....
- เพิ่มเติม.....

ด้านสภาพแวดล้อม ประกอบด้วย ปัญหาจากความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน แหล่งอบายมุข

1. ท่านทราบ/ เคยทราบข่าว/ เคยพบเห็นนักเรียนออกกลางคัน หรือเสี่ยงออกกลางคันใน สถานศึกษาของท่านมีปัญหาทะเลาะ ขัดแย้งกับเพื่อนบ้านใกล้เคียงหรือไม่ อย่างไร.....
 2. ท่านเคยไปเยี่ยมบ้านนักเรียนออกกลางคัน หรือเสี่ยงออกกลางคันหรือไม่ บ่อยครั้งเพียงไร มี สภาพเป็นอย่างไรและสภาพแวดล้อมของเพื่อนบ้านใกล้ๆ ของนักเรียนเป็นอย่างไร.....
 3. ท่านเคยทราบ/ เคยพบเห็นสภาพแวดล้อมของนักเรียนออกกลางคัน หรือเสี่ยงออกกลางคันใน สถานศึกษาของท่านมีแหล่งอบายมุขหรือไม่ เล่นการพนันหรือไม่อย่างไร.....
 4. ท่านทราบ/ เคยเห็น/ เคยทราบข่าวหรือไม่ว่านักเรียนในสถานศึกษาของท่านเข้าไปมั่วสุมในแหล่ง อบายมุข เล่นการพนัน เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดในชุมชนหรือชุมชนอื่นๆ ทำให้นักเรียนออกจาก สถานศึกษากลางคันหรือเสี่ยงออกกลางคัน อย่างไร.....
 5. ท่านเคยเห็นหรือเคยทราบข่าวนักเรียนในสถานศึกษาของท่านถูกชักชวน ยุแหย่เกี่ยวกับเรื่อง ต่างๆ จากคนรอบข้างทำให้นักเรียนออกจากสถานศึกษากลางคันหรือเสี่ยงออกกลางคันหรือไม่ อย่างไร.....
- เพิ่มเติม.....

ด้านเหตุผลส่วนตัว ประกอบด้วย ปัญหาจากการสมรส ไม่ต้องการเรียนติดเกมเสพยาเสพติด ปัญหา สุขภาพ การดูแลตนเองให้ปลอดภัย เสียชีวิต

1. ท่านคิดว่านักเรียนในสถานศึกษาของท่านมีค่านิยม/ เจตคติต่อการต้องการมีคู่ครองตั้งแต่อายุยัง ไม่พ้นเกณฑ์การศึกษามัคบังคับ (อย่างเข้าปีที่ 16) ทำให้นักเรียนออกจากสถานศึกษากลางคันหรือ เสี่ยงออกกลางคันหรือไม่ อย่างไร.....
2. ท่านคิดว่าใกล้ๆ ที่อยู่อาศัยของนักเรียน/ ใกล้บริเวณสถานศึกษาเปิดทำธุรกิจร้านเกม ทำใ้ นักเรียนติดเกมขนาดหนัก จึงไม่ต้องการเรียนหนังสืออีกต่อไปทำให้นักเรียนออกกลางคัน หรือเสี่ยง ออกกลางคันหรือไม่ อย่างไร.....

3. ท่านคิดว่านักเรียนในสถานศึกษาของท่านมีความเบื่อหน่าย ไม่ต้องการเรียน และเบื่อหน่ายในเรื่องอื่นๆ เพราะไม่เห็นประโยชน์ของการศึกษาเล่าเรียน ทำให้นักเรียนออกกลางคัน หรือเสี่ยงออกกลางคันหรือไม่ อย่างไร.....
 4. สถานศึกษาของท่านมีนักเรียนเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ลักทรัพย์ ฯลฯ ทำให้ถูกดำเนินคดีทางกฎหมายต้องออกจากสถานศึกษากลางคันหรือเสี่ยงออกกลางคันหรือไม่ อย่างไร.....
 5. นักเรียนในสถานศึกษาของท่านมีปัญหาด้านสุขภาพหรือมีโรคประจำตัวร้ายแรงทำให้นักเรียนออกจากสถานศึกษากลางคันหรือเสี่ยงออกกลางคันหรือไม่ อย่างไร.....
 6. นักเรียนในสถานศึกษาของท่านมีร่างกายพิการ ผิดปกติ บกพร่องด้านการเรียนรู้/ การได้ยิน/ การมองเห็นหรือไม่ อย่างไร.....
 7. ท่านคิดว่านักเรียนในสถานศึกษาของท่านที่มีร่างกายพิการ ผิดปกติ บกพร่องด้านการเรียนรู้/ การได้ยิน/ การมองเห็นมีความอายในปมด้อยของร่างกายทำให้นักเรียนออกจากสถานศึกษากลางคันหรือเสี่ยงออกกลางคันหรือไม่ อย่างไร.....
 8. ท่านคิดว่ากรณีที่นักเรียนในสถานศึกษาของท่านออกกลางคันไปจากสถานศึกษาและตามตัวไม่พบหรือไม่สามารถติดต่อได้นั้นเป็นเพราะนักเรียนถูกทำร้ายจนถึงแก่ความตาย ถูกกักขัง หน่วงเหนี่ยว เกิดอุบัติเหตุจากการขับซึ่รถซึ่ง เป็นเด็กแว้น ถูกเฉี่ยวชนทำให้เสียชีวิต หรือพิการหรือไม่ อย่างไร.....
เพิ่มเติม.....
- อื่นๆ (ถ้ามี)

ตอนที่ 3 วิธีการแก้ไขปัญหามาจากผู้บริหารสถานศึกษาที่มีนักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคัน

1. ท่านมีวิธีการแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันในสถานศึกษาของท่านหรือไม่ อย่างไรบ้าง.....
2. รูปแบบการดำเนินงาน/ พัฒนานโยบายบริหารจัดการนักเรียนออกกลางคัน และเสี่ยงออกกลางคันตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดการดำเนินงานหรือไม่ อย่างไร เพราะเหตุใด.....
เพิ่มเติม.....

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

สำหรับครูที่รับผิดชอบนักเรียนออกกลางคัน/ ครูประจำชั้น/ ครูแนะแนว
ที่มีนักเรียนออกกลางคันและนักเรียนเสี่ยงออกกลางคัน

โครงการวิจัยเรื่อง

“การแก้ไขปัญหาเด็กเรียนออกกลางคันและนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันในสถานศึกษาของ
กลุ่มเครือข่ายการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1”

คำชี้แจงในการตอบแบบสัมภาษณ์เชิงลึก

1. แบบสัมภาษณ์เชิงลึกฉบับนี้ สำหรับครูที่รับผิดชอบนักเรียนออกกลางคัน/ ครูประจำชั้น/ ครูแนะแนวที่มีนักเรียนออกกลางคันและนักเรียนเสี่ยงออกกลางคัน
2. วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลบ่งชี้เชิงลึกของนักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันจากครูที่รับผิดชอบนักเรียนออกกลางคัน/ ครูประจำชั้น/ ครูแนะแนวและศึกษาวิธีการแก้ไขปัญหาจากครูที่รับผิดชอบนักเรียนออกกลางคัน/ ครูประจำชั้น/ ครูแนะแนว
3. แบบสัมภาษณ์เชิงลึกฉบับนี้ มีทั้งหมด 3 ตอน
 - ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป
 - ตอนที่ 2 ข้อมูลบ่งชี้เชิงลึกของนักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันจากครูที่รับผิดชอบนักเรียนออกกลางคัน/ ครูประจำชั้น/ ครูแนะแนว
 - ตอนที่ 3 วิธีการแก้ไขปัญหาจากครูที่รับผิดชอบนักเรียนออกกลางคัน/ ครูประจำชั้น/ ครูแนะแนวที่มีนักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคัน
4. การสัมภาษณ์ อาจมีการเพิ่มเติมได้ตามบริบท และตามความเหมาะสมกับสภาพข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นขณะลงพื้นที่ในสนามวิจัย
5. ข้อมูลเชิงลึกทั้งหมดที่ได้จากการให้สัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะเก็บไว้เป็นความลับสุดยอด

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก
สำหรับครูที่รับผิดชอบนักเรียนออกกลางคัน/
ครูประจำชั้น/ ครูแนะแนว

วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์.....เวลา.....น.

สถานที่สัมภาษณ์.....

ชื่อ-นามสกุลผู้ให้สัมภาษณ์.....

ตำแหน่ง.....ชื่อสถานศึกษา.....

รับผิดชอบนักเรียน (.....) เป็นครูประจำชั้น (.....) เป็นครูที่รับผิดชอบนักเรียนออกกลางคัน (.....)

เป็นครูแนะแนว (.....) อื่นๆระบุ.....

ชื่อ-นามสกุลนักเรียนที่อยู่ในความรับผิดชอบ คุณแล.....

เบอร์โทรศัพท์มือถือ (หากมี).....

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. เพศ (.....) ชาย (.....) หญิงอายุ.....ปี

2. วุฒิการศึกษาระดับ.....วิทยฐานะ.....

3. รับผิดชอบระดับ (.....) ชั้นประถมศึกษาปีที่.....(.....) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่.....

(.....) อื่นๆ ระบุ.....

4. เริ่มระยะเวลาในการปฏิบัติการสอน.....ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ.....ถึง ปี พ.ศ.ปัจจุบัน.....

5. รวมระยะเวลาในการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาแห่งนี้.....ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ.....จนถึงปี พ.ศ.ปัจจุบัน.....ปี

ตอนที่ 2 ข้อมูลบ่งชี้เชิงลึกของนักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันจากครูที่รับผิดชอบนักเรียนออกกลางคัน/ ครูประจำชั้น/ ครูแนะแนว

1. ขณะนี้มีนักเรียนออกกลางคัน จำนวน.....คน และมีนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันจำนวน.....คน

2. สาเหตุของนักเรียนออกกลางคันเพราะ.....

3. สาเหตุของนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันเพราะ.....

ด้านสถานศึกษาประกอบด้วย ปัญหาจากผู้บริหารสถานศึกษา ครู เพื่อนการเรียนการสอน

1. ท่านคิดว่าสภาพแวดล้อม อาคารสถานที่ ห้องเรียนเป็นสาเหตุทำให้นักเรียนออกจากสถานศึกษากลางคันหรือเสี่ยงออกกลางคันหรือไม่ เพราะอะไร.....

2. ท่านคิดว่าผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสาเหตุทำให้นักเรียนออกจากสถานศึกษากลางคันหรือเสี่ยงออกกลางคันหรือไม่ เพราะอะไร.....

3. ท่านคิดว่าครูภายในสถานศึกษาเป็นสาเหตุทำให้นักเรียนออกจากสถานศึกษากลางคันหรือเสี่ยงออกกลางคันหรือไม่ เพราะอะไร.....

4. ท่านคิดว่าเพื่อนภายในสถานศึกษาเป็นสาเหตุทำให้นักเรียนออกจากสถานศึกษากลางคันหรือเสี่ยงออกกลางคันหรือไม่ เพราะอะไร.....

5. ท่านคิดว่าการจัดเรียนการสอนของครูเป็นสาเหตุทำให้นักเรียนออกจากสถานศึกษากลางคันหรือเสี่ยงออกกลางคันหรือไม่ เพราะอะไร.....

6. ท่านคิดว่านักเรียนออกกลางคัน หรือเสี่ยงออกกลางคันมีความบกพร่องในการเรียนรู้และระดับสติปัญญาของนักเรียนเป็นสาเหตุทำให้นักเรียนออกจากสถานศึกษากลางคันหรือเสี่ยงออกกลางคันหรือไม่ เพราะอะไร.....

7. นักเรียนออกกลางคัน หรือเสี่ยงออกกลางคันมีพฤติกรรมที่แสดงออกหรือมีเหตุการณ์บ่งบอกให้รู้เห็นอะไรบ้าง

อย่างไร.....

8. ท่านคิดว่านักเรียนออกกลางคัน หรือเสี่ยงออกกลางคันเพราะมีอายุในวัยเกินเกณฑ์เพื่อนๆ ในระดับชั้นเดียวกันหรือไม่ อย่างไร.....

เพิ่มเติม.....

.....

ด้านครอบครัว ประกอบด้วย ปัญหาจากสัญชาติ ฐานะทางเศรษฐกิจ การตั้งถิ่นฐาน

1. ท่านคิดว่านักเรียนออกกลางคัน หรือเสี่ยงออกกลางคันเพราะมีปัญหาจากเชื้อชาติ/ สัญชาติ/ ศาสนาหรือไม่ อย่างไร
 2. ท่านคิดว่านักเรียนออกกลางคัน หรือเสี่ยงออกกลางคันเพราะมีปัญหารายได้ไม่เพียงพอทั้งภายใน ครอบครัวและการใช้จ่ายของตัวนักเรียนเองหรือไม่ อย่างไร.....
 3. ท่านคิดว่านักเรียนออกกลางคัน หรือเสี่ยงออกกลางคันเพราะอับอายเพื่อนๆ ที่ตนเองมีฐานะทาง เศรษฐกิจภายในครอบครัวด้อยกว่าเพื่อนๆ นักเรียนคนอื่นๆ หรือไม่ อย่างไร.....
 4. ท่านคิดว่านักเรียนออกกลางคัน หรือเสี่ยงออกกลางคันเพราะคนในชุมชนส่วนใหญ่มีฐานะทาง เศรษฐกิจไม่ดี และไม่นิยม ไม่เห็นความสำคัญ และมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการส่งบุตรหลานให้เรียนหนังสือ หรือไม่ อย่างไร.....
 5. นักเรียนออกกลางคัน หรือเสี่ยงออกกลางคันเพราะมีปัญหาด้านการเดินทางจากบ้านมา สถานศึกษาหรือไม่ อย่างไร.....
- เพิ่มเติม.....

ด้านสภาพแวดล้อมประกอบด้วย ปัญหาจากความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน แหล่งอบายมุข

1. ท่านเคยได้ยินข่าวหรือเคยเห็นกับตาว่านักเรียนเคยมีปัญหาทะเลาะ ขัดแย้งกับเพื่อนบ้านใกล้เคียง หรือไม่ อย่างไร.....
2. ท่านเคยไปเยี่ยมบ้านนักเรียนออกกลางคัน หรือเสี่ยงออกกลางคันหรือไม่ มีสภาพเป็นอย่างไร และ สภาพแวดล้อมของเพื่อนบ้านใกล้ๆ ของนักเรียนเป็นอย่างไร.....
3. ท่านคิดว่าในชุมชน/ ท้องถิ่นที่นักเรียนออกกลางคัน หรือเสี่ยงออกกลางคันอาศัยอยู่นั้น มีแหล่ง อบายมุขหรือไม่ เล่นการพนันหรือไม่ อย่างไร.....
4. ท่านเคยเห็นหรือเคยได้ยินข่าวหรือไม่ว่านักเรียนออกกลางคัน หรือเสี่ยงออกกลางคันเข้าไปมั่วสุม ในแหล่งอบายมุขในชุมชนหรือชุมชนอื่นๆ หรือไม่ อย่างไร
5. ท่านเคยเห็นหรือเคยทราบข่าวหรือไม่ว่า สาเหตุที่ทำให้นักเรียนออกกลางคัน หรือเสี่ยงออก กลางคันทันนั้นเป็นเพราะถูกชักชวนจากคนรอบข้างให้ออกจากสถานศึกษา อย่างไร

เพิ่มเติม.....

ด้านเหตุผลส่วนตัวประกอบด้วย ปัญหาจากการสมรส ไม่ต้องการเรียนติดเกมเสพยาเสพติด ปัญหา สุขภาพ การดูแลตนเองให้ปลอดภัย เสียชีวิต

1. ท่านคิดว่านักเรียนออกกลางคัน หรือเสี่ยงออกกลางคันเพราะเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติด หรือไม่ อย่างไร.....

2. ท่านคิดว่านักเรียนออกกลางคัน หรือเสี่ยงออกกลางคันเพราะมีอายุมากกว่าเพื่อนๆ ในระดับชั้น ทำให้ไม่สามารถปรับตัวเอง หรือไม่ยอมรับเพื่อนๆ ที่มีอายุอ่อนกว่าตนเองได้หรือไม่ อย่างไร.....
3. ท่านคิดว่านักเรียนออกกลางคัน หรือเสี่ยงออกกลางคันเพราะต้องการแต่งงาน มีครอบครัวหรือไม่ อย่างไร.....
4. ท่านคิดว่านักเรียนออกกลางคัน หรือเสี่ยงออกกลางคันเพราะติดเกมขนาดหนัก ทำให้ไม่ต้องการเรียนหนังสืออีกต่อไปหรือไม่ อย่างไร
-
5. ท่านคิดว่านักเรียนออกกลางคัน หรือเสี่ยงออกกลางคันเพราะเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดหรือไม่ อย่างไร.....
6. ท่านคิดว่าสาเหตุที่นักเรียนออกกลางคัน หรือเสี่ยงออกกลางคันนั้นเป็นเพราะมีปัญหาด้านสุขภาพ หรือมีโรคประจำตัวร้ายแรงหรือไม่ อย่างไร
-
7. ท่านคิดว่าสาเหตุที่นักเรียนออกกลางคัน หรือเสี่ยงออกกลางคันนั้นเป็นเพราะนักเรียนมีความอาย ในปมด้อยของร่างกายที่มีความพิการ ผิดปกติหรือไม่ อย่างไร
-
8. ท่านคิดว่านักเรียนออกกลางคัน หรือเสี่ยงออกกลางคันนั้นมีพฤติกรรมอย่างไรบ้าง เพราะอะไร
-
9. ท่านเคยคิดว่าการที่นักเรียนออกกลางคันไปและตามตัวไม่พบ หรือไม่สามรถติดต่อได้นั้นเป็น เพราะสาเหตุนักเรียนถูกทำร้ายจนถึงแก่ความตาย ถูกกักขัง หน่วงเหนี่ยว เกิดอุบัติเหตุจากการขับขี่ รถซึ่ง เป็นเด็กแว้น ถูกฉีดยาจนทำให้เสียชีวิต หรือพิการหรือไม่ อย่างไร

เพิ่มเติม.....

อื่นๆ

1. ท่านให้ความเอาใจใส่ ดูแล และให้การช่วยเหลือนักเรียนอย่างเท่าเทียมกันหรือไม่ อย่างไร
-
2. ท่านเคยชักชวน ถามไถ่ให้นักเรียนที่ออกกลางคัน หรือเสี่ยงออกกลางคันว่าต้องการกลับไปเข้าเรียน ต่อจนจบในระดับการศึกษาภาคบังคับหรือไม่ เพราะอะไร และเรียนต่อสถานศึกษาแห่งใด
-
3. ท่านเคยแนะนำนักเรียนที่ออกกลางคัน หรือเสี่ยงออกกลางคันว่าถ้านักเรียนไม่ต้องการจะเข้า เรียนต่อจนจบการศึกษาภาคบังคับแล้วจะไปทำอาชีพอะไร ที่ไหน และถ้ามีโอกาสเรียนต่อจะกลับไป

เข้าเรียนต่อสถานศึกษาแห่งใด เพราะ

อะไร.....

เพิ่มเติม.....

**ตอนที่ 3 วิธีการแก้ไขปัญหาจากครูที่รับผิดชอบนักเรียนออกกลางคัน/ ครูประจำชั้น/ ครูแนะ
แนวที่มีนักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคัน**

1. ท่านมีวิธีการป้องกัน ฝ่าระวัง ดูแล ช่วยเหลือ และติดตามนักเรียนออกกลางคัน หรือเสี่ยงออก
กลางคันอย่างไรบ้าง เพราะ

อะไร.....

2. เมื่อนักเรียนออกกลางคันไปแล้วจากสถานศึกษาขณะที่นักเรียนยังมีอายุอยู่ในเกณฑ์การศึกษาภาค
บังคับท่านมีวิธีการดำเนินการอย่างไรบ้างสำเร็จหรือไม่อย่างไร.....

เพิ่มเติม.....

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

สำหรับผู้ปกครองนักเรียนออกกลางคันและนักเรียนเสี่ยงออกกลางคัน

โครงการวิจัยเรื่อง

“การแก้ไขปัญหาให้นักเรียนออกกลางคันและนักเรียนเสี่ยงออกกลางคันในสถานศึกษาของ
กลุ่มเครือข่ายการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1”
คำชี้แจงในการตอบแบบสัมภาษณ์เชิงลึก

1. แบบสัมภาษณ์เชิงลึกฉบับนี้ สำหรับผู้ปกครองของนักเรียนออกกลางคันและนักเรียนเสียงออกกลางคัน
2. วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลบ่งชี้เชิงลึกของนักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสียงออกกลางคันจากผู้ปกครองนักเรียนและศึกษาวิธีการแก้ไขปัญหาจากพ่อแม่ ผู้ปกครองนักเรียน
3. แบบสัมภาษณ์เชิงลึกฉบับนี้ มีทั้งหมด 3 ตอน
 - ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป
 - ตอนที่ 2 ข้อมูลบ่งชี้เชิงลึกของนักเรียนออกกลางคัน และเสียงออกกลางคันจากพ่อแม่ ผู้ปกครองนักเรียน
 - ตอนที่ 3 วิธีการแก้ไขปัญหาของพ่อแม่ ผู้ปกครองของนักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสียงออกกลางคัน
4. การสำรวจนี้ อาจมีการเพิ่มเติมได้ตามบริบท และตามความเหมาะสมกับสภาพข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นขณะลงพื้นที่ในสนามวิจัย
5. ข้อมูลเชิงลึกทั้งหมดที่ได้จากการสำรวจ ผู้วิจัยจะเก็บไว้เป็นความลับสุดยอด

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก
สำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครองของนักเรียนออกกลางคัน
และนักเรียนเสียงออกกลางคัน

วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์.....เวลา.....น.
 สถานที่สัมภาษณ์.....
 ชื่อ-นามสกุลผู้ให้สัมภาษณ์.....
 ชื่อ-นามสกุลของนักเรียนที่อยู่ในความปกครอง.....
 มีความสัมพันธ์กับนักเรียน คือ เป็น (.....) พ่อ แม่ (.....) พ่อ (.....) แม่ (.....) ผู้ปกครอง (.....) อื่นๆ
 สถานศึกษาของนักเรียน.....
 ที่อยู่ปัจจุบันของผู้ปกครอง.....
 เบอร์โทรศัพท์มือถือ (หากมี).....

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. เพศ (.....) ชาย (.....) หญิงอายุ.....ปี
2. มีเชื้อชาติ.....สัญชาติ.....ศาสนา.....
6. สถานภาพ (.....) โสด (.....) อยู่ร่วมกัน (.....) หย่าร้าง/ แยกกันอยู่ (.....) อื่นๆ

4. ปัจจุบันภายในครอบครัวมีจำนวนสมาชิกทั้งหมด.....คน ประกอบด้วย.....
.....
3. ระดับชั้นของนักเรียนขณะที่ออกกลางคัน หรือเสี่ยงออกกลางคัน.....
5. สมาชิกในครอบครัวแต่ละคนประกอบอาชีพ.....
6. สถานภาพของพ่อ แม่ ผู้ปกครอง (.....) อยู่ร่วมกัน (.....) ย่าร้าง/ แยกกันอยู่ (.....) อื่นๆระบุ
.....
7. การพักอาศัยของครอบครัว และนักเรียน.....
8. รายได้ของครอบครัว.....บาท/วันบาท/สัปดาห์.....บาท/เดือน
9. ค่าใช้จ่ายให้กับนักเรียนในแต่ละวัน.....บาท/วันอื่นๆ.....
10. รายได้ส่วนตัวของสมาชิกภายในครอบครัวแต่ละคน.....บาท/วัน.....บาท/
สัปดาห์.....บาท/เดือน
11. กิจกรรมที่ทำร่วมกันภายในครอบครัว.....
12. กิจกรรมที่ผู้ปกครองชอบ.....
13. กิจกรรมที่นักเรียนชอบ.....

ตอนที่ 2 ข้อมูลลงชี้เชิงลึกการออกกลางคัน และเสี่ยงออกกลางคันจากพ่อ แม่ ผู้ปกครองนักเรียน

1. พ่อ แม่ ผู้ปกครองทราบหรือไม่ และคิดอย่างไรเกี่ยวกับการออกกลางคันของนักเรียน หรือเสี่ยงออกกลางคันของนักเรียน.....
2. นักเรียนได้เคยเล่าหรือปรึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นส่วนตัวหรือปัญหาอื่นๆ ให้ฟังบ้างหรือไม่ เรื่องอะไร และให้คำปรึกษา แนะนำอย่างไร.....

ด้านสถานศึกษาประกอบด้วย ปัญหาจากผู้บริหารสถานศึกษา ครู เพื่อนการเรียนการสอน

1. พ่อแม่ผู้ปกครองมีปัญหาเกี่ยวกับผู้บริหารสถานศึกษา ครูหรือไม่ และคิดอย่างไร.....
2. ก่อนหรือหลังที่นักเรียนออกกลางคัน หรือเสี่ยงออกกลางคันทันนั้น พ่อ แม่ ผู้ปกครองได้เคยเล่าเรื่องราวปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครูประจำชั้น หรือครูคนอื่นๆ ภายในสถานศึกษาให้ได้รับทราบหรือไม่ เพราะอะไร.....
3. พ่อ แม่ ผู้ปกครองคิดว่าการออกกลางคัน หรือเสี่ยงออกกลางคัน เนื่องจากนักเรียนมีปัญหาส่วนตัวกับผู้บริหารสถานศึกษา ครูหรือไม่ เพราะอะไร.....
4. พ่อ แม่ ผู้ปกครองเคยสังเกต หรือคิดว่าการออกกลางคัน หรือเสี่ยงออกกลางคัน เนื่องจากนักเรียนมีปัญหาเกี่ยวกับการคบหากับเพื่อนๆ ทั้งภายใน/ภายนอกสถานศึกษาหรือไม่ อย่างไร.....
5. พ่อ แม่ ผู้ปกครองคิดว่าการออกกลางคัน หรือเสี่ยงออกกลางคัน เนื่องจากนักเรียนมีปัญหาการเรียนการสอนของครูหรือไม่ เพราะอะไร.....

6. พ่อ แม่ ผู้ปกครองเคยสังเกต หรือคิดว่าการออกกลางคัน หรือเสี่ยงออกกลางคัน เนื่องจากนักเรียนมีความเบื่อหน่ายในการเล่าเรียนแต่ละวิชา หรือผลการเรียนของตนเองหรือไม่ อย่างไร.....
7. พ่อ แม่ ผู้ปกครองเห็นด้วยกับการออกกลางคัน หรือเสี่ยงออกกลางคันของนักเรียนหรือไม่ เพราะอะไร.....
8. พ่อ แม่ ผู้ปกครองคิดว่าบุคคลใดในสถานศึกษาสามารถให้คำปรึกษา แนะนำและให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนที่ดีที่สุด เพราะอะไร.....
เพิ่มเติม.....

ด้านครอบครัว ประกอบด้วย ปัญหาจากสัญชาติ ฐานะทางเศรษฐกิจ การตั้งถิ่นฐาน

1. พ่อ แม่ ผู้ปกครองคิดว่าตนเองและนักเรียนมีปัญหาในเรื่องสัญชาติหรือไม่ เพราะอะไร.....
2. พ่อ แม่ ผู้ปกครองคิดว่าตนเองและนักเรียนมีปัญหาในเรื่องศาสนาหรือไม่เข้าร่วมบ่อยครั้งหรือไม่อย่างไร.....
3. พ่อ แม่ ผู้ปกครองคิดว่านักเรียนมีปัญหาการใช้จ่ายไม่เพียงพอในแต่ละวันหรือไม่ เพราะอะไร....
4. พ่อ แม่ ผู้ปกครองคิดว่านักเรียนมีความวิตกกังวลในเรื่องรายได้ของครอบครัวหรือไม่ อย่างไร.....
5. พ่อ แม่ ผู้ปกครองให้นักเรียนทำงานหารายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัวหรือไม่ เพราะอะไร.....
6. พ่อ แม่ ผู้ปกครองให้นักเรียนไปโรงเรียนโดยวิธีใด อย่างไร.....
7. พ่อ แม่ ผู้ปกครองมีปัญหาการตั้งถิ่นฐาน ที่อยู่อาศัยหรือไม่ เพราะอะไร.....
8. พ่อ แม่ ผู้ปกครองคิดว่าจะมีการโยกย้ายไปตั้งถิ่นฐานที่อื่นหรือไม่ เพราะอะไร.....
9. พ่อ แม่ ผู้ปกครองมีการทะเลาะ ขัดแย้งกันกันภายในครอบครัวหรือไม่ บ่อยครั้งเพียงไร และแต่ละครั้งนักเรียนเข้าร่วมด้วยหรือไม่ อย่างไร.....
10. พ่อ แม่ ผู้ปกครองต้องการให้นักเรียนออกกลางคัน และเสี่ยงออกกลางคันได้เข้าเรียนต่อในระดับการศึกษาหรือไม่ เพราะอะไร.....
และหากนักเรียนมีอายุเกินเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับแล้ว จะทำอย่างไร.....
11. ขณะนักเรียนอยู่ที่บ้าน นักเรียนชอบทำกิจกรรมอะไร มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการออกกลางคันหรือไม่ และมีเพื่อนเข้าร่วมกิจกรรมหรือไม่ อย่างไร.....
เพิ่มเติม.....

ด้านสภาพแวดล้อม ประกอบด้วย ปัญหาจากความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน แหล่งอบายมุข

1. พ่อ แม่ ผู้ปกครองมีปัญหาทะเลาะ ขัดแย้งกับเพื่อนบ้านใกล้เคียงหรือไม่ อย่างไรและส่งผลต่อการออกกลางคัน และเสี่ยงออกกลางคันของนักเรียนหรือไม่ อย่างไร.....
2. พ่อ แม่ ผู้ปกครองรู้สึกกับเพื่อนบ้านใกล้เคียง และคนในชุมชนอย่างไร เพื่อนบ้านและคนในชุมชนมีความสงบ และมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินหรือไม่ อย่างไรส่งผลต่อการออกกลางคัน และเสี่ยงออกกลางคันของนักเรียนหรือไม่ อย่างไร.....

3. พ่อ แม่ ผู้ปกครองคิดว่าเพื่อนบ้าน และชุมชนเป็นแหล่งบ่อนการพนันหรือไม่ แหล่งยาเสพติดหรือไม่ ชายบริการทางเพศหรือไม่ เพราะอะไร.....
4. พ่อ แม่ ผู้ปกครองเข้าไปมั่วสุมแหล่งอบายมุข มั่วสุมสิ่งเสพติดกับเพื่อนบ้าน หรือในชุมชนหรือชุมชนอื่นๆ หรือไม่ เพราะอะไร
5. พ่อ แม่ ผู้ปกครองเคยเห็นนักเรียนเข้าไปมั่วสุมแหล่งอบายมุข แหล่งยาเสพติด แหล่งชายบริการทางเพศกับเพื่อนๆ/ เพื่อนบ้าน/ ในชุมชน/ ชุมชนอื่นๆ หรือไม่อย่างไร.....
6. พ่อ แม่ ผู้ปกครองเคยเห็นนักเรียนถูกชักชวนจากคนรอบข้างให้ออกจากสถานศึกษาหรือไม่อย่างไร.....

และใครชักชวน และชักชวนให้ไปทำอะไร ที่ไหน
เมื่อไร.....

เพิ่มเติม.....

ด้านเหตุผลส่วนตัวประกอบด้วย ปัญหาจากการสมรส ไม่ต้องการเรียนติดเกมเสพยาเสพติด ปัญหาสุขภาพ การดูแลตนเองให้ปลอดภัย เสียชีวิต

1. พ่อ แม่ ผู้ปกครองทราบหรือไม่ว่านักเรียนมีแผนขณะเรียนหนังสือ หรือมีความสัมพันธ์ทางเพศกับแผนขณะเรียนหนังสือ และคิดอย่างไร.....
2. พ่อ แม่ ผู้ปกครองคิดว่าควรสนับสนุนให้นักเรียนมีแผนขณะเรียนหนังสือ หรือมีความสัมพันธ์ทางเพศกับแผนขณะเรียนหนังสือ และควรออกกกลางคัน หรือเสี่ยงออกกลางคันหรือไม่ อย่างไร.....
3. พ่อ แม่ ผู้ปกครองคิดว่าควรสนับสนุน/ บังคับให้นักเรียนต้องเข้าพิธีสมรสเพราะอายุและวัยเหมาะสมที่จะมีคู่ครองแล้วหรือไม่ อย่างไร.....
4. พ่อ แม่ ผู้ปกครองคิดว่าเมื่อนักเรียนมีคู่ครองและมีบุตรที่ต้องรับภาระเลี้ยงดูก็ต้องออกกลางคันถึงแม้ว่า อายุของนักเรียนยังไม่เกินเกณฑ์การศึกษามากับบังคับหรือไม่ก็ตาม เพราะอะไร.....
5. พ่อ แม่ ผู้ปกครองเคยสังเกตหรือคิดว่านักเรียนไม่ต้องการไปสถานศึกษาเกิดจากสาเหตุอะไรเมื่อไร ที่ไหน และเพราะอะไร.....
6. พ่อ แม่ ผู้ปกครองเคยสังเกตเห็นนักเรียนเคยทดลอง/ ชอบเสพยาเสพติดหรือขายยาเสพติด เช่น บุหรี่ กล้วยา เหล้า ยาบ้า หรือไม่ อย่างไร.....
7. พ่อ แม่ ผู้ปกครองทราบหรือเคยสังเกตเห็นนักเรียนมีเพื่อนชักชวนให้เสพยาเสพติดหรือขายยาเสพติดบ้างหรือไม่ อย่างไร.....
8. พ่อ แม่ ผู้ปกครองคิดว่าผลจากการเล่นเกมตลอดทั้งวัน ทั้งคืนมีผลทำให้นักเรียนไม่ต้องการมาสถานศึกษาหรือไม่ อย่างไร.....
9. พ่อ แม่ ผู้ปกครองทราบหรือไม่ว่านักเรียนมีปัญหาด้านสุขภาพหรือมีโรคประจำตัว ไปรับการรักษาที่ไหน อย่างไร.....

10. พ่อ แม่ ผู้ปกครองดูแล เอาใจใส่นักเรียนเกี่ยวกับการรับประทานอาหารในแต่ละวัน แต่ละมื้ออย่างไร.....
อาหารแต่ละมื้อมีคุณค่าทางอาหาร และเพียงพอต่อความต้องการของร่างกายหรือไม่อย่างไร.....
11. พ่อ แม่ ผู้ปกครองคิดว่านักเรียนชอบรับประทานอาหารประเภทใดมากที่สุด เพราะอะไร.....
12. พ่อ แม่ ผู้ปกครองดูแล เอาใจใส่นักเรียนเกี่ยวกับการทำความสะอาดร่างกายของนักเรียนหรือไม่อย่างไร.....
13. พ่อ แม่ ผู้ปกครองทำความสะอาดสภาพแวดล้อมบริเวณรอบๆ บ้านพักอาศัยเพื่อความปลอดภัยของนักเรียนจากสัตว์มีพิษต่างๆ บ่อยครั้งเพียงใด อย่างไร.....
14. พ่อ แม่ ผู้ปกครองคิดว่านักเรียนมีน้ำหนักอ้วนหรือผอมหรือไม่ และส่วนสูงต่ำหรือสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดเมื่อเทียบกับอายุของนักเรียนหรือไม่
15. พ่อ แม่ ผู้ปกครองเคยสังเกตเห็นนักเรียนชอบขับซิ่งรถจักรยาน หรือรถจักรยานยนต์ หรือรถยนต์ วิ่งแข่งขันความเร็วสูงกับเพื่อนหรือไม่.....
16. พ่อ แม่ ผู้ปกครองคิดอย่างไรเมื่อนักเรียนมีร่างกายพิการหรือเสียชีวิตที่เกิดจากอุบัติเหตุรถจักรยานยนต์ หรือรถ จักรยานยนต์ หรือรถยนต์
17. พ่อ แม่ ผู้ปกครองคิดว่านักเรียนมีร่างกายพิการ เป็นสาเหตุทำให้นักเรียนต้องออกจากชั้น และเสี่ยงออกจากชั้นหรือไม่ อย่างไร.....
เพิ่มเติม.....

อื่นๆ

1. พ่อ แม่ ผู้ปกครองคิดอย่างไรกับการศึกษาภาคบังคับตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 (อายุอย่างเข้าปีที่ 7) ถึงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (อายุอย่างเข้าปีที่ 16).....
2. พ่อ แม่ ผู้ปกครองต้องการให้นักเรียนกลับไปเรียนต่อจนจบในระดับการศึกษาภาคบังคับหรือไม่อย่างไร โดยวิธีใด และต้องการให้ไปเรียน ณ สถานศึกษาแห่งใด.....
เพิ่มเติม.....

ตอนที่ 3 วิธีการแก้ไขปัญหาลูก พ่อ แม่ ผู้ปกครองของนักเรียนออกจากชั้น และการเสี่ยงออกกลางคัน

พ่อ แม่ ผู้ปกครองต้องการความช่วยเหลือเกี่ยวกับนักเรียนในเรื่องอะไรบ้างโดยวิธีใด อย่างไร

-
เพิ่มเติม.....
.....
.....

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

